

“Peygamberimiz

Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in

Sünnetleri ve Günlük Zikirler”

“Yazan”
“Dr. Abdullah İbn Humoud Al-Furaih”

“Düzenleyen”
“Khalid İbn Ali Al-Misheigeh”

“Peygamberimiz *Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in* Sünnetleri ve Günlük Zikirler”

Allah *Azze ve Celle* bir kudsi hadiste de şöyle buyurmuştur:

“Kulum bana nafile ibadetlerle yaklaşmaya devam ederse o zaman ben onu severim.”

“Yazan”

“Dr. Abdullah İbn Humoud Al-Furaih”

“ Düzenleyen”

“Khalid İbn Ali Al-Misheigeh”

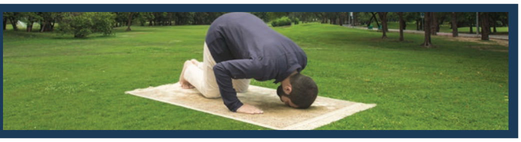
Bu kitap ondan fazla dile tercüme edilmiştir.

بسم الله الرحمن الرحيم

Fihrist

Giriş

Belli Bir Vakitte Yapılması Gereken Sünnetler

Yapılması belirli bir zamana bağlı olmayan sünnetler

بسم الله الرحمن الرحيم

الحمد لله وحده والصلاة والسلام على من لا نبي بعده، وبعد:

فقد قرأت في هذا المؤلف للشيخ عبد الله بن حمود الفريح (المنح العلية في بيان السنن اليومية) فقد ألفيته مؤلفاً مفيداً جمع على استقصاء السنن اليومية الفعلية والقولية في الليل والنهار، المنفردة والتابعة لغيرها مما ثبت بالدليل فجزاه الله خيراً، ونفع بمؤلفه آمين، وبالله التوفيق.

كتبه

د/ خالد بن علي المشيقح

٦/١١/١٤٣٤هـ

Shaykh Abdullah İbn Humoud Al-Furaih'ın *"El-Mineḥ El-'Aliyyeh fi Beyen Es-Sunen Al-Yavmiyyeh"* (günlük sünnetleri yaşamak yüce bir nimettir) kitabını okudum.

Yazarın, gece ve gündüz sözlü ve fiili (ameli) olan sünnetleri dellileriyle beraber bir araya getirmesini çok faydalı buldum.

Ona başarılar dilerim. Allah ondan razı olsun. Ve ayrıca eserinin başkalarına faydalı olmasını temenni ederim.

Tarafından yazılmıştır:

Khalid İbn Ali Al-Misheigeh

El-Qasseem Üniversitesi'nde Profesör

(Şeriat küllüyesi)

Kâbe'de ve Mescid-i Nebevî'de öğretmen

KING
FAHD
GATE
DOOR NO. 21 H
TO ROOF

Giriş

Şu ayeti buyuran rabbimize hamd olsun: “İçinizden Allah’ın lutfuna ve âhiret gününe umut bağlayanlar, Allah’ı çokça ananlar için hiç şüphe yok ki, Resûlullah’ta güzel bir örneklik vardır. (Ahzâb Suresi 21)

Böylece bizden, Resûlunün *(sallallahü ve sellem)* sünnetlerine tabi olmamızı istemiştir. Salât ve selam ümmetini itâate ve tabi olmaya davet edenlerin en hayırlısı olan peygamber efendimizin üzerine olsun.

Değerli okuyucu kardeşim, bu kitapta, peygamberimizin, sabah uyandıktan akşam yatana kadar belirli zamanlar içerisinde yapmış olduğu sünnetleri topladım ve ayrıca bellirli bir zaman içerisinde yapılması şart olmayan sünnetleri topladım. Bu sünnetler yapılması müstahap olup şart olmayan ama ibadetimizi kelame erdirmemize yardımcı olacak sünnetlerdir.

Bu kitap, «المنح العلية في بيان السنن اليومية» *“El-Mineḥ El-’Aliyyeh fi Beyen Es-Sunen Al-Yavmiyyeh”* (günlük sünnetleri yaşamak yüce bir nimettir) başlıklı orijinal kitabın bir özetidir.

Kitabın bu özet sürümü sünnetleri size delilleriyle güstermektedir. Bazı kardeşlerimiz tarafından önerildiği gibi, orijinal kitabın içerisinden detaylı konuları, ihtilafları ve diğer bazı ayrıntıları çıkararak okumaya fazla zamanı olmayan okuyucular için ve ayrıca peygamberimiz *sallallahü ve sellem*’in günlük sünnetlerini olduğu gibi yaşamak ve Ona itaat etmek arzusuyla, bazı davet kuruluşlarının bu kitabı basmaları ve ulaşatırabildikleri en fazla kişiye ulaştırmaları için uygun bir hâle getirdim.

Maalesef batı tarafından çarptırılarak terk edilmesine sebep olan ve sonuçta sünnettir terk edersem günah olmaz bahanesiyle bıraktığımız bazı sünnetleri hatırlamak ve bu sünnetlere geri dönmek için günlük yapılan sünnetleri delilleriye beraber sizler sundum. Dilerim Allah bizleri, peygamberimiz *sallallahü ve sellem*'e tabi olan ve Onun sünnetlerini yaşayanlardan kılar.

Rabbimin rızasını ve affını dileyerek burada sonlandırıyorum.

Dr. Abdullah İbn Humoud Al-Furaih

E-posta yoluyla iletişim kurmak için:

eqtidaa@gmail.com

Önsöz

Sünnetin Anlamı:

Sünnet: Müstehab ve mendûb demektir.

Sünnet: Allah'ın bizlere yapmayı zorunlu kılmadığı amellerdir. Sünneti işleyen kimseye bunun karşılığında sevap verilirken sünneti terkedip onunla amel etmeyen kimse ise bundan dolayı cezalandırılmaz.

Selefin, Sünnete Bağlılıklarına Dair Örnekler

1 Müslim'in, sahihinde …Anbese b. Ebi Sufyân'ın rivayetine göre Ummu Habibe *radıyallahu anhâ*'nın işittiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Kim gece ve gündüzde on iki rekât (sünnet) namaz kılarsa o kimse için cennette bir ev inşa edilir." (Müslim 1727)

Ummu Habibe radıyallahu anhâ şöyle demiştir: "Bunu Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den işittiğimden beri hiç terk etmedim." Anbese de şöyle demiştir: "Bu namazları Ummu Habibe radıyallahu anhâ'dan işittiğim günden beri hiç terk etmedim."

Amr b. Evs:"Bunu Anbese'den işittiğimden beri hiç terk etmedim" demiştir.

Numân b. Sâlim "Bunu Amr b. Evs'ten işittiğimden beri hiç terk etmedim" demiştir.

2 Ali *Radıyallahu anh*'ın Hadisi:

Ali *Radıyallahu anh* şöyle demiştir: Fatıma *radıyallahu anhâ* el değirmeni kullanmaktan dolayı elinde meydana gelen yıpranmadan şikayetçi oldu. O sırada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e kadın tutsaklar getirilmişti. Durumu Rasûlullah sallallallahu aleyhi ve sellem'e haber vermek üzere çıktı fakat O'nu bulamadı ama yolda Aişe *radıyallahu anhâ* ile karşılaştı ve durumu ona haber verdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gelince Aişe *radıyallahu anhâ,* Rasûlullah'a, Fatıma'nın geldiğini haber verdi. Ali *Radıyallahu anh* şöyle devam etti: Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize geldi. O sırada biz döşeklerimize yatmıştık. Hemen kalkmaya çalıştık. Rasûlullah *salallahu aleyhi ve sellem* "Yerlerinizde kalın" diye buyurdu ve aramıza oturdu. Öyleki ben O'nun ayağının soğukluğunu göğsümde hissettim. Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Size istediğinizden daha hayırlısını öğreteyim mi? Döşeklerinize yattığınız vakit Allah'a otuz dört defa tekbir *(Allahu ekber*), otuz üç defa tesbih (*Subhânallah*), otuz üç defa da tahmid (*Elhamdulillâh*) getirmelisiniz. Bu sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır" buyurdular. Buhari (3705), Müslim (2727)

Başka bir rivayette Ali *radıyallahu anh* şöyle demiştir: Ben bunu Rasûlullah *salallahu aleyhi ve sellem*'den işittiğimden beri hiç terketmedim. Kendisine Sıffîn gecesinde de mi? terk etmedin denilince o, "Sıffîn gecesinde de terketmedim" demiştir. Buhari: (5362), Müslim (2727)

Bilindiği üzere Sıffın gecesi kendisinde savaşın gerçekleştiği gecedir. O gece Ali *radıyallahu anh* komutandı. Buna rağmen o, bu sünneti terketmemiştir.

3 İbn Ömer *radıyallahu anh* cenaze namazını kıldıktan sonra sünnettin kemalinden zannederek cenazeyi defnetmek için takip etmeden oradan ayrılıyordu. Taki Ebu Hureyre radıyallahu anh'ın hadisi ona ulaşıncaya kadar. Onun hadisi ulaşınca İbn Ömer kaçırmış olduğu bu sünnetlere pişman olmuş ve bakın ne demiştir.

Âmir b. Sa'd b. Ebî Vakkas, Abdullah b. Ömer *radıyallahu anhmâ*'nın yanında oturuyormuş. Birden Maksûre'nin sahibi Habbâb çıkagelmiş ve ey Abdullah b. Ömer, Ebu Hureyre'nin ne söylediğini işitmiyor musun? Ebu Hureyre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i: "Her kim cenaze ile birlikte onun evinden çıkar da, namazını kılar, sonra defnedilinceye kadar cenazenin arkasından giderse, o kimseye iki kırât ecir vardır. Her bir kırat Uhut dağı kadardır. Cenazenin namazını kılıp da, dönen kimseye ise bir Uhut Dağı kadar ecir vardır." buyururken işitmiş, demiş. Bunun üzerine İbni Ömer, Habbâb'I, Ebu Hureyre'nin söylediklerini sorarak, gelip kendisine haber vermesi için Aişe'ye göndermiş. İbni Ömer mescidin çakıllarından bir avuç almış, onları elinde evirip çeviriyormuş. Nihayet elçi dönüp gelmiş ve Aişe *radıyallahu anhâ*'nın, "Ebu Hureyre doğru söylemiş" dediğini bildirmiş. Bunun üzerine İbni Ömer elindeki çakılları yere vurarak "Vallahi biz bir çok kıratlarda kusur ettik." demiştir. Buhari: (1324) Müslim (945).

Nevevi (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Bu hadiste, sahabenin kendilerine ulaşan sünnete olan rağbetlerine ve yerinin kıymetini bilmedikleri için kaçırdıkları sünnetlere de üzüldüklerine dair işaret vardır." Bkz: el-minhâc (5/17)

Sünnete Uymakla Şunlar Elde Edilir:

Sevgili kardeşim! Sünnete uymanın pek çok kazançları vardır. Onlardan bazıları şunlardır:

1 Sevgi derecesine ulaşmak. Kul nafile ibadetlerle Allah'a yaklaştıkça Allah'ın kula olan sevgisi de artar.

İbn Kayyım (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Kul açıktan ve gizli olarak her işinde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e tabi olmadıkça, O'nun getirdiği haberleri doğrulamadıkça, O'nun emirlerine itaat etmedikçe, O'nun davetine icabet etmedikçe, ibadetlerinde O'nu örnek almadıkça ve O'nun hükmünü alıp başlarının hükmünü terketmedikçe, Allah seni sevmez. Bkz (Medâricu's Sâlikîn: 3/37)

2 Kul Allah’a yakın olmayı dilerse, Allah, kulunu hayırlı işlerde başarılı kılar ve Allah’ı razı edecek ameller yapmasını nasip eder. Çünkü kul Allah’ın sevgisini elde edince Allah Azze ve Celle ile yakınlık da elde etmiş olur.

3 Allah’ın sevgisini garanti eden çağrıya icabet etmek; Kim nafile ibadetlerle Allah’a yakınlaşırsa, O’nun sevgisini elde etmiş olur ve kim de Allah’ın sevgisini elde etmiş olursa O’nun duasına icabet edilmiştir.

Şu üç şey bu kazançlara delildir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Şüphesiz Allah şöyle buyurdu: Kim, benim bir dostuma (Allah’ı bilen, O’na itaate devam eden ve ibadetinde ihlaslı olan) düşmanlık ederse, ona savaş ilan ederim. Kulum, bana kendisine farz kılmış olduğum amellerden daha sevimli bir amelle yaklaşmamıştır. Kulum, nafile ibadetlerle de yaklaşmaya devam ederse, onu severim. Onu sevdiğim zaman da işiten kulağı, gören gözü, tutan eli ve yürüyen ayağı olurum. Benden bir şey istediği zaman istediğini mutlaka ona veririm, bana sığındığı zaman, mutlaka onu korurum. Mü’min bir kulumun canını almakta tereddüt ettiğim kadar hiçbir şeyde tereddüt etmiş değilim. O, ölümü istemezken, ben de fazla yaşlanarak kötü duruma düşmesini arzu etmem.» Buhari (6137)

4 Farzlarda meyadana gelen eksiklikler ve kayıplar nafilelerle giderilir.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’dan rivayet edildiğine göre o, Resûlullah sallallahü aleyhi ve sellem’i şöyle derken işittim demiştir:

“Kulun kıyamet gününde ilk hesaba çekilecek olduğu ameli namazıdır. Namazı tam ve düzgün olursa kurtulmuş ve kazanmıştır. Namazında bir eksiklik bir bozukluk olursa, hayal kırıklığına uğramış ve zarar etmiştir. Farzdan bir şey eksik yaparsa, Allah’u Tebâreke ve Tealâ şöyle buyurur: Bakın kulumun herhangi bir nafilesi var mıdır?” Onunla farzdan eksileni tamamlanır. Sonra, diğer amelleri buna göre olur.

Ahmed (9494), Ebu Dâvud: (864), Tirmizi: (413) rivayet etmişledir. El-Albâni Sahîhu’l Câmi isimli eserinde (1/405) hadisin sahih olduğunu belirtmiştir.

Belli Bir Vakitte Yapılması Gereken Sünnetler

Bununla kastettiğimiz şey, gece ve gündüzün belirli vakitlerinde yapılan sünnetlerdir. Ben bu sünnetleri yedi kısma ayırdım. Bunlar: Sabah namazından önce, sabah namazı vaktinde, kuşluk vaktinde, öğle vaktinde, ikindi vaktinde, akşam vaktinde ve yatsı vaktinde yapılan sünnetler.

Sabah Namazından Önce Yapılan Sünnetler

Bu vakit, uykudan kaltığımız vakte göre ilk vakittir. İslam hukuku kaynaklarına göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bu vakitte pek çok sünnet amel yaptığına işaret etmektedir. Bu vakitte yapılan sünnetleri şu şekilde iki kısma ayırmamız mümkündür:

Birinci Kısım: Uykudan Uyandıktan Sonra

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in uykudan uyanır uyanmaz yaptığı ameller:

1 Dişlerini Misvakla Temizler:

Huzeyfe *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin kalktığı zaman dişlerini misvakla temizlerdi." Buhari: (245)

Müslim'in rivayetinde, "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin teheccüd namazı için kalktığında dişlerini misvakla temizlerdi." Şeklinde haber vermiştir. Müslim (255)

2 Uykudan Uyanınca Yapmış Olduğu Zikirler:

Buhari'nin Sahih'inde Huzeyfe radıyallahu anh şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uyumak istediği zaman şöyle derdi:

بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وأَحْيَا

"Bismikellâhumme emûtu ve ehyâ"

"Allah'ım! Senin adınla ölür senin adınla yaşarım"

Uykusundan uyandığı zaman ise;

اَلْحَمْدُ للهِ الَّذِي أَحْيَانَا بَعْدَ مَا أَمَاتَنَا وإِلَيْهِ النُّشُورُ

"el-Hamdu li-llâhi'llezî ahyânâ ba'de mâ emâtenâ ve ileyhi'n-nuşûr."

Bizi öldürdükten (uykudan) sonra dirilten Allah'a hamd olsun. Dönüş (Kıyamet günü yeniden diriliş), yalnızca O'nadır" derdi.

Buhari: 6324, Müslim, Berâ radıyallah anh'dan rivayet etmiştir. Bkz (2711)

3 Yüzünden Uykunun İzlerini Siler.

4 Gökyüzüne Doğru Bakar.

5 Âl-i İmrân Suresi'nin Son On Ayetini Okur:

Bu üç sünnet İbn Abbâs *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği Müttefekun Aleyh (bazı hadis alimleri tarafından ittifakla rivayet edilmiş hadis) bir hadiste sabittir: İbn Abbâs radıyallahu anhu, bir gece Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hanımı olan Teyzesi Meymune *radıyallahu anhâ*'nın yanında gecelemiş ve şöyle demiştir: "Yastığın eni tarafına başımı koydum. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ve hanımı ise yastığın uzunlamasına olan kısmına başlarını koydular. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, gece yarısı oluncaya yada gece yarısı olmasına az bir süre kalıncaya yada gece yarısından az bir süre sonrasına kadar uyudu. Sonra uyandı ve oturup yüzünden uykunun izlerini mesh ederek giderdi. Sonra Âl-i İmrân Suresi'nin son on ayetini okudu. Sonra asılı duran su kırbasını aldı ve ondan abdest aldı ve abdestini güzelleştirdi. Sonra kalktı ve namaz kıldı." Buhari (183) Müslim (763)

Müslim'in rivayetinde (256) şu şekilde gelmiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gecenin sonunda kalktı, sonra dışarı çıktı ve semaya bakarak, Âl-i İmrân suresindeki şu ayetleri okudu:

{ إِنَّ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ وَاخْتِلَافِ اللَّيْلِ وَالنَّهَارِ لَآيَاتٍ لِّأُولِي الْأَلْبَابِ (190) الَّذِينَ يَذْكُرُونَ
اللَّهَ قِيَامًا وَقُعُودًا وَعَلَىٰ جُنُوبِهِمْ وَيَتَفَكَّرُونَ فِي خَلْقِ السَّمَاوَاتِ وَالْأَرْضِ رَبَّنَا مَا خَلَقْتَ هَٰذَا بَاطِلًا
سُبْحَانَكَ فَقِنَا عَذَابَ النَّارِ (191) رَبَّنَا إِنَّكَ مَن تُدْخِلِ النَّارَ فَقَدْ أَخْزَيْتَهُ وَمَا لِلظَّالِمِينَ مِنْ أَنصَارٍ (192)
رَّبَّنَا إِنَّنَا سَمِعْنَا مُنَادِيًا يُنَادِي لِلْإِيمَانِ أَنْ آمِنُوا بِرَبِّكُمْ فَآمَنَّا ۚ رَبَّنَا فَاغْفِرْ لَنَا ذُنُوبَنَا وَكَفِّرْ عَنَّا سَيِّئَاتِنَا
وَتَوَفَّنَا مَعَ الْأَبْرَارِ (193) رَبَّنَا وَآتِنَا مَا وَعَدتَّنَا عَلَىٰ رُسُلِكَ وَلَا تُخْزِنَا يَوْمَ الْقِيَامَةِ إِنَّكَ لَا تُخْلِفُ
الْمِيعَادَ (194) فَاسْتَجَابَ لَهُمْ رَبُّهُمْ أَنِّي لَا أُضِيعُ عَمَلَ عَامِلٍ مِّنكُم مِّن ذَكَرٍ أَوْ أُنثَىٰ بَعْضُكُم مِّن بَعْضٍ
فَالَّذِينَ هَاجَرُوا وَأُخْرِجُوا مِن دِيَارِهِمْ وَأُوذُوا فِي سَبِيلِي وَقَاتَلُوا وَقُتِلُوا لَأُكَفِّرَنَّ عَنْهُمْ سَيِّئَاتِهِمْ وَلَأُدْخِلَنَّهُمْ
جَنَّاتٍ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ ثَوَابًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَاللَّهُ عِندَهُ حُسْنُ الثَّوَابِ (195) لَا يَغُرَّنَّكَ تَقَلُّبُ الَّذِينَ
كَفَرُوا فِي الْبِلَادِ (196) مَتَاعٌ قَلِيلٌ ثُمَّ مَأْوَاهُمْ جَهَنَّمُ ۚ وَبِئْسَ الْمِهَادُ (197) لَٰكِنِ الَّذِينَ اتَّقَوْا رَبَّهُمْ لَهُمْ
جَنَّاتٌ تَجْرِي مِن تَحْتِهَا الْأَنْهَارُ خَالِدِينَ فِيهَا نُزُلًا مِّنْ عِندِ اللَّهِ وَمَا عِندَ اللَّهِ خَيْرٌ لِّلْأَبْرَارِ (198) وَإِنَّ مِنْ
أَهْلِ الْكِتَابِ لَمَن يُؤْمِنُ بِاللَّهِ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْكُمْ وَمَا أُنزِلَ إِلَيْهِمْ خَاشِعِينَ لِلَّهِ لَا يَشْتَرُونَ بِآيَاتِ اللَّهِ ثَمَنًا قَلِيلًا
أُولَٰئِكَ لَهُمْ أَجْرُهُمْ عِندَ رَبِّهِمْ إِنَّ اللَّهَ سَرِيعُ الْحِسَابِ (199) يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا اصْبِرُوا وَصَابِرُوا
وَرَابِطُوا وَاتَّقُوا اللَّهَ لَعَلَّكُمْ تُفْلِحُونَ (200) }

Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır.

Onlar, ayakta dururken, otururken, yanları üzerine yatarken (her vakit) Allah’ı anarlar, göklerin ve yerin yaratılışı hakkında derin derin düşünürler (ve şöyle derler :) Rabbimiz! Sen bunu boşuna yaratmadın. Seni tesbih ederiz. Bizi cehennem azabından koru!

Ey Rabbimiz! Doğrusu sen, kimi cehenneme koyarsan, artık onu rüsvay etmişsindir. Zalimlerin hiç yardımcıları yoktur.

Ey Rabbimiz! Gerçek şu ki biz, “Rabbinize inanın!” Diye imana çağıran bir davetçiyi (Peygamberi, Kur’an’ı) işittik, hemen iman ettik. Artık bizim günahlarımızı bağışla, kötülüklerimizi ört, ruhumuzu iyilerle beraber al, ey Rabbimiz!

Rabbimiz! Bize, peygamberlerin vasıtasıyla vadettiklerini de ikram et ve kıyamet gününde bizi rezil-rüsvay etme; şüphesiz sen vadinden caymazsın!

Bunun üzerine Rableri, onların dualarını kabul etti. (Dedi ki :) Ben, erkek olsun kadın olsun -ki hep birbirinizdensiniz- içinizden, çalışan hiçbir kimsenin yaptığını boşa çıkarmayacağım. Onlar ki, hicret ettiler, yurtlarından çıkarıldılar, benim yolumda eziyete uğradılar, çarpıştılar ve öldürüldüler; andolsun, ben de onların kötülüklerini örteceğim ve onları altlarından ırmaklar akan cennetlere koyacağım. Bu mükâfat, Allah tarafındandır. Allah; karşılığın güzeli O'nun katındadır.

İnkârcıların (refah içinde) diyar diyar dolaşması, sakın seni aldatmasın!

Azıcık bir menfaattır o. Sonra onların varacakları yer cehennemdir. O ne kötü varış yeridir!

Fakat Rablerine karşı gelmekten sakınanlar için, Allah tarafından bir ikram olarak, altlarından ırmaklar akan, ebedî olarak kalacakları cennetler vardır. İyi kişiler için Allah katındaki (nimetler) daha hayırlıdır.

Ehl-i kitaptan öyleleri var ki, Allah'a, hem size indirilene, hem de kendilerine indirilene tam bir samimiyetle ve Allah'a boyun eğerek iman ederler. Allah'ın âyetlerini az bir paraya satmazlar. İşte onlar için Rableri katında ecirleri vardır. Şüphesiz Allah, hesabı çabuk olandır.

Ey iman edenler! Sabredin; (düşman karşısında) sebat göster. (Âl-I İmrân:190-200)

"Sonra elleriyle uykunun yüzündeki izlerini giderdi." Yani yüzünden uykunun alametini gidermek için gözlerini elleriyle ovaladı.

Bu sünneti uygulamak isteyen kimse için, Müslim'in rivayetinde bir açıklama vardır "Göklerin ve yerin yaratılışında, gece ile gündüzün birbiri ardınca gelip gidişinde aklıselim sahipleri için gerçekten açık ibretler vardır." (Âl-I İmrân: 190) ayeti ile başlar ve sureyi sonuna kadar okur. (Âl-I İmrân: 200'e kadar)

6 Ellerini Üç Kez Yıkar.

Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Biriniz, uykusundan kalktığı zaman ellerini yıkamadan sakın kabın içine sokmasın. Şüphesiz o, elinin nerede gecelediğini bilmez." Buhari (162) Müslim (278)

7 Sonra Üç Kez Burnuna Su Çekip Sümkürür.

Ebu Hureyre *Radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biriniz, uykusundan uyandığı zaman üç kez burnuna su alıp sümkürsün. Zira şeytan onun burnunda geceler…" Buhari (3295), Müslim (238)

Buhari'nin rivayetinde şu şekildedir: "Sizden biri, uykusundan uyandığı zaman abdest alsın ve üç kere burnuna su çekip sümkürsün…" Buhari (3295)

8 Sonra Abdest Alır.

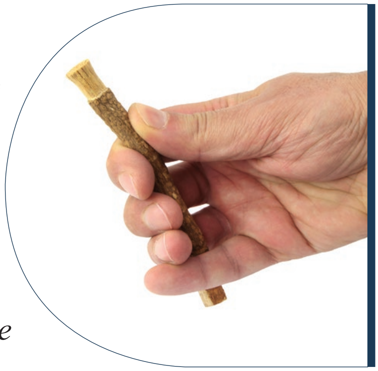
İbn Abbas *radıyallahu anhu*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* abdest almak istediği zaman, o kalkıp hemen asılı olan kırbayı almış ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de o kırbadan abdest almıştır.

Abdestin Sünnetleri

Burada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdestine içerisindeki sünnetlere özet olarak bakacağız. Zira O'nun abdesti bilinmektedir. Biz sadece sünnetleri tamamlamak bakımından bir hatırlatmada bulunacağız.

1 Misvak Kullanmak.

Misvak kullanmak abdeste başlamadan önce gerçekleştirilir. Misvakın kullanılmasının sünnet olduğu ikinci yer burasıdır. Abdest almak isteyen kimsenin misvak kullanması sünnettir.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*´dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Ümmetimi zora sokmaktan endişe etmeseydim, onlara her namaz vaktinde misvakla dişlerini temizlemelerini emrederdim."

Ahmed (9928), İbn Huzeyme, Sahîh'inde (1/73/140), Hâkim (1/245), Buhari de muallak olarak "Oruçlunun Kuru ve Yaş Misvak İle Misvaklanması" babında misvak kullanmayı kesin bir ifade ile zikretmiştir.

Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi:

"Biz Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem'*in misvakını ve abdest suyunu akşamdan hazırlardık. Allah O'nu, gecenin dilediği saatinde uyandırırdı. Peygamber *sallallahu aleyhi ve sellem* uyanınca hemen misvakla dişlerini temizler, abdest alır ve namaz kılardı…" Müslim (746)

2 Besmele Çekmek: (Bismillah der)

Ebu Hureyre *radıyallahu anh'*dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "(Abdest almaya başlarken) Allah'ın adını anmayan (bismillah demeyen) kimsenin abdesti yoktur." Ahmed (11371), Ebu Davud (101) İbn Mâce (397)

3 Elleri Üç Kez Yıkamak.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdestinin şekli hususunda Osman *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadis gereğince bu böyledir. Osman *radıyallahu anh* abdest suyu isteyerek abdest almış ve ellerini üç defa yıkamış. Sonra şöyle demiştir: "Ben Resulullâh sallallahü aleyhi ve sellem'in şu benim abdestim gibi abdest aldığını gördüm." Müslim (226), Buhari (164)

4 Ellerini ve Ayaklarını Yıkamaya Sağ El ve Sağ Ayakla Başlar.

Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* temizlenmeye, taranmaya, ayakkabısını giymeye varıncaya kadar her işe sağdan başlamayı pek severdi." Buhari:(168), Müslim (268)

5 Mazmaza ve İstinşak ile Başlamak.

Osman *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdest: iste şöyle demiştir: "…mazmaza yaptı, istinşak yaptı sonra yüzünü üç kez yıkadı…" Buhari (199), Müslim (226)

Mazmazayı ve istişak yapmayı, yüzü yıkamadan sonraya bırakmak caizdir.

İstinşak (abdest veya gusül sırasında buruna su çekip temizlemek)

Mazmaza (Yıkama, çalkalama, suyu ağızda çalkalayarak hareket ettirme.)

6 Oruçlu Olmak Dışında Mazmaza ve İstinşakı İyice Yapmak.

Nitekim Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Lakît b. Sabira'ya şöyle buyurmuştur:

"Güzel bir şekilde abdest al. Parmakların arasını hilalle (Parmakların arasını aralayıp yıkamak) ve oruçlu olmadıkça (abdest alırken) burnuna iyice su çek." Ahmed (17846), Ebu Davud: (142) İbn Hacer; bu hadis sahihtir, demiştir. (El İsâbe: 15/9) Elbani, "Sahih-i Tirmizi'de hadis sahihtir, demiştir. Mazmaza (yıkama, çalkalama, suyu ağızda çalkalayarak hareket ettirme) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in "Güzel bir şekilde abdest al" ifadesinden alınmıştır.

7 Bir Avuç Suyla Mazmaza ve İstinşak Yapardı.

Abdullah b. Zeyd *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdest alma şeklini vasıflandırdığı hadiste şöyle demiştir: "…Elini su kabının içine sokup çıkardı bir avuçtan mazmaza ve istinşak yaptı, (Ağzını çalkaladı ve burnuna su çekip temizledi) ve bunu üç defa tekrarladı..." Buhari (192), Müslim (235)

8 Başı Olması Gerektiği Gibi Mesh Etmek Sünnettir.

Kişi, iki eliyle başının ön tarafından mesh etmeye başlar ve ellerini bu şekilde ensesine kadar götürür sonra ellerini mesh etmeye başladığı yere geri döndürür. Kadında bu sünneti aynı şekilde yapar fakat saçının boyunu aşan kısmını mesh etmez.

Bunun delili şu hadistir:

Abdullah b. Zeyd *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in abdest alma şeklini rivayet ettiği hadiste şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*…mest etmeye başının ön tarafından başladı sonra iki elini başının arkasına götürdü ve daha sonra iki elini başladığı yere geri getirdi…" Buhari (185), Müslim (235)

9 Abdest Uzuvlarını Üçer kez Yıkamak.

Birinci yıkamak vacip, iki ve üçüncü yıkamalar ise sünnettir.

Bunun delili şu hadistir:

Buhari'nin Sahih'inde rivayet ettiğine göre İbn Abbâs radıyallahu anhu şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, abdest azuvlarını birer kez yıkayarak abdest aldı." Buhari (157)

Yine Buhari'nin Sahih'inde rivayet ettiğine göre Abdullah b. Zeyd *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, abdest azuvlarınıı ikişer kez yıkayarak abdest aldı." Buhari (158)

Buhari ve Müslim'de Osman *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* abdest azuvlarını üçer kez yıkayarak abdest almıştır." Buhari (159)

Bundan dolayı abdesti bazen, rivayetlerde geldiği gibi birer kez, ikişer kez veya üçer kez yıkayarak çeşitli şekilde almak tercih edilmiştir. Aynı şekilde bazen de uzuvları yıkarken yüzü üç kez, kolları iki kez ve ayakları da bir kez yıkamak gibi farklı sayılarda yıkayarak abdest almak da Buhari ve Müslim'de, Abdullah b. Zeyd *radıyallahu anh*'dan sabit olan hadise göre daha faziletlidir. Bkz. Zâdu'l Meâd (1/192)

Ancak faziletli olan abdest azalarının tatamını üçer kez yıkamak daha faziletlidir. Zira Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yolu budur.

10 Abdestten Sonra Yapılan Dualar.

Ömer *Radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Eğer sizden biri abdesti sonuna kadar, olması gerektiği gibi alır ve sonra:

أَشْهَدُ أَنَّ لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ، وَأَنَّ مُحمَّداً عَبْدُ اللّٰهِ وَرَسُولُهُ

"Eşhedu en lâ ilâhe illâ'llâhu vahdehû lâ şerîke leh ve eşhedu enne Muhammeden abduhu ve rasûluhu"

"Ben, Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah olmadığına ve Muhammed'in *(sallallahu aleyhi ve sellem*) Allah'ın kulu ve Rasûlu olduğuna şahitlik ederim" derse, o kimseye cennetin sekiz kapısı birden açılır. Onların hangisinden dilerse ondan girer." Müslim (234 no ile) rivayet etmiştir.

Veya, Ebu Saîd *radıyallahu anh*'dan merfü olarak rivayet edilen şu hadiste geldiği gibi dua eder: "Kim, Abdest alır da abdestini bitirdikten sonra;

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، أَشْهَدُ أَنْ لا إِلَهَ إلاَّ أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وأَتُوبُ إِلَيْكَ

"Subhâneke Allahumme ve bi-hamdike eşhedu en lâ ilâhe illâ ente estağfiruke ve etûbu ileyke"

"Allah'ım! Sana hamdederek seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Şahitlik ederim ki senden başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur. Senden bağışlanma diler ve Sana tevbe ederim" derse Allah onun için bir mühür koyar ve bu Arş'ın altına yükseltilir ve bu kıyamete kadar kırılmaz."

Nesâ'i, 'Amelu'l-Yevm ve'l-Leyle (sy. 147), Hakim (1/752) rivayet etmiştir, İbn Hacer (Allah ona rahmet etsin) isnadı sahihtir demiş ve şeklemiştir: rivayet mecküf olarak sahihtir. Fakat bu durum hadise zarar vermez, zira hadiste geçen konu görüşle elde edilecek ve bir görüş ortaya konulacak durum değildir. Bundan dolayı hadis merfü hadis hükmündedir.

Bkz. Netâicu'l Efkâr (1/246) Bkz. Elbânî (Allah ona rahmet etsin), İrvâ'u'l-Galîl (1/135; 3/94)

İkinci Kısım: Gece ibadeti, vitir namazı ve daha bir çok amel, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bizleri doğru yola ulaşmamız için gösterdiği yoldur.

1 Gece Namazını En Faziletli Vaktinde Kılmak O'nun Sünnetindendir.

En faziletli olduğu vakit hangisidir? denecek olursa:

Bilindiği üzere vitir namazının vakti, yatsı namazından sonra başlar ve sabah namazı vaktine kadar devam eder. Vitir namazının yeri ve zamanı yatsı ile sabah namazı vakti arasındadır.

Buna şu hadisler işaret eder:

Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, yatsı namazını kıldıktan sonra, sabah namazı vaktine kadar onbir rekât namaz kılar, her iki rekâtte bir selam verir ve bir rekât ile de vitir yapardı." Buhari (2031) ve Müslim (736) hadis Müttefekun Aleyh'tir.

Gece namazının en faziletli olduğu vakit gecenin yarısından sonra gelen gecenin son üçte biridir.

Buna Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'ın hadisi işaret eder. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Allah'a en sevimli olan oruç, Davud aleyhisselam'ın orucudur. Allah'a en sevimli namaz da Davud aleyhisselam'ın namazıdır. Davud aleyhisselam gecenin yarısını uyuyarak geçirir, sonra üçte birinde namaz için kalkar, altıda birinde yine uyurdu. Bir gün oruç tutar, bir gün tutmazdı..." Buhari (3420), Müslim (1159)

İnsan, bu sünneti uygulamak isterse geceyi nasıl hesap etmelidir?

Güneşin batışından itibaren güneşin doğuşuna kadar olan vakti hesaplar. Sonra bu vakti altı parçaya böler. İlk üç parça gecenin ilk yarısıdır. Bu vakit sona erdikten sonra kalkar. Yani gecenin altı parçasından dördüncü ve beşinci parçanın vakti girince kalkar. Çünkü bu vakit üçte bir sayılır. Sonra altı parçanın son parçasında uyur ki bu, altıncı parçadır. Bundan dolayı Aişe radıyallahu anhâ şöyle demiştir: "Seher vakti O'nu (Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*), benim yanımda muhakkak uyur bulurdu" demiştir. Buhari (1133), Müslim (742)

Tıpkı az önce geçen Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'ın hadisinde geldiği gibi bu şekilde müslüman kimse gece namazı için en faziletli vakitte bulunmuş olur.

Sözün Özü: Gece ibadetinin faziletli olduğu vakitler üç derece üzerinedir:

Birinci Derece: Gecenin ilk yarısında uyur, sonra üçte birinde kalkar ve sonra altıda birinde uyur:

Buna; az önce geçen Abdullah b. Amr b. el-Âs *radıyallahu anh*'ın hadisi işaret etmektedir.

İkinci Derece: Gecenin son üçte birinde kalkar.

Buna şu hadis işaret eder:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasulullâh *sallallahu aleyhi ve sellem* şöye buyurmuştur:

"Rabbimiz Tebâreke ve Tealâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığında semaya iner ve: Bana kim dua eder ki, onun duasına icabet edeyim! Benden kim bir istekte bulunur ki onun istediğini vereyim! Benden kim mağfiret diler ki onun için mağfiret edeyim! Buyurur." Buhari (1145), Müslim (758)

Aynı şekilde Câbir radıylallahu anh'ın rivayet ettiği hadiste buna işaret etmektedir.

Gecenin sonunda kalkamamaktan endişe ederse gecenin başlangıcında veya gecenin hangi vaktinde kılmak kolayına geliyorsa o vakitte kılar ki bu üçüncü derecedir.

Üçüncü Derece: Gecenin başlangıcında veya gecenin kolayına gelen bir kısmında kılar.

Buna şu hadis işaret eder:

Câbir radıylallahu anh'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Her kim gecenin sonunda kalkamayacağından korkarsa, vitir namazını gecenin başlangıcında kılsın! Gecenin sonunda kalkacağını ümit eden de vitri gecenin sonunda kılsın! Zira gecenin sonunda kılınan namaz şahitlidir ve bu daha faziletlidir." Müslim (755)

Aynı şekilde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Ebu Zer *radıyallahu anh*'a olan nasihati de buna işarettir.

(Nesâî, Sunenu'l-Kubrâ: 2712 El-Elbânî (Allah ona rahmet etsin) sahiha'da (2166) zikretmiştir. Ebu'd Derdâ radıyallahu anh Ahmed (27481), Ebu davud (1433), El-Elbânî Sahih demiştir. Ebi Davud (5/177), Ebu Hureyre *radıyallahu anh* (Müslim 737)

Aynı şekilde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Ebu Zer, *radıyallahu anh*, Ebu' Derdâ *radıyallahu anh* ve Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'a olan nasihati de buna işarettir. Bu sahabilerden her biri "Halilim (dostum) bana üç şey tavsiye etti, demişler ve bu üç şeyin içerisinden "Uyumadan önce vitir namazını kılmayı..." tavsiyesini zikretmişlerdir.

2 Sünnet Olan On Bir Rekât Kılmaktır:

Ve bu Aişe *radıyallahu anhâ*'nin hadisini tamamlamıştır. Zira Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, ne ramazan gecelerinde, ne de başka gecelerde, (sabah namazı hariç) on bir rekâttan fazla namaz kılmazdı. Önce dört rekât namaz kılardı ki o rekâtları ne kadar güzel ve uzun kıldığını hiç sorma! Sonra dört rekât kılardı ki, o rekâtları da ne kadar güzel ve uzun kıldığını hiç sorma! Sonra üç rekât kılardı." Buhari (1147), Müslim (738)

Aynı şekilde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in on üç rekât kıldığı Aişe *radıyallahu anhâ*'nin rivayet ettiği hadiste, şöyle haber verilmiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin on üç rekât namaz kılar; bunların beşi ile vitir yapar; son rekâtlardan başka hiç bir yerde oturmazdı." Müslim (737)

İbn Abbâs *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste ise şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* o gece on üç rekât kıldı sonra uyudu." Buhari (698), Müslim (763)

Bu rivayetlerin tamamı vitir namazını kılmanın çeşitliliğine işaret etmektedir. Ancak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* çoğunlukla on bir rekâtta ve bazende on üç rekâtta vitir yapardı. Konunun izahı, bu konu hakkında gelmiş olan hadislerin bir araya getirilmesiyle mümkündür.

3 Gece Namazına Hafifçe İki Rekât Namaz Kılarak Başlamak Sünnettir:

Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin namaz kılmak için kaktığı zaman, namazına hafifçe iki rekât namaz kılarak başlardı." Müslim (767)

4 Gece Namazına, İftitâh (açılış, başlangıç) Duaları İle Başlamak Sünnettir:

1. Sahih-i Müslim'de Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilen hadiste Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin (namaz kılmak için) kaktığı zaman, namazını şu dua ile açardı:

اللَّهُمَّ رَبَّ جَبْرَائِيلَ وَمِيكَائِيلَ وَإِسْرَافِيلَ، فَاطِرَ السَّمَاوَاتِ وَالأَرْضِ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، أَنْتَ تَحْكُمُ بَيْنَ عِبَادِكَ فِيمَا كَانُوا فِيهِ يَخْتَلِفُونَ، اهْدِنِي لِمَا اخْتُلِفَ فِيهِ مِنَ الْحَقِّ بِإِذْنِكَ إِنَّكَ تَهْدِي مَنْ تَشَاءُ إِلَى صِرَاطٍ مُسْتَقِيم

“Allahumme Rabbi Cebrâ’île ve Mîkâ’île ve İsrâfîle fâtıra’s-semâvâti ve’l-ard. ‘Âlimi’l-gaybi ve’ş-şehâdeti tahkumu beyne ibâdeke fî-ma kânû fîhi yahtelifûn. İhdinî li-mâ’htulife fî-hi mine’l-hakki bi-iznike inneke tehdî men teşâ’u ilâ sirâtin mustakîm.”

“Cebrâil, Mikâil ve İsrâfil’in Rabbi, göklerin ve yerin yaratanı, gizli ve âşikârı bilen Allah’ım! Ayrılığa düştükleri şeylerde kulların arasında sen hüküm verensin. İhtilafa düşüldüğünde beni izninle hakka ulaştır. Şüphesiz, sen dilediğini dosdoğru yola erdirirsin.” Müslim (770)

2 Sahihayn’de (Buhari ve Müslim’in Sahihi) rivayet edildiğine göre İbn Abbâs *radıyallahu anhmâ* şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin teheccüd namazı kılmak istediği zaman şöyle derdi:

اللَّهُمَّ لَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ نُورُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ قَيِّمُ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ، وَلَكَ الْحَمْدُ أَنْتَ رَبُّ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ وَمَنْ فِيهِنَّ، أَنْتَ الْحَقُّ، وَوَعْدُكَ الْحَقُّ ، وَقَوْلُكَ الْحَقُّ، وَلِقَاؤُكَ الْحَقُّ ، وَالْجَنَّةُ حَقٌّ، وَالنَّارُ حَقٌّ، وَالنَّبِيُّونَ حَقٌّ ، وَالسَّاعَةُ حَقٌّ، اللَّهُمَّ لَكَ أَسْلَمْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَعَلَيْكَ تَوَكَّلْتُ، وَإِلَيْكَ أَنَبْتُ، وَبِكَ خَاصَمْتُ، وَإِلَيْكَ حَاكَمْتُ، فَاغْفِرْ لِي مَا قَدَّمْتُ، وَمَا أَخَّرْتُ وَمَا أَسْرَرْتُ وَمَا أَعْلَنْتُ أَنْتَ إِلَهِي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ

“Allahumme leke’l-hamdu ente nûru’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fî-hinne, ve leke’l-hamdu ente kayyımu’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fî-hinne, ve leke’l-hamdu ente rabbu’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fî-hinne ve leke’l-hamdu leke mulku’s-semâvâti ve’l-ardi ve men fî-hinne ve leke’l-hamdu ente meliku’s-semâvâti ve’l-ard ve leke’l-hamdu. Ente’l-hakku ve va‘duke’l-hakku ve kavluke’l-hakku ve likâ’uke hakkun ve’l-cennetu hakkun, ve’n-nâru hakkun ve’n-Rasûlullahyyûne hakkun ve Muhammedun *sallallahu aleyhi ve selleme* hakkun ve’s sâ‘atu hakkun Allahumme leke eslemtu ve bike âmentu ve aleyke tevekkeltu ve ileyke enebtu ve bike hâsamtu ve ileyke hâkemtu fa’ğfirlî mâ kaddemtu ve mâ ahhartu ve mâ esrartu ve mâ a‘lentu. Ente ilâhî lâ ilâhe illâ ente.”

“Allah’ım! Hamd Sanadır. Sen, göklerin, yerin ve o ikisinin arasında bulunanların nurusun. Hamd Sanadır. Sen; göklerin, yerin ve o ikisinde bulunanların efendisisin. Hamd Sanadır. Sen göklerin, yerin ve o ikisinde bulunanların rabbisin. Sen Hak’sın, vaadin de haktır. Sözün hak ve Sana dönüş de haktır. Cennet ve Cehennem hak, peygamberler haktır ve kıyamet haktır. Allah’ım! Sana teslim oldum; Sana iman ettim, Sana tevekkül ettim,

ve Sana döndüm. Bana verdiğin hüccetle düşmanını düşman edindim. Seni aramızda hakem kılıp hükmüne başvurdum. Gizli ve âşikâr, yaptığım ve yapacağım ve benden iyi bildiğin amellerimi bağışla. Sen, benim ilahımsın. Senden başka ilah yoktur." Buhari (7499), Müslim (768)

5 Kıyamın, Rükunun ve Secdelerin Uzunca Yapılması ve Namazın, Bütün Fiili Rükünlerinin Birbirine Yakın Uzunlukta Olması Sünnettir:

6 Namazdaki Kur'an Okuyuşunu Sünnette Belirtildiği Şekilde Okumalıdır:

1. Ağır Ağır okumalıdır. Bununla kastedilen Kur'an'ı hızlı okumamaktır.
2. Okuyuşunu ayet ayet yapmalıdır. Bununla kastedilen ayetlerin arasında durmaksızın iki yahut üç ayeti birleştirerek okumamaktır. Her ayetin sonunda durmalıdır.
3. İçinde tesbih bulunan bir ayete gelince tesbih etmeli; istek ayetine gelince istemeli ve Allah'a sığınma geçen yerde de Allah'a sığınmalıdır.

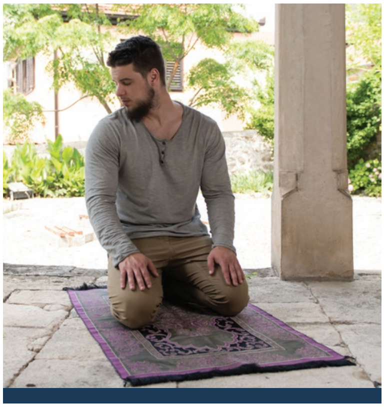
Buna şu hadis işaret etmektedir:

Huzeyfe *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre o, şöyle demiştir:

"Bir gece Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile birlikte namaz kıldım. Namazına Bakara suresi ile başladı, ben (içimden) yüz ayeti tamamlayınca rüku eder, dedim. Sonra devam etti. Ben (içimden) bütün sureyi bir rekâtta okuyacak, dedim. O yine devam etti. Ben bu sure ile rüküya varır; dedim. Sonra Nisa suresine başladı. Onu da okudu. Sonra Âl-i İmrân suresine başladı; onu da okudu. Ağır ağır okuyor, içinde tesbih bulunan bir ayete gelince tesbih ediyor; istek ayetine gelince istiyor ve sığınma ayetine gelince Allah'a sığınıyordu. Sonra rükuya gitti ve Subhâne rabbiye'l-azîm. Çok büyük Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim, demeye başladı. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Rükusu kıyamı kadardı. Sonra Semi 'Allahu li-men hamideh: Allah, kendisine hamd edeni işitti, dedi. Sonra rükusundan kalktı ve rükusuna yakın bir uzunlukta uzunca durdu. Sonra secde yaptı ve "Subhâne rabbiye'l-a 'lâ" En yüce olan Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim, dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in secdelerinin uzunluğu kıyamının uzunluğuna yakındı." Müslim (772)

İmam Ahmed'in (Allah ona rahmet etsin), Müsned'inde rivayet ettiğine göre, Ümmü Seleme *radıyallahu anhâ*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kıraatından (okuyuşundan) sorulmuş ve şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kıraatını; Bismillahirrahmanirrahim. Elhamdu lillahi Rabbi'lâlemin, diye ayet eyet bölerdi." Ahmed (26583), Dârekutnî (118). Hadisin isnadı sahihtir ve ravilerinin tamamı da güvenilirdir. İmam Nevevi, el-Mecmû' da (3/333) sahihtir demiştir.

7 Her İki Rekâtta Bir Selam Vermek Sünnettir.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan şöyle rivayet edilmiştir: Bir adam kalktı ve ey Allah'ın Rasûlu! Gece namazı nasıldır? Dedi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: "Gece namazı ikişer, ikişerdir. Sabah namazının vaktinin girmesinden endişe edersen bir rekât vitir yaparsın" dedi. Buhari (990), Müslim (749)

İkişer ikişerdir ifadesi ile kastedilen her iki rekâtta bir selam vermesi dört rekâtı bir seferde kılarak selam vermemesidir.

8 Son Üç Rekâtta Belirli Sureleri Okumak Sünnettir.

İlk Rekâtta "Sebbih ismi Rabbike'l a'lâ" ikinci rekâtta "Kul yâ eyyuhe'l kâfirûn" ve üçüncü rekâtta, "Kul huva'llâhu Ehad" suresini okur.

Buna şu hadis İşaret etmektedir.

Ubey B. Ka'b *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir:

"Rasûlullah *(Sallallahü Aleyhi ve Sellem* "Sebbih ismi Rabbike'l a'lâ, Kul yâ eyyuhe'l kâfirûn ve Kul huva'llâhu Ehad (sureleri) ile vitir yapardı."

Ebu Dâvud: (1423), Nesâî: (1733), İbn Mâce: (1171) rivayet etmişlerdir. İmam Nevevi de el-Hulâsa (1/556) isimli eserinde hadise sahihtir demiştir. Bkz el-Elbâni, Sahîhu'n Nesâî (1/273)

9 Vitirde Bazen Kunut Yapmak Sünnettir.

Bununla kastedilen duadır ki bunun yeri Kul huva'llâhu Ehad suresinin okunduğu son rekâttır.

Vitirde kunut duası yapmak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in bazen yapıp bazen terkettiği Sünnettir. Şeyhulislam İbn Teymiyye (Allah ona rahmet etsin), vitir namazında kunut yapmayı terketmenin, yapmaktan daha evla olduğu görüşünü tercih etmiştir.

Vitirin kunutu esnasında ellerini kaldırır mıydı?

Doğru olan ellerin kaldırılmasıdır. İlim ehlinin cumhuru da (alimlerin çoğunkuğu) Beyhâkî'de sahih olarak rivayet edilen hadis sebebiyle bu görüştedir ki Beyhakî bu rivayete sahih demiştir.

Beyhakî (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Sahabelerden bir grup kunutta ellerini kaldırmışlardır." Bkz. Sunenu'l-Kubrâ (2/211)

Vitirde kunutuna ne ile başlardı?

Tercihe şayan olan görüş Allah en doğrusunu bilendir.

Allah'a hamd ve sena ile başlar sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salat eder sonra da dua ederdi. Çünkü bu, kabul edilmeye en yakın olan şeydir.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Fudâle b. Ubeyd *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazında dua eden fakat (duasında) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salat etmeyen birini işitti ve şöyle buyurdu: "Bu adam acele etti" buyurdu. Sonra o adamı yanına çağırdı. Ona veya bir başkasına şöyle buyurdu: "Biriniz dua edeceği zaman önce Allah'u Tealâ'ya hamdu sena etsin, sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salat u selam getirsin. Daha sonra da dilediği şekilde dua etsin." Tirmizi (3477) rivayet etmiş ve hadis hasen sahihtir, demiştir.

İbn Kayyım (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir:

Müstehab olan, dua edenin duasına Allah'a hamdu senada bulunarak başlaması ve sonra tıpkı Fudâle b. Ubeyd radıyallahu anh hadisinde olduğu gibi ihtiacını Allah'tan istemesidir." Bkz. el-Vâbilu's-sSayyib (s:110)

Kunut duasını bitirdikten sonra ellerini yüzüne sürer miydi?

Doğru olan, dua bittikten sonra ellerin yüze sürülmeyeceğidir. Bunun sebebi sünnetten bunun yapılacağına dair herhangi bir şeyin sahih olarak sabit olmamasıdır.

İmam Mâlik'e (Allah ona rahmet etsin) duasını bitirdikten sonra ellerini yüzüne süren bir adamdan sorulduğunda, o, buna karşı çıkmış ve şöyle demiştir. "Ben (sünnette) böyle bir şey bilmiyorum." Bkz. El-Mervezî, Vitir Kitabı (shf:236)

Şeyhülislam (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir:

"Yüze (duadan sonra) sürmek meselesine gelecek olursak, bu konuda delil olamayacak (şekilde zayıf olan) bir veya iki (zayıf) hadisten başka bir şey yoktur." Bkz. Fetâvâ: (22/519).

10 Gecenin Son Üçte Birinde Dua Etmek:

Gecenin son üçte birinde yapılan ibadetlerden biri de duadır. Bir kimse, gecenin sonunda kunutunda dua ettiğinde bu ona yeter. Şayet kunutta dua etmezse gecenin son üçte birinde dua eder ki bu, Sünnettir. Bu vakit, edilen duaya icabetin kesinlikle gerçekleşeceği vakittir. Allah'u Tealâ, Zâtına ve Celâline layık bir şekilde bu vakitte dünya semasına nüzûl eder. Sahihayn'de Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste *Rasûlullah sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: Rabbimiz Tebâreke ve Tealâ her gece, gecenin son üçte biri kaldığında dünya semasına nüzul eder de: Bana dua eden yok mu? onun duasını kabul edeyim! Benden isteyen yok mu? istediğini vereyim! Benden mağfiret dileyen yok mu, onun için mağfiret edeyim" buyurur Buhari (1145), Müslim (758)

11 Vitir Namazında, Selam Verdikten Sonra Şöyle Demek Sünnettir:

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Ubey b. Ka'b *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre o, şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* vitir namazında "Sebbih ismi Rabbike'l a'lâ, Kul yâ eyyuhe'l kâfirûn ve Kul huva'llâhu Ehad surelerini okurdu. Selam verdikten sonra ise üç kez "Subhâne'l-Meliki'l-Kuddûs"

"Mutlak hükümdar olan Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim." derdi.

Nesâi (1702) rivayet etmiş Nevevi ve Elbâni ise sahihtir demiştir.

Abdurrahman b. Ebzâ *radıyallahu anh*'ın hadisinde ise şu şekildedir: "Üçüncü kez "Subhâne'l-Meliki'l-Kuddûs"

"Mutlak hükümdar olan Allah'ı her türlü noksanlıklardan tenzih ederim." derken sesini yükseltirdi."

Ahmed (15354), Nesâî (1734) rivayet etmişler ve el-Elbâni, Mişkât'ul Mesâbîh (1/398) isimli eserinde sahihtir demiştir.

12 Ailesini Gece İbadeti İçin Kaldırırdı:

Kişinin, ailesini gece namazı için kaldırması sünnettir. Aynı şekilde kadın, gece kalkarsa kocasını ve ailenin diğer fertlerini kaldırır. Bu hayırda yardımlaşmaktır.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Aişe radıyallahu anh şöyle demiştir: "Rasûlullah *Sallallahu aleyhi ve sellem*, gecenin tamamında namazını kılardı. Ben ise O'nun ile kıble arasında yatardım. O, (sallallahu aleyhi ve sellem) vitir namazı kılmak istediği zaman beni kaldırırdı ve ben de vitir namazı kılardım." Buhari (512), Müslim (512)

Ümmü Seleme *radıyallahu anh*â'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gece uyanır uyanmaz şöyle buyurmuştur:

"Subhanallah, bu gece ne fitneler nazil oldu! Ne hazineler açıldı! Hücre sahiplerini uyandırınız. – Bu sözüyle hanımlarını kastetmektedir- Dünyada nice giyinik kadınlar vardır ki ahirette çıplaktırlar." Buhari (6218)

13 Gece İbadetine Kalkan Kimse Nefsine Karşı Merhametli Olmalıdır ki Böylece Onun Huşusunu Olumsuz Bir Şekilde Etkilemesin:

Şayet halsizlik hasıl olursa oturarak kılardı:

Enes b. Mâlik *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* mescide girdi, mescidde iki direk arasına bir ip gerilmişti.

Bu nedir? diye sordu; Sahabeler: Zeyneb'indir! (burada) Namaz kılar; yorulduğu veya gevşeklik hissettiği zaman buna tutunur, dediler.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

Çözün onu! Sizden biriniz zinde olduğu müddetçe namazını kılsın! Yorulduğu veya gevşediği zaman otursun…" buyurdu. Buhari: (1150), Müslim (784)

Şayet uykusu gelecek olursa daha dinç bir şekilde kalkmak için uyur sonra kalkar ve namaz kılardı:

Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle demiştir:

" Biriniz namazda uyursa, uykusu dağılıncaya kadar uyusun! Zira uyuyarak namaz kılarsa belki istiğfar edeyim derken, kendine söver." Buhari (212), Müslim (786)

Aynı şekilde Geceleyin Kur'an okuduğu esnada uykusu gelecek olursa sünnet olan yatıp uyumaktır:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Biriniz geceleyin kalkar da Kur'an diline dolaşır ve ne dediğini bilemezse, hemen yatsın." Müslim (787)

14 Geceleyin Gece Namazını Kılamayan Kimsenin, Gündüz Bu Namazı Çift Olarak Kılması Sünnettir.

Eğer bir kimse vitir namazını üç rekât olarak kılmayı adet edinmiş fakat uyuya kalması sebebi ile kılamamışsa gündüzleyin bu namazı dört rekât olarak kılar. Eğer beş rekât kılıyorsa ve gece uyku veya hastalık sebebi ile kılamadıysa gündüz bu namazı altı rekât olarak kılar. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapardı. O, (*sallallahu aleyhi ve sellem*) adet olduğu üzere on bir rekât ile vitir yapardı. Aişe *radıyallahu anhâ* Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den şöyle haber vermiştir: "Geceleyin şayet kendisine uyku veya bir sızı galebe çalar da, gece namazını kılamazsa (onun yerine) gündüz on iki rekât namaz kılardı." Müslim (746)

İkincisi: Sabah Namazı Vakti

Bu vakitte yapılması gereken, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetinden sabit olan pek çok ameller vardır. Bunlar:

Ezan: ezanla alakalı sünnet olan ameller:

1 Ezanı Takip ve Tekrar Etmek.

Tıpkı müezzinin dediği gibi ezanı tekrar etmesi ve sadece müezzin "Hayye ales'salâh ve Hayye ale'l felâh" dediğinde 'Lâ havle ve lâ kuvvete illâ bi'llâh demek Sünnettir.

Abdullah bi Amr b. el-Âs *radıyallahu anhmâ* Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir:

"Müezzini işittiğininiz zaman siz de onun dediği gibi deyiniz…" Müslim (384)

Ömer b. El-Hattâb *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

" Müezzin «Allahuekber, Allahuekber» dediği vakit sizden biriniz «Allahu ekber Allahu ekber» der; Sonra müezzin «Eşhedû enlâ ilahe illallah» dediği vakit o da «Eşhedû enlâ ilahe İllallah» der; Sonra müezzin «Eşhedû enne

Muhammeden Rasûlullah» dediği vakit o da «Eşhedû enne Muhammeden Rasûlullah» der; müezzin «Hayyeales'salah» dediği vakit o da «lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh» der; Sonra müezzin «Hayye alel'Felâh» dediği vakit o da «la havle ve lâ kuvvete illâ billâh» der; Sonra «Allahu ekber Allahu ekber» dediğinde o da «Allahu ekber, Allahu ekber» derse; Sonra müezzin «lâ ilahe illallah» dediği vakit o da bütün kalbiyle «lâ ilâheillâllah» derse cennete girer." Müslim (385)

Sabah namazında müezzin es-salat u hayrun mine'n nevm" namaz uykudan hayırlıdır dediğinde müezzinin dediği gibi der.

2 Şehadeteyn'i İşittikten Sonra Şu Zikri Söyler:

Müezzin «Eşhedû enne Muhammeden Rasûlullah» sözünü ikinci kez söylediğinde Sa'd *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadiste geldiği gibi yapması sünnettir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

Kim Müezzini işittiğinde -"Ve ene eşhedu en lâ ilâhe illâ'llâhu vahdehû lâ şerîke lehu ve enne Mu-hammeden abduhu ve rasûluhu, radıytu bi'llâhi rabben ve bi-muhammedin rasûlen ve bi'l-İslami dine"

Ben de şahitlik ederim ki Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur, O birdir ve ortağı yoktur. Yine şahitlik ederim ki Muhammed Allah'ın kulu ve rasûludur. Rab olarak Allah'tan, Rasûl olarak Muhammed'den ve din olarak İslam'dan (razı oldum, derse o kimsenin (küçük) günahları bağışlanır. Müslim (386)

3 Ezan Bittikten Sonra Rasûlullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e Salat Etmek:

Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Müezzinin ezan okuduğunu duyduğunuzda, söylediklerinin aynısını siz de tekrar edin. Sonra bana salavat getirin. Çünkü kim bana bir salavat getirirse, Allah buna karşılık ona, on defa salat eder. Daha sonra benim için Allah'tan vesile'yi isteyin. Vesile, cennette Allah'ın kullarından bir tek kişiye nasib edeceği bir makamdır. O kulun ben olacağımı umuyorum. Kim benim için vesile'yi isterse, ona şefaatim vacip olur." Müslim (384)

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e getirilen salavatların en faziletlisi şunlardır:

Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ İbrâhîme ve alâ âli İbrâhîm. İnneke hamîdun mecîd. Allahumme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ bârekte alâ İbrâhime ve alâ âli İbrâhîm. İnneke hamîdun mecîd

Allah'ım! İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine salat ettiğin gibi, Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine de salat et. Şüphesiz ki sen; çok övülensin, şeref sahibisin. Allah'ım! İbrahim'i ve İb-rahim'in ailesini mübarek kıldığın gibi, Muhammed'i ve Muhammed'in ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz ki sen; çok övülensin, şeref sahibisin

4 Ezandan Sonra Okunması Gereken Duayı Okumak:

Câbir *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

Her kim, ezanı işittikten sonra;

اَللَّهُمَّ رَبَّ هَذِهِ الدَّعْوَةِ التَّامَّةِ، وَالصَّلاَةِ الْقَائِمَةِ، آتِ مُحَمَّداً الوَسِيلَةَ وَالفَضِيلَةَ، وَابْعَثْهُ مَقَاماً مَحْمُوداً الَّذِي وَعَدْتَهُ إِنَّكَ لاَ تُخْلِفُ الْمِيعَادَ

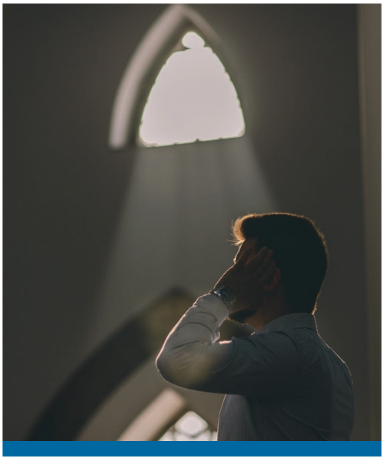
Allahumme rabbe hâzihi'd-daveti't-tâmme, ve's-salatil kâ'ime, âti Muhammedeni'l-vesilete ve'l-fadîle ve ba'ashu makâmen mahmûdeni'llezî va'adteh. (İnneke lâ tuhlifu'l-mî 'âd)

Bu eksiksiz davetin ve kılınacak namazın Rabbi olan Allah'ım! Muhammed'e vesile ve fazileti ihsan eyle ve O'nu vadettiğin Makam-ı Mahmud'a eriştir. (Muhakkak ki sen vadinden dönmezsin) derse kıyamet günü ona şeffatim vacip olur." Buhari: (614)

5 Ezandan Sonra Dua Etmek:

Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste olduğu gibi;

"Bir adam ey Allah'ın Rasûlu! Müezzinler fazilette bizlerin önüne geçtiler, dedi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: Sen de onların dediği gibi de, bitirince de Allah'tan iste, istediğin sana verilir, buyurdu."

Ebu Dâvud: 524, İbn Hacer (Netâicu'l Efkâr 1/367) da hadise hasendir demiş, El-Elbâni (Allah ona rahmet etsin) ise (Sahihu el-Kelimu't Tayyib s:73)'te sahihtir, demiştir.

Enes *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Ezan ve kamet arasında yapılan dua reddedilmez." Nesâi (9895), İbn Huzeyme (1/221/425) sahihtir, demiştir.

Sabah Namazının Sünnetleri

Sabah namazında pek çok sünnet vardır. Bunlar:

Sabah namazının sünneti, kulun, gün içerisinde kıldığı ilk sünnet namazdır. Sabah namazının sünnetinde pek çok faziletler vardır. Bunları zikretmeden önce ravâtib sünnetler dediğimiz farz namazların farzlarından önce ve sonra kılınan sünnet namazlara değinmek isterim. Bu namazların rekât sayıları toplamı on ikidir.

Ümmü Habîbe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet olunduğuna göre o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir:

"Her kim günle, gecede on iki rekât namaz kılarsa, o namazlar sebebi ile kendisine cennette bir ev bina edilir." Müslim (728) rivayet etmiştir. Tirmizi'nin rivayetinde (415) şu fazlalık vardır:

"Öğle namazının farzından önce dört, farzından sonra iki rekât, akşam namazından sonra iki rekât, yatsı namazından sonra iki rekât ve sabah namazından sonra iki rekât kılarsa…" Tirmizi bu rivayet için hasen sahihdir, demiştir.

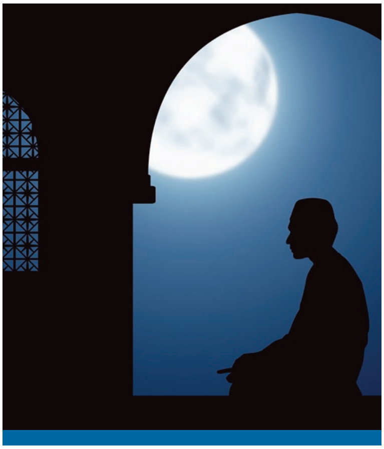
Tercih edilen, bu sünnet namazlarının evde kılınmasıdır.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Zeyd b. Sâbit *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Ey insanlar! Evlerinizde namaz kılın. Kişinin, farz namazlar dışında kıldığı en faziletli namaz, evinde kıldığı namazdır." Buhari (7290), Müslim (781)

Ravâtib Olan Sünnet Namazların En Faziletli Olanı

Ravâtib olan sünnet namazların en faziletli olanı sabah namazının sünnetidir. Buna şu hadis İşaret eder:

1. Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre şöyle demiştir: Nafile namazlardan hiç biri hakkında, sabah namazının farzından önceki iki rekât sünneti kadar şiddetle gözetilen olmamıştır" Buhari (1196), Müslim (724)
2. Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:
"Sabah namazının sünneti, dünya ve dünyanın içindekilerden daha hayırlıdır." Müslim (725)

Sabah Namazının Sünnetinin Kendine Has Özellikleri

1- Seferde ve sefer dışında da kılınması meşrudur. Bunun dışında kalan öğle namazının, akşam namazının ve yatsı namazının sünnetleri seferde kılınmaz, terkedilir.

2- Bu iki rekât namaz, dünyadan ve dünyanın içerisindeki herşeyden daha hayırlıdır.

3- Bu iki rekâtı hafifçe kılmak sünnettir.

Buna Aişe *radıyallahu anhâ*'nın rivayet ettiği şu hadis işaret eder: Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının iki rekât sünnetini kılar ve namazı öyle hafif tutardı ki ben; Ümmü'l-Kur'ân'ı (Fatiha suresini) okudu mu yoksa okumadı mı derdim." Buhari (1171), Müslim (724)

Sabah namazını hafifçe kılmak hususunda şu şarta dikkat etmek gerekir: hafifletme; vacipleri ihlal etmeye veya namazını zedeleyerek yasaklandığı bir şeye düşmesine sebebiyet vermemelidir.

4- Sabah namazının sünnetinde birinci rekâtta Fatiha suresinden sonra "Kul yâ eyyuhe'l Kâfrûn" suresinin okunması ikinci rekâtta ise "Kul Huva'll'ahu ehad" Suresinin okunması sünnettir. Yada birinci rekâtta, Fatiha suresinden sonra "Ey müslümanlar! Siz de deyin ki: "Biz Allah'a, bize indirilene, İbrahim, İsmail. İshak, Yakûb ve torunlarına indirilenlere, Mûsâ'ya, İsa'ya ve bütün peygamberlere Rableri tarafından verilenlere iman ettik. Bunlardan hiçbiri arasında ayırım yapmayız. Biz, Allah'a teslim olanlarız." Bakara suresinin 136. ayetini okumak da Sünnettir.

İkinci rekâtta ise "Ey Muhammed! De ki: "Ey kitap ehli! Allah'tan başkasına ibadet etmeyeceğimiz, hiçbir şeyi O'na ortak koşmayacağımız, Allah dışında birbirimizi rabler edinmeyeceğimiz hususunda bizimle sizin aranızda bir olan kelimeye (tevhid kelimesine) geliniz. Buna rağmen yine de yüz çevirirlerse, işte o zaman. "Bizim Müslüman olduğumuza şahid olun deyiniz" Al-I İmrân suresinin 64. ayetini okumak sünnettir. Bu sünnet; bazen şöyle ve bazen de öyle olacak şekilde çeşitli şekillerde bildirilmiştir.

5- Sabah namazının sünnetini kıldıktan sonra sağ yanı üstüne oturmak sünnettir.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazının sünnetini kıldıktan sonra sağ yanı üstüne otururdu" Buhari (1160), Müslim (736)

Mecside Gitmek:
Bunda da pek çok sünnetler vardır. Bunlar:

Sabah namazı, erkeğin gün içerisinde kılmak için mescide gittiği ilk namazdır. Bu konuda şu sünnetler vardır:

1 Mescide Erkenden Gitmek Sünnettir.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "(İnsanlar) Namaza erken gitmedeki fazileti bilselerdi birbirleriyle yarış ederlerdi." Buhari (615), Müslim (437)

2 Evinden Abdestli Olarak Çıkar ve Böylece Attığı Her Adım İçin Sevap Yazılır

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Bir kimsenin cemaatle kıldığı namazın sevabı, evinde ve dükkanında kıldığı namazdan yirmi küsür derece daha fazladır. Şöyle ki: Bir kimse abdestini güzelce alıp sonra sadece namaz kılmak maksadıyla mescide giderse, mescide girinceye kadar attığı her adım sebebiyle bir derece yükseltilir, bir hatası da silinir. Mescide girdiğinde ise, namazı beklediği sürece namazdaymış gibi kabul edilir. Biriniz, hiç kimseye eziyet vermeden ve abdestini bozmadan, namaz kıldığı yerde bulunduğu müddetçe, melekler onun için Allah'ım, ona merhamet et! Allah'ım, onu mağfiret et! Allah'ım onun tevbesini kabul buyur! Diye dua ederler." Müslim (649)

3 Namaz İçin Çıkarken Sükunet İçinde ve Vakar ile Çıkar:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallAllahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Kameti işittiğiniz zaman, namaza yürüyerek gidin. (Giderken) gönül huzuru ve vakar içerisinde olun, acele etmeyin. Namazdan idrak ettiğinizi (yetiştiğiniz rekâtı) kılın, kaçırdığınız rekâtı da tamamlayın." Buhari (636), Müslim (602)

Nevevi rahimahullah şöyle demiştir:

"…Sekinet: acele etmeden temkinli bir şekilde hareket etmek ve yakışmayacak hareketlerden kaçınmaktır. Vakar ise; gözü indirmek, sesi alçaltmak ve sağa sola bakmadan (yürümektir).

Nevevi, Müslim Şerhi (602) Mescide vakar ve sekinet ile gelmenin müstehablığı ve koşarak gelmenin yasaklığı babı.

4 Mescide Girerken Sağ Ayakla Girmek Çıkarken ise Sol Ayakla Çıkmak Sünnettir.

Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Mescide girerken sağ ayağınla girmen ve çıkarken sol ayağınla çıkman Sünnettendir." Hâkim (1/338) rivayet etmiş ve Müslim'in şartına göre sahihtir, demiştir.

5 Mescide Girerken ve Mescidden Çıkarken Söylenmesi Gereken Zikir ve Duaları Yapmak Sünnettir.

Ebu Humeyd ya da Ebu Useyd *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Biriniz mescide girdiği zaman "Allahumme'ftah lî ebvâbe rahmetike" Allah'ım! rahmetinin kapılarını bana aç. Desin. Çıktığında ise "Allahumme innî es'eluke min fadlike" Allah'ım! Senin lütfundan isterim" desin." Müslim (713)

6 Mescide Girdiğinde Tahiyyetü'l Mescid (Mescid Namazı) Kılmak Sünnettir.

Bu durum, şayet kişi mescide erken gelmiş ise böyledir. Mescide geldiğinde farz namaz için henüz vakit gelmemiş ise iki rekât mescid namazı kılmadan oturmaması gerekir.

Ebu Katâde *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Sizden biriniz, mescide girdiği zaman iki rekât namaz kılmadan oturmasın." Buhari (1163), Müslim (714)

Sabah namazının sünneti, öğle namazının ilk sünneti gibi namazları veya vitir namazını mescidde veya da farz namazı kılarsa, bu namazlar mescid namazı yerine geçer, bu yeterlidir. Çünkü tahiyyetu'l-mescid namazının maksadı, namaz kılmadan mescidde oturmamaktır. Bunda, mescidi namaz ile imar etmek ve mescidi namazsız bırakmamak vardır.

7 Erkeklerin Mescide Girer Girmez İlk Safa, Kadınların da Son Safa Yönelmeleri En Faziletli Olandır ve Sünnet Olan da Budur.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Erkeklerin saflarının en hayırlı olanı ilk saftır. En şerli olanı da son saftır. Kadınların saflarının en hayırlı olanı ise son saftır. En şerli olanı ise ilk saftır." Müslim (440) En hayırlı olan ile kastedilen en faziletli ve en sevap olandır.

Bu hadis, kadınlar ile erkekler namazı birlikte cemaatle kıldıkları ve kadınlar ile erkeklerin aralarını ayıran duvar gibi bir şey olmadığındaki hükmü bildirmektedir. Arada duvar gibi bir ayırıcı olmadığında kadınların en hayırlı olan safı son saftır zira erkeklerin gözlerinden en uzak olan saf budur. Fakat aralarını bölen duvar gibi bir şey varsa veya kadınlara, erkeklerin onları kesinlikle göremeyeceği şekilde özel bir bölüm ayrılmışsa bu durumda kadınların en hayırlı safı en ön saftır. Zira erkeklere yakın olma sebebi (illeti) ortadan kalkmıştır. Çünkü hüküm, illetin varlığına ve yokluğuna bağlı olarak gerçekleşir. İlk safın faziletine dair gelen deliller şöyledir:

Ebu Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"İnsanlar ezan okumanın ve namazda birinci safta bulunmanın ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, sonra bunları yapabilmek için kura çekmek zorunda kalsalardı, çekerlerdi. Şayet camide cemaate erken yetişmenin ne kadar faziletli olduğunu bilselerdi, birbirleriyle yarışa girerlerdi. Eğer yatsı namazı ile sabah namazındaki fazileti bilselerdi, emekleyerek ve sürünerek de olsa bu iki namaza gelirlerdi." Buhari (615), Müslim (437)

8 İmama Uyan Kimsenin, İmama Yakın Olması Sünnettendir.

İmama uyan kimsenin, saf tutttuğunda duracağı en faziletli yerin ilk saf olduğu daha önce geçmişti. Sonra, imama uyan kimse sağ yada sol olmak üzere her iki taraftan da imama yakın olan yerde kılmak hususunda hırslı olmaya gayret etmelidir. Zira tercih edilen budur.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Ebu Mes'ûd *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre; o şöyle demiştir:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, namaza başlayacağımız zaman omuzlarımıza dokunarak şöyle buyurdu: "Benim arkamda yaşlı başlı (olgun, vakarlı, akıllı) kimseler dursun."

Ebu Dâvud (674), Tirmizi: (228) Bu hadiste imama yakın olmakla kastedilen yönün ona yakın olunabilen her yön olduğuna dair delil vardır.

Namazdaki Sünnetler

Cemaatle namaz kılmamanız, günahlarınızdan arındıran ve camiye giderken sizin Allah katındaki derecenizi arttıran adımlar gibi bir çok faziletten mahrum bırakır.

Namazdaki sünnetler çeşitlidir. Bu konuda gelen şeyleri zikredelim:

1 Sütre: Bu Hususdaki Sünnetler:

1 Sütre Edinmenin Sünnet Oluşu:

Sütre edinmek hem imam için, hem de münferid (namazını tek başına kılan) kimse için de sünnettir. İmama uyan kimseye gelince, onun sütresi imamın sütresidir. Bu şekilde sütre edinmek sünnettir

Ebu Said el-Hudri *radiyallahu anh'*den merfü olarak rivayet edilen hadiste; "Sizden biri kendisini insanlardan koruyacak bir şeye karşı namaza dururken sütre edinir de…" buyurulmuştur. Buhari (509), Müslim (505)

Sütre edinmenin sünnet oluşu hakkındaki hadisler pek çoktur. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, yatak, duvar, kütük, ağaç, mızrak, asa, binek ve daha başka şeyler ile sürte edinmiştir.

Sütre, kentsel bölgelerde seferde, sefer dışında ve açık arazide, korku halinde ve korku hali olmadığında meşru kılınmıştır. Çünkü hadislerde kentsel bölge ve açık arazi arasında bir fark yoktur. Nitekim Ebu Cuhayfe *radıyallahu anh* hadisinde geçtiği üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* hazarda (seferi olmadığında) ve seferde sütre edinmiştir. Buhari (501), Müslim (503)

2 Sütreye Yakın Durmak Sünnettir:

Sütreye yakın durulduğunda, sünnet olan, secde yeri ile sütrenin arasının bir koyun geçebilecek kadar olmasıdır.

Sehl b. Sa'd es-Sa'idi *radıyallahu anh* şöyle demiştir;

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in musallası ile duvarın arası bir koyun geçebilecek kadar idi." Buhari (496), Müslim (508)

Musalladan maksat O'nun (*sallallahu aleyhi ve sellem*) secde yeridir. Ahmed'de ve Ebu Davud'da "O'nun ile sütresi arası üç zira idi" şeklinde gelmiştir. Ahmed (6231), Ebu Davud (2024), el-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. Sahih'u Ebi Davud (6/263), Bunun aslı Buhari (506) de dir. Kabul edilen de namaza durduğu zaman secde yeri ve sütresinin arasının bu şekilde olduğudur.

3 Namaz Kılanın Önünden Geçen Kimsenin Geri Çevrilmesi Sünnettir:

Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biri kendisini insanlardan koruyacak bir şeye karşı namaza durur da (sütre edinir de) sonra önünden biri geçmek isterse onu göğsüne dokunarak defetsin. Dinlemezse onunla (mukâtele) mücadele etsin. Çünkü o ancak bir şeytandır." Müslim (505)

Namaz kılanın önünden geçenin kadın, siyah köpek veya eşek olmasına gelince doğru olan onu iade etmesi gerekir. Çünkü Ebu Zerr *radıyallahu anh* hadisinde geldiği üzere bunlar namazı keser. Müslim (510) Bunlardan başkası ise namazı kesmez.

4 Her Namazda Misvak Kullanmak Sünnettir:

İşte bu misvak kullanmanın gerekli olduğundan bahseden konulardan üçüncüsüdür.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Eğer ümmetime ve insanlara zorluk vereceğimden çekinmeseydim, her namazın başında onlara misvak kullanmalarını emrederdim." Buhari (887)

2 Kıyamla ilgili sünnetler:

1 İhram Tekbirinde Ellerin Kaldırılması:

İbn Ömer *radıyallahu anh*'nın rivayet ettiğine göre;

"Şüphesiz Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, namaza durduğunda ve Rüku için tekbir aldığında iki elini omuzları hizasına kadar kaldırırdı. Ve başını rükudan kaldırırken de yine iki elini omuzları hizasına kadar kaldırır ve;

سَمِعَ اللّٰهُ لمن حَمِدَه ربَّنا ولكَ الحمدُ

"Semiallahu limen hamideh, Rabbena leke'l-hamd"

"Allah kendisine hamd edeni işitmiştir. Rabbimiz hamd Sana mahsustur" derdi. Secdelerde ise bunu yapmazdı." Buhari (735), Müslim (390)

Yazar (Allah ona rahmet etsin), el-İfsah'da dedi ki: "İhram tekbirinde ellerin kaldırılmasının sünnet olduğunda icma (Alimler hüküm üzerinde birleşmişlerdir) edilmiştir. Vacip değildir. Bkz. el-İfsah (1/123)

Dört farklı konuda geçen ellerin kaldırılmasıyla ilgili konular

İhram tekbirinde

Rüku'da

Ve rüku'dan kalkarken

Ve bu üç yer daha önce Sahihayn'de geçtiği üzere İbn Ömer *radıyallahu anhume*'den gelen rivayette sabit olduğu gibi dördüncü yer de aynı şekilde sabittir.

İlk teşehhüdden kalkış

Ve bu da yine Buhari'de İbn Ömer *radıyallahu anhume*'den gelen rivayette sabit olmuştur.

2 Elleri Kaldırıken Parmakların Açık Olması Sünnettir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, namaza durduğu zaman ellerini kaldırdığında (parmaklarını) açardı."

Ahmed (8875), Ebu Davud (753), Tirmizi (240), el-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. Sahih'u Ebi Davud (3/341)

3 Elleri Kaldırmanın Sünneti, Sünnette Olduğu Yere Kadar Olmasıdır:

Ellerin kaldırılmasının sınırı hususunda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen hadis metinlerindeki gibidir. Sahiheyn'de İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan gelen rivayette "omuzlar hizasına kadar" şeklinde gelmiştir. Buhari (735), Müslim (390)

Yine Müslim'de Malik b. Huveyris *radıyallahu anh*'ın hadisinde "kulakların üst hizasına kadar" yani kulakların dayanma hizasına kadar şeklinde gelmiştir. Müslim (391)

Bu yüzden namaz kılan kimse bazen bunu yapar ve bazen de diğerini yapar.

4 Namaz Kılan Kimsenin İhram Tekbirinden Sonra Sağ Elini Sol Eli Üzere Koyması Sünnettir:

Ve bu hususta Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan nakledilen rivayette olduğu gibi ilim ehli (Allah onlara rahmet etsin) icma etmişlerdir. Bkz. el-İfsah (1/124)

5 Namaz Kılan Kimsenin Kıyamda İken Sağ Eli ile Sol Elini Tutması Sünnettir:

Birinci hal: Sağ elin sol el üzerine koyulmasıdır. Vail b. Hucr *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i namazda kıyamda iken sağı ile solunu tutmuş halde gördüm." Ebu Davud (755), Nesai (888), el-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir.

İkinci hal: Sağ elin sol kol üzerine koyulmasıdır. Sehl b. Sa'd *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "İnsanlar namazda sağ elini sol kolu üzerine koymasıyla emrolunuyorlardı" Buhari (740)

Böylece (kişi) sünnetin tatbikinin çeşitliliğinden dolayı (sağ elini) bazen eli üzerine, bazen de kolunun üzerine koyar.

6 İstiftah (açılış, başlangıç) Duasının Okunması Sünnettir:

İstiftah (namazda açılış) duası bir çok çeşitte gelmiştir. Bunların arasında çeşitlendirme yapılması müstehaptır. Bazen şu şekilde olanı, bazen bu şekilde olanı tercih edilir. Bazıları şunlardır:

1 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ، تَبَارَكَ اسْمُكَ وَتَعَالَى جَدُّكَ، وَلاَ إِلهَ غَيْرُكَ

“Subhâneke Allahumme ve bihamdike ve tebâre’smuke ve Tealâ cedduke velâ ilâhe gayruke

“Allah’ım! Sana hamd ederek seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. İsmin mübarektir. Şanın yücedir. Senden başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur”.

Ahmed (11473), Ebu Davud (776), Tirmizi (243), Nesai (900) Ebu Said *radıyallahu anh* hadisinin bu hususta gelen hadislerden en kuvvetli yoldan nakledileni olduğu söylenmiştir. İbn Hacer hasen olduğunu belirtmiştir. (Netaicu’l-Efkar 1/412) Müslim’de Ömer *radıyallahu anh*’ın, sahabenin *radıyallahu anhum* öğrenmesi için bunu açıktan okuduğu nakledilmiştir. Müslim (399)

2 الْحَمْدُ لِلّهِ حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ

“Elhamdulillâhi Hamden kesîran tayyiben mubareken fîhi”

“Allah’a hayırlı, bereketli kılınmış çokça hamd olsun” Bu duanın fazileti hakkında Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: “On iki melek gördüm ki bunu hangilerinin (Allah’a arz için) yükseltecekleri hususunda yarışıyorlardı” buyurmuştur. Müslim (600) Enes radiyallahu anh rivayet etmiştir.

3 اللَّهُمَّ بَاعِدْ بَيْنِي وَبَيْنَ خَطَايَايَ كَمَا بَاعَدْتَ بَيْنَ الْمَشْرِقِ وَالْمَغْرِبِ، اللَّهُمَّ نَقِّنِي مِنْ خَطَايَايَ كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الدَّنَسِ، اللَّهُمَّ اغْسِلْنِي مِنْ خَطَايَايَ بِالثَّلْجِ وَالْمَاءِ وَالْبَرَدِ

“Allahumme bâ‘id beynî ve beyne hatâyâye kemâ bâ‘adte beyne’l-maşriki ve’l-magrib. Allahumme nakkinî min hatâyâye kemâ yunakka’s-sevbu’l-ebyadu mine’d-denes Allahumme’gsilnî min hatâyâye bi’s-selci ve’l-mâ’i ve’l-berad

“Allah’ım! Doğu ve batının arasını uzaklaştırdığın gibi, beni de günahlarımdan uzaklaştır. Allah’ım! Beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi, beni de günahlarımdan temizle. Allah’ım! Beni günahlarımdan kar, su ve dolu ile arındır (temizle)”. Buhari (744), Müslim (598) Ebu Hureyre *radıyallahu anh* rivayet etmiştir.

4 اللهُ أَكْبَرُ كَبِيراً، وَالْحَمْدُ لِلّهِ كَثِيراً، وَسُبْحَانَ اللهِ بُكْرَةً وَأَصِيلاً

“Allahu Ekber Kebîra ve’l hamdu lillâhi kesîra ve subhânAllahi Bukraten ve Esîlâ”

"Allah en büyüktür. Allah'a çokça hamd olsun. Sabah ve akşam Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim" Bu duanın fazileti hakkında Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: "Buna şaştım, bundan dolayı göğün kapıları açıldı" Müslim (601) İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiştir. Ve orada gece namazında okunan başka dualarda gelmiştir.

7 İstiâze (Sığınma):

İstiâze (Eûzü billâhi mine'ş şeytânirracîm demek) sünnettir. İstiaze duaları arasında çeşitlendirme yapılması da sünnettir. Bazen şu şekilde olanı, bazen bu şekilde olanı tercih edilir. Bazıları şunlardır:

1) أعوذ بالله من الشيطان الرجيم

"Eûzü billâhi mine'ş şeytânirracîm"

"Kovulmuş şeytandan Allah'a sığınırım"

Bu ise Cumhurun tercihidir. Yüce Allah'ın şu buyruğunda yer almaktadır:

قَرَأْتَ الْقُرْآنَ فَاسْتَعِذْ بِاللهِ مِنَ الشَّيْطَانِ الرَّجِيمِ

"Kur'an okuduğun zaman, kovulmuş şeytandan Allah'a sığın." (Nahl: 98)

2) أعوذ بالله السميع العليم من الشيطان الرجيم

"Eûzü billâhi's semî'il alîmi mine'ş şeytânirracîm"

"Kovulmuş şeytandan her şeyi en iyi işiten, her şeyi en iyi bilen Allah'a sığınırım"

Bu ise Yüce Allah'ın şu buyruğunda yer almaktadır:

"Şayet sana şeytandan bir kışkırtma gelecek olursa, hemen Allah'a sığın. Çünkü O, işitendir, bilendir." (Fussilet: 36)

8 Besmele:

İstiâzeden sonra besmele çekmek sünnettir. Şöyle söyler;

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيمِ

"Bismillahirrahmânirrahîm"

"Rahman ve Rahim olan Allah'ın adıyla!". Nuaym el-Mucmir *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Ebu Hureyre radıyallahu anh'ın arkasında namaz kıldım.

بِسْمِ اللّٰهِ الرَّحْمنِ الرَّحِيم

"Bismillahirrahmânirrahîm" dedi ve sonra "Ummu'l Kur'an'ı (Fatiha) okudu.

Ve yine şöyle dedi "Nefsim elinde olana yemin olsun ki içinizden namazı Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*'e en çok benzeyen kimse benim."

Nesai (906), İbn Huzeyme (1/251) sahih olduğunu belirtmiştir. Darakutni şöyle demiştir: Bu hadis sahihtir. Bütün ravileri sikadır. Es-Sünen (2/46)

Aynı şekilde besmelenin vacibliğini kabul etmeyenlerin diğer bir delili: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazını gerektiği gibi kılmayan kimseye besemeleyi öğretmemiş, O, ancak Ebu Hureyre *radıyallahu anh* hadisinde geldiği gibi Fatihatu'l-Kitab'ı okumaya yöneltmiştir. Buhari (757), Müslim (397)

9 İmamla Birlikte Amin Demek:

İmam Fatiha'yı açıktan okuduğunda imama uyan kimsenin (cemaatin) imam amin dediğinde amin demesi sünnettir. Ebu Hureyre *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurduğunu rivayet etmiştir: "İmam amin deyince sizde amin deyiniz. Muhakkak ki kimin amini meleklerin aminine denk gelirse onun geçmiş günahları bağışlanır." Buhari (780), Müslim (410).

10 Fatihadan Sonra Bir Sure Okumak:

Alimlerin coğuna göre birinci ve ikinci rekâtlerde Fatiha'dan sonra bir sure okumak Ebu Katade *radıyallahu anh*'ın hadisinden dolayı sünnettir. Ebu Katade *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* öğlen namazının ilk iki rekâtinde Fatihatu'l-Kitab'ı ve birinci rekâtinde uzun, ikinci rekâtinde daha kısa olmak üzere iki sure okurdu." Buhari (759), Müslim (451)

İbn Kudame (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "İlim ehli arasında, her namazda ilk iki rekâtte Fatiha'dan sonra bir sure okunmasının sünnet oluşu hususunda bir ihtilaf bilmiyoruz." Bkz. el-Muğni (1/568)

3 Rükuda İken Yapılan Sünnetler

1 Elleri Dizler Üzerine, Parmakları Açarak, Dizleri Avuçlar Gibi ve Koymak Sünnettir:

Ebu Humeyd *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Ben içinizden Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namazını en iyi bilen ve uygulayanınızdım. O'nu, elleri omuzları hizasında tekbir alırken gördüm. Rükuya vardığında ellerini dizlerine koyuyordu. Sonra sırtını dümdüz yapardı…"

Buhari (828), Ebu Mes'ud *radıyallahu anh* hadisinde: "…ve dizlerinin etrafını saracak şekilde parmaklarının arasını açtı…" Ahmed (17081), Ebu Davud (863), Nesai (1038) hasen bir senedle rivayet etmiştir. İbn Huzeyme (594) de Vail b. Hurc *radıyallahu anh* hadisinden şahidi vardır.

2 Rüku Edenin Sırtını Düz Bir Şekilde Uzatması Sünnettir:

Ebu Humeyd *radıyallahu anh* hadisinde, Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* "Rükuya vardığında ellerini dizlerine koyuyordu. Sonra sırtını dümdüz yapardı…" Buhari (828) "Sırtını dümdüz yapardı" diye tercüme ettiğimiz "hesara zahrihi" ifadesi yani sırtını eğmeksizin dümdüz yapardı demektir. Bunun gibi başının da yukarı kaldırmaksızın ve aşağı indirmeksizin dümdüz olması da sünnettir. Aişe *radıyallahu anhâ*'dan Müslim'de nakliden hadiste o Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in rükusunun şeklini şöyle vasıflamıştır:

"Rüku ettiğinde başını ne yukarı diker ne de aşağı eğer fakat ikisi arası tutardı" Müslim (498)

3 Namaz Kılanın Rükuda Dirseklerini Yanlarından Uzaklaştırması Sünnettir:

Yani kollarını iki yanından uzaklaştırır. Ancak bunda yanındakine eza vermeme şartı vardır. Çünkü namaz kılan kimsenin diğer namaz kılanlara eza vererek bir sünnet işlemesi uygun değildir. Daha önce geçen Ebu Mes'ud *radıyallahu anh* hadisinde geldiği üzere: "… (Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*) sonra rükuya vardı, kolarını uzaklaştırdı, ellerini dizlerinin üzerine koydu ve parmaklarının arasını açtı… ve (Ebu Mes'ud *radıyallahu anh* dedi ki: Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*'i böyle namaz kılarken gördüm." Ahmed (17081), Ebu Davud (863), Nesai (1038) Bkz. Haşiye (29)

El-Mucâfâ: (el-muba'ade) yani uzaklaştırmak demektir. Ancak bunda yanındakine eza vermeme şartı vardır. Çünkü namaz kılan kimsenin diğer namaz kılanlara eza vererek (yani kollarını yanlarından aşırı uzaklaştırıp yanındakini rahatsız ederek) bir sünnet işlemesi uygun değildir.

Nevevi (Allah ona rahmet etsin) "el- Mucâfâ" kolları uzaklaştırmak hakkında şöyle demiştir: "Alimlerden hiç kimsenin bunun aksine bir görüşü tercih ettiğini bilmiyorum. Tirmizi, rüku ve secdeler hakkında ilim ehli tarafından mutlak olarak bu görüşün (kolların yanlardan uzaklaştırılması) tercih edildiğini nakletmiştir. Bkz. El-Mecmu (3/410).

4 Rükuda, Nakledilen Zikirlerin Yapılması Sünnettir.

Rüku edenin

"سبحان ربي العظيم"

"Subhâne rabbiye'l-azîm." (Üç defa)

"Pek Büyük Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim" zikri ile beraber rükuda yapıldığı bildirilmiştir diğer zikirleri de yapması sünnettir. Şu zikirler bunlardandır:

1 سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

"Subhâneke Allahumme Rabbenâ ve bi-hamdike Allahumme'ğfirlî."

"Allah'ım! Rabbimiz! Seni hamd ederek tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Allah'ım! Beni bağışla!" Buhari (794), Müslim (484) Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilmiştir.

2 سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلاَئِكَةِ وَالرُّوحِ

"Subbûhun kuddûsun rabbu'l-melâ'iketi ve'r-rûh"

"Cebrail ve meleklerin rabbi her türlü noksanlıklardan uzak ve temizdir." Müslim (487) Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilmiştir.

3 اللَّهُمَّ لَكَ رَكَعْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، خَشَعَ لَكَ سَمْعِي، وَبَصَرِي، وَمُخِّي، وَعَظْمِي، وَعَصَبِي

"Allahumme leke raka'tu ve bike âmentu ve leke eslemtu haşa'a leke sem'î ve basarî ve muhhî ve 'azmî ve asabî ve ma'stekalle bihî kademî."

"Allah'ım! Sana rüku ettim, Sana iman ettim ve Sana teslim oldum. Kulağım, gözüm, beynim, kemiğim ve sinirim Sana boyun eğdi."

Müslim (771) Ali *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir.

4 سبحانَ ذِي الجَبَرُوتِ وَالمَلَكوتِ وَالكِبْرِياءِ وَالعَظَمَةِ

"Subhâne zi'l-ceberût ve'l-melekût ve'l-kibriyâ'i ve'l azamet. "

"Mutlak kudret, hükümranlık, büyüklük ve yücelik sahibini tüm noksanlıklardan tenzih ederim."

Ahmed (23411), Ebu Davud (873), Nesai (1050) Avf b. Malik *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir. El-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. Sahih'u Ebi Davud (4/27)

Güç yetirebilenin rükusunda bu zikirleri yapması sünnettir. Müslim'de ki İbn Abbas *radıyallahu anh*'ın hadisinde geldiği üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözünden dolayı yine rükusunda Yüce Allah'ı yüceltmesi de sünnettir: "Rükuya varınca da Rabb Azze ve Celle'yi yüceltiniz." Müslim (479) En faziletli olanı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bildirilen yukarıda bahsettiğimiz zikirleri yapmaktır.

4 Rükudan Kalktından Sonra Yapılan Sünnetler:

1 Bu Rükünü Uzatmak (uzunca rüku yapmak):

Enes b. Malik *radıyallahu anh*'den rivayet olunan hadiste o şöyle demiştir:

"Muhakkak ki ben size namaz kıldırırken Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*'den bize namaz kıldırırken gördüğüm hiç bir şeyi eksiltmem. (Ravi) dedi ki: Enes sizin yaptığınızı görmediğim bir şey yapıyordu. Rükudan başını kaldırdığında bir kimsenin "herhalde unuttu" diyeceği kadar ayakta dikiliyordu. Yine başını secdeden kaldırdığında bir kimsenin "herhalde unuttu" diyeceği kadar bekliyordu." Buhari (821), Müslim (472)

2 Rükudan Kalkınca Söylenen Zikirler

" ربنا ولك الحمد "

"Rabbenâ ve leke'l-hamdu"

"Rabbimiz hamd Sana mahsustur"

1) اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

"Allahumme Rabbenâ ve leke'l-hamdu"

"Ey Allah'ım! Rabbimiz! Hamd Sana mahsustur."

Buhari (795) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

2) اللَّهُمَّ رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

"Allahumme Rabbenâ leke'l-hamdu"

"Ey Allah'ım! Rabbimiz! Hamd Sana mahsustur."

Buhari (796), Müslim (404) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

3) رَبَّنَا وَلَكَ الْحَمْدُ

"Rabbenâ ve leke'l-hamdu"

"Rabbimiz! Hamd Sana mahsustur."

Buhari (799), Müslim (411) Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilmiştir.

4 رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ

"Rabbenâ leke'l-hamdu"

"Rabbimiz! Hamd Sana mahsustur."

Buhari (722) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

Bazen biri bazen de diğeri söylenir.

3 Rükudan Kalktıktan Sonra Söyleneceği Nakledilen Zikirlerin Yapılması Sünnettir:

Rükudan kaltıktan sonra söylenmesi meşru kılınmış zikirler şunlardır:

1 رَبَّنَا لَكَ الْحَمْدُ، مِلْءَ السَّمَاوَاتِ وَمِلْءَ الأَرْضِ وَمَا بَيْنَهُمَا، وَمِلْءَ مَا شِئْتَ مِنْ شَيْءٍ بَعْدُ، أَهْلَ الثَّنَاءِ وَالْمَجْدِ، أَحَقُّ مَا قَالَ الْعَبْدُ. وَكُلُّنَا لَكَ عَبْدٌ. اَللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

"Rabbenâ leke'l-hamdu mil'u's-semâvâti ve mil'u'l ardi ve mâ beynehumâ ve mil'u mâ şi'te min şey'in ba'du, ehlu's-senâ'i ve'l mecd, ehakku mâ kâle'l abdu ve kullunâ leke abd Allahumme lâ mâni'a li-mâ a'teyte ve lâ mu'tiye li mâ mena'te ve lâ yenfe'u ze'l ceddi minke'l ceddi.

"Rabbimiz! Hamd Sana mahsustur. Gökler ve yer dolusu ve bunlara ilaveten dilediğin şeyler dolusu hamd Sana mahsustur. Ey övgü ve şeref sahibi. Bir kulun söylediği ki biz hepimiz Sen'in kulunuz en doğru söz Allah'ım! Senin verdiğine mani olabilecek yoktur ve Senin mani olduğunu da verebilecek yoktur. Senin katında makam sahibine, makamı fayda veremez". Müslim (477) Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

2 الْحَمْدُ لله حَمْداً كَثِيراً طَيِّباً مُبَارَكاً فِيهِ

"Elhamdulillâhi Hamden kesîran tayyiben mubâreken fîhi"

"Allah'a çokça, temiz ve mübarek hamd olsun"

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu söz hakkında şöyle buyurmuştur: "On iki melek gördüm ki hangilerinin (Allah'a arz için) bunu yükseltecekleri hususunda yarışıyorlardı." Müslim (600), Buhari (799)

3 اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي بِالثَّلْجِ وَالْبَرَدِ وَالْمَاءِ الْبَارِدِ، اللَّهُمَّ طَهِّرْنِي مِنَ الذُّنُوبِ وَالْخَطَايَا كَمَا يُنَقَّى الثَّوْبُ الأَبْيَضُ مِنَ الْوَسَخِ

“Allahumme tahhirnî bi’s-selci ve’l-beradi ve’l-mâi’l-bâridi Allahumme tahhirnî mine’z-Zünûbi ve’l-hatâyâ kemâ yunakka’s-sevbu’l-Ebyadu mine’l veseh”

“Allah’ım! Beni kar, dolu ve soğuk su ile temizle! Allah’ım! Beni günahlardan ve hatalardan beyaz elbisenin kirden temizlendiği gibi temizle!”

Müslim (476) Bu ziyade Müslim’de ki Abdullah b. Evfa *radıyallahu anh* hadisinde gelmiştir.

Kişi bu zikirleri söylemek isterse, namazın rükünlerinden olan rükuyu (zikirleri okuyabilmek için) uzatabilir.

5 Secdedeki Çeşitli Sünnetler

1 Secde Eden Kimsenin Pazularını Yanından ve Karnını Uyluklarından (bacakların diz ile kalça arasındaki kısımlarından) Ayırması Sünnettir.

Abdullah b. Behayne *radıyallahu anh*’dan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: “Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* namaz kılarken kollarının arasını ayırırdı. Öyle ki koltuk altlarının beyazı görünürdü.” Buhari (390), Müslim (495)

Meymune *radıyallahu anhâ* ise şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* secde ettiği vakit bir kuzu (kuzu diye tercüme ettiğimiz “behmetun” dişi olsun erkek olsun koyun yavrusuna denir) geçmek istese kollarının arasından geçebilirdi. (yani bu derece kollarının arasını açardı)

Müslim (496) Kolların arası açmak hususunda mübalağa yapılabilmektedir. Kolların arasını açmak hususundaki bu sünnet, rükuda kolları yanlardan ayırmak hususunda geçtiği üzere, kişi çevresindeki kimselere rahatsızlık vermemelidir.

Namaz kılanın secde ettiği vakit uyluklarını birleştirmeyip ayırması ve karnını uyluklarına dayamaması da sünnettir. Bilakis Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in namazının sıfatı hakkındaki Ebu Humeyd radıyallahu anh hadisinde geldiği üzere uyluklarını karnından uzaklaştırır. O şöyle demiştir:

“Secde ettiği vakit karnını uyluklarına dayamaksızın uyluklarının arasını ayırırdı”. Ebu Davud (735) Bu, Şevkani ve daha başkalarının naklettiği üzere ilim ehlinin üzerinde icma ettiği bir sünnettir.

Şevkâni (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir:

“Bu hadis, secdede uylukların ayrılmasına ve karnın uyluklardan uzak tutululabilmesine işaret etmektedir. Bu konuda bir ihtilaf söz konusu değildir.” Bkz. Neylu’l-Evtar (2/275)

2 Secde Edenin Ayak Parmaklarının Uçlarını Kıbleye Yöneltmesi Sünnettir.

Ebu Humeyd *radıyallahu anh*’ın rivayet edip “Ben içinizden Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*’in namazını en iyi bilen ve uygulayanınızdım” dediği hadisinde, şunları da söylemiştir:

“Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* secde ettiği vakit ellerini yaymadan ve yummadan koyar ve ayak parlaklarının ucunu kıbleye yöneltirdi.” Buhari (828)

El parmaklarına gelince, sünnet olan, İmam Malik’in Muvatta’ın da İbn Ömer *radıyallahu anh*’dan sabit olduğu üzere secde anında eller kıbleye yöneltilmiş şekilde (el parmaklarının) birleştirilmiş olmasıdır. Bkz. (Malik, Muvatta)

Aynı şekilde İbn Ebi Şeybe Musannef’de Hafs b. Asım *radıyallahu anh*’dan onun şöyle dediğini rivayet etmiştir: “Namazda avuçları yayıp parmakları birleştirmek ve bu ikisini (elleri ve parmakları) kıble tarafına yöneltmek sünnettir.”

Bkz. İbn Ebi Şeybe Musannef (1/236), ve bu rivayetin Vail b. Hucr *radıyallahu anh*’ın hadisinden bir şahidi vardır. O şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* secde ettiği vakit parmaklarını birleştirirdi”. Heysemi hasen olduğunu belirtmişti. Bkz. Mecmeu’z-Zevaid (2/135)

3 Secdede Yapılması Bildirilmiş Olan Zikirleri Yapmak Sünnettir.

Secde eden kimsenin bildirildiği üzere

سبحان ربي الأعلى

“Subhâne Rabbiye’l-a’lâ”

"Yüce Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim" demesinin yanı sıra secdede yapılması bildirilmiş başka zikirleri de yapması sünnettir. Şu zikirler bunlardandır:

1. سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ رَبَّنَا وَبِحَمْدِكَ، اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي

   "Subhâneke Allahumme rabbenâ ve bi-hamdik, Allahumme'ğfirlî"
   "Allah'ım! Rabbimiz! Seni, Sana hamd ederek tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Allah'ım! Beni bağışla."
   Buhari (794), Müslim (484) Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilmiştir.

2. سُبُّوحٌ قُدُّوسٌ رَبُّ الْمَلَائِكَةِ وَالرُّوحِ

   "Subbûhun, Kuddûsun rabbu'l-melâ'iketi ve'r-rûh"
   "Cebrail ve meleklerin Rabbi her türlü noksanlıklardan uzak ve temizdir." Müslim (487) Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet edilmiştir.

3. اللَّهُمَّ لَكَ سَجَدْتُ، وَبِكَ آمَنْتُ، وَلَكَ أَسْلَمْتُ، سَجَدَ وَجْهِي لِلَّذِي خَلَقَهُ وَصَوَّرَهُ، وَشَقَّ سَمْعَهُ وَبَصَرَهُ، تَبَارَكَ الله أَحْسَنُ الْخَالِقِينَ

   "Allahumme leke secedtu ve bi-ke âmentu ve leke eslemtu secede vechiye li'llezî halakahu ve savverahu ve şakka sem ahu ve basarahu tebârekAllahu ahsenu'l-hâlıkîn."
   "Allah'ım! Sana secde ettim, Sana imân ettim ve Sana teslim oldum. Yüzüm; kendisini yaratan ve ona şekil veren, onda göz ve kulak açan Allah'a secde etti. Şekil verenlerin en güzeli olan Allah'ın bereketi pek çoktur. (pek yücedir.)" Müslim (771) Ali *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

4. اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي ذَنْبِي كُلَّهُ دِقَّهُ وَجِلَّهُ، وَأَوَّلَهُ وَآخِرَهُ، وَعَلَانِيَتَهُ وَسِرَّهُ

   "Allahumme'gfirlî zenbî kullehu, dikkahu ve cillehu ve evvelehu ve âhirahu ve 'alâniyyetehu ve sirrahu."
   "Allah'ım! Günahımın hepsini, küçüğünü ve büyüğünü, biricisini ve sonuncusunu, açığını ve gizlisini bağışla!" Müslim (483) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir.

5. اللَّهُمَّ أَعُوذُ بِرِضَاكَ مِنْ سَخَطِكَ، وَبِمُعَافَاتِكَ مِنْ عُقُوبَتِكَ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْكَ، لَا أُحْصِي ثَنَاءً عَلَيْكَ، أَنْتَ كَمَا أَثْنَيْتَ عَلَى نَفْسِكَ

   "Allahumme innî e'ûzu bi-ridâke min sahatike ve bi-mu'âfâtike min ukûbetike ve e'ûzu bi-ke minke lâ uhsî senâ'en aleyke ente kemâ esneyte alâ nefsik."

“Allah’ım! Gazabından, rızana, cezalandırmandan affına ve Senden yine Sana sığınırım. Sana olan övgüleri sayamam, Sen kendini övdüğün gibisin!” Aişe *radıyallahu anhâ*’dan rivayet edilmiştir. Müslim (486)

Kişinin, secdesinde, bildirilen bu zikirlerden gücünün yettiğini seçip yapması sünnettir. Bilindiği üzere rükuda bir kere

سبحان ربي العظيم

“Subhâne Rabbiye’l-Azîm”

“Pek büyük Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim” demek vaciptir. Fazlası ise sünnettir. Bunun gibi secdede de bir kere

سبحان ربي الأعلى

“Subhâne Rabbiye’l-a’lâ”

“Yüce Rabbimi tüm noksanlıklardan tenzih ederim” demek vaciptir. İkinci veya üçüncüsü ise sünnettir.

4 Secdede Duayı Arttırmak Sünnettir:

Çünkü secde, kulun Rabbi Celle ve Âlâ’ya en yakın olduğu yerdir. Bu yüzden Müslim’de İbn Abbas *radıyallahu anh*’ın hadisinde geçtiği üzere secdede duayı arttırmak hakkında Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Secdede ise duaya gayretli olunuz. Zira sizin (secdede ki duanız) kabule layıkdır.” Müslim (479)

6 İki Secde Arasında Oturuştaki Sünnetler

1 Namaz Kılanın Sol Ayağını Yayıp Üzerine Oturması ve Sağ Ayağını Dikmesi Sünnettir.

Ebu Humeyd *radıyallahu anh*’den merfü olarak rivayet edilen hadise göre o şöyle demiştir: “Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* ikinci rekâtte oturduğu vakit, sol ayağı üzerine oturur ve sağ ayağını ise dikerdi.” Buhari (828)

2 Bu Rükün Uzatılır:

Daha önce geçen Sâbit el-Bunâni *radıyallahu anh*'ın hadisinden ötürü böyle yapılır.

3 İkinci veya Dördüncü Rekâtte Kalkmak İsteyen Kimsenin de Kıyama Kalkmadan Önce Solu Üzerine Oturması Sünnettir:

Bu oturuş: "İstirahat oturuşu" diye isimlendirilir. Bu oturuşta belirli bir zikir yoktur.

Bu oturuşun sabit oluşuyla alakalı üç hadis gelmiştir. Bunlar:

Mâlik b. Huveris *radıyallahu anh*'ın hadisi: "O, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namaz kılarken namazının tek olan rekâtlerinde oturup düzelmeden ayağa kalkmadığını görmüştür." Buhari (823)

Nitekim Malik b. Huveyris *radıyallahu anh* de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in "Beni nasıl namaz kılıyor olduğumu gördüyseniz siz de öylece namaz kılınız" sözünü nakletmiştir. Buhari (631)

İstirahat oturuşunun sünnet oluşu hakkında ihtilaf edilmiştir. Doğru olan Malik *radıyallahu anh*'ın hadisinden dolayı onun mutlak olarak sünnet olduğudur. Mutlak olarak sünnet olduğu görüşünü tercih edenlere gelince, bunlar: Nevevi, Şevkani, İbn Baz ve el-Elbani dir. (Allah onlara rahmet etsin) İlmi araştırmalar ve daimi fetva komitesi de böyle fetva vermiştir.

Bkz. Feteva ve Makalat Mutenevvia (Çeşitli Fetvalar ve Makaleler) (11/99) ve Feteva'l-Lecnetu'd Daime (Daimi Komisyon Fetvaları) (6/445-446)

Nevevi (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "İşte doğru olan budur. Bu konuda sahih hadisler sabit olmuştur." Bkz. el-Mecmu (3/441)

7 Teşehhüddeki Sünnetler:

1 Namaz Kılanın Teşehhüdde Sol Ayağını Yayması ve Sağ Ayağını Dikmesi Sünnettir.

Namaz kılan kişi bunu, rükusu, secdesi, kıyamı ve oturuşu, ile ikinci rekâti kıldıktan sonra yapar. Dört rekâtli, üç rekâtli ve iki rekâtli namazların hepsinde aynıdır. Hangi ikinci rekâtte teşehhüdde oturulursa oturulsun merfü olarak rivayet edilen, Ebu Humeyd es-Sai'di *radıyallahu anh* hadisinden dolayı

bu şekilde yapılır. O bu rivayette şöyle demiştir: "Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* ikinci rekâtte oturduğu vakit, sol ayağı üzerine oturur ve sağ ayağını ise dikerdi." Buhari (828)

Aişe *radıyallahu anhâ* ise şöyle demiştir: "Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* her iki rekât sonunda tahiyyatı okurdu. Sol ayağı yayar ve sağ ayağını ise dikerdi." Müslim (498)

Dört ve üç rekâtli namazların son teşehhüdünün açıklaması ileride gelecektir

2 Teşehhüdde Ellerin Konuluşu Hususunda ki Çeşitlilik Sünnettir.

Teşehhüdde avuçların (ellerin) konuluşunun iki şekli vardır:

Birincisi: Ellerin uyluklar üzerine konulmasıdır.

İkincisi: Ellerin dizler üzerine konulmasıdır. Bu sol elin sol dizi kavraması, –açıklaması geleceği üzere- sağ el ile de işaret edilmesidir. Ancak sol el daima açıktır.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'ın hadisinde o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* namazda oturduğunda sağ elini sağ uyluğuna koyar ve parmaklarının hepsini yumar ve baş parmağından sonraki parmağıyla (işaret, şehadet parmağıyla) işaret ederdi. Sol elini de sol uyluğuna koyardı."

Müslim (580) Bir rivayette ise "Sol avucu ile dizini kavrardı" şeklindedir. Müslim (579)

3 Teşehhüdde Parmakların Nasıl Olacağı Hususunda ki Çeşitlilik Sünnettir.

Teşehhüdde parmakların duruşunun iki şekli vardır:

Birincisi: Sağ elin parmaklarının hepsinin yumulması ve şehadet parmağı ile işaret edilmesidir. Sol elin parmakları ise açık olur.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'ın hadisinde o şöyle demiştir: "…parmaklarının hepsini yumar ve baş parmağından sonraki parmağıyla (şehadet parmağıyla) işaret ederdi…" Müslim (580)

İkincisi: Serçe ve yüzük parmaklarını yumarak elli üç rakamına benzer (Arap rakamıyla) hale getirmesi, orta parmakla baş parmağı halka yapması ve şehadet parmağıyla işaret etmesidir. Sol (elin parmakları) ise açıktır.

İbn Ömer *radıyallahu anh*'ın hadisinde geçtiği üzere o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* teşehhüdde oturduğunda sol elini sol dizine koyar ve sağ elini de sağ dizine koyardı. (Parmaklarını yumarak) elli üç rakamına benzer (Arap rakamıyla) hale getirir ve şehadet parmağıyla işaret ederdi." Müslim (580)

4 Namaz Kılan Kimsenin, Teşehhüdde Yapılan Dualarda Çeşitleme Yapması Sünnettir:

Bu, bazen dualardan birini bazen de diğerini okumaktır. Bunlar:

1. التَّحِيَّاتُ لِلَّهِ، وَالصَّلَوَاتُ، وَالطَّيِّبَاتُ، السَّلَامُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ وَرَحْمَةُ اللَّهِ وَبَرَكَاتُهُ، السَّلَامُ عَلَيْنَا وَعَلَى عِبَادِ اللَّهِ الصَّالِحِينَ، أَشْهَدُ أَنْ لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ، وَأَشْهَدُ أَنَّ مُحَمَّدًا عَبْدُهُ وَرَسُولُهُ

   "Et-Tahiyyâtu li'llâhi ve's-salavâtu ve't-tayyibâtu es-selâmu aleyke eyyuhe'n Rasûlullahyyu ve rahmetu'llâhi ve berakâtuhu es-selâmu 'aleynâ ve 'alâ 'ibâdi'llâhi's sâlihîn. Eşhedu en lâ ilâhe illâ'llâh ve eşhedu enne Muhammeden 'abduhu ve rasûluhu."

"Bütün mülkler, ibadetler ve güzel sözler ancak Allah içindir. Ey peygamber! Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi senin üzerine olsun. Selam, bizim ve Allah'ın salih kullarının üzerine olsun. Şehadet ederim ki Allah'tan başka ibadete layık hiçbir ilah yoktur. Yine şehadet ederim ki Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem* O'nun kulu ve rasûludur."

Buhari (1202), Müslim (402) Abdullah b. Mes'ud radıyallahu anh'dan rivayet olunmuştur.

2 **التَّحِيَّاتُ الْمُبَارَكَاتُ، الصَّلَوَاتُ الطَّيِّبَاتُ لِلَّهِ، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أَيُّهَا النَّبِيُّ...**

"Et-Tahiyyâtu l Mübârekâtu i'llâhi es-salavâtu't-tayyibâtu es-selâmu 'aleyke eyyuhe'n-Rasûlullahyyu…"

"Bereketli selamlar, en güzel salavatlar Allah içindir. Selam senin üzerine olsun Ey Rasûlullah…!"

Müslim (403) İbn Abbas *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir. Sonra rivayet önceki rivayette geçtiği gibi tamamlanmıştır.

3 **التَّحِيَّاتُ الطَّيِّبَاتُ الصَّلَوَاتُ لله، السَّلاَمُ عَلَيْكَ أيُّها النَّبِيُّ...**

"Et-Tahiyyâtu't tayyibâtu l es-salavâtu lillâhi es-Selâmu aleyke eyyuhe'n Nabiyyu…"

"Tahiyyatlar, salavatlar ve tayyibatlar Allah içindir. Selam, senin üzerine olsun Ey Nebi!"

Müslim (404) Ebu Musa *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir. Sonra rivayet önceki rivayette geçtiği gibi tamamlanmıştır.

5 Namaz Kılan Kimsenin Üç ve Dört Rekâtli Namazlarda Son Teşehhüdde Teverrük Oturuşu Yapması Sünnettir.

Son teşehhüdde oturmaktan maksad, dört rekâtli veya üç rekâtli namazlarda sol kalçası üzere oturup, daha ziyade kalçaya dayanarak oturmaktır (yani teverrük oturuşudur). Bu esnada (dört rekâtli veya üç rekâtli namazların son teşehhüdünde) bu şekil (oturmak) müstehaptır.

Bu hususta gelen rivayetler:

1 Sol ayağın yayılması ve sağ yandan çıkartılması, sağ ayağın dikilmesi ve kalçanın yere konulmasıdır:

Bu sıfatı Buhari (Allah ona rahmet etsin) Ebu Humeyd es-Sai'di *radıyallahu anh*'den rivayet etmiştir. Buhari (828)

2. İki ayağın birlikte yayılması ve ikisininde sağ yandan çıkartılması ve kalçanın yere konulmasıdır:

Bu sıfatı Ebu Davud (731), İbn Hibban (1867) ve Beyhaki (2/128) Ebu Humeyd es-Sai'di *radıyallahu anh*'dan rivayet etmişlerdir. El-Elbani (Allah ona rahmet etsin) cemi'an rivayetin sahih olduğunu belirtmiştir.

Bilinmelidir ki teverrük oturuşunun doğrusu her son teşehhüdde değil, iki rekâtli namazların dışındaki üç ve dört rekâtli namazların son teşehhüdünde yapılmasıdır.

6 Namaz Kılan Kimsenin Rasûlullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem'e* Yapmış Olduğu Salavatlarda Çeşitleme Yapması Sünnettir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e yapılan salavatın bir çok çeşidini bildirmiştir. Bunların arasında çeşitleme yapılması sünnettir. Bunlar:

1. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ، وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ، اللَّهُمَّ بَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ، وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى إِبْرَاهِيمَ, وَعَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

   "Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ İbrahîme ve alâ âli İbrahîm. İnneke hamîdun mecîd. Allahumme bârik alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ bârekte alâ İbrahime ve alâ âli İbrahîm. İnneke hamîdun mecîd."

   "Allah'ım! İbrahim'e ve İbrahim'in ailesine salat ettiğin gibi, Muhammed'e ve Muhammed'in ailesine de salat et. Şüphesiz ki sen; çok övülensin, şeref sahibisin. Allah'ım! İbrahim'i ve İbrahim'in ailesini mübarek kıldığın gibi, Muhammed'i ve Muhammed'in ailesini de mübarek kıl. Şüphesiz ki sen; çok övülensin, şeref sahibisin." Buhari (3370), Ka'b b. Ucre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir.

2. اللَّهُمَّ صَلِّ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى آلِ مُحَمَّدٍ كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، فِي الْعَالَمِينَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

   "Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ âli Muhammed. Kemâ salleyte alâ âl-i İbrâhîme ve bârik alâ Muhammedin ve alâ âl-i Muhammed. Kemâ bârekte alâ âl-i İbrahîm. İnneke hamîdun mecîd."

“Allah’ım! İbrahim’in ailesine salat ettiğin gibi Muhammed’e ve Muhammed’in ailesine de salat et! Alemlerde İbrahim ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed’i ve Muhammed’in ailesini de mübarek kıl! Şüphesiz Sen övgüye layık, şeref sahibisin.” Müslim (405), Ebu Mes’ud el-Ensari *radıyallahu anh*’dan rivayet edilmiştir.

3 اللَّهُمَّ صَلِّ عَلى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا صَلَّيْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، وَبَارِكْ عَلَى مُحَمَّدٍ وَعَلَى أَزْوَاجِهِ وَذُرِّيَّتِهِ، كَمَا بَارَكْتَ عَلَى آلِ إِبْرَاهِيمَ، إِنَّكَ حَمِيدٌ مَجِيدٌ

“Allahumme salli alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zurriyyetihî Kemâ salleyte alâ âl-i İbrahîme ve bârik alâ Muhammedin ve alâ ezvâcihî ve zurriyyetihî Kemâ bârekte alâ âl-i İbrahîm. İnneke hamîdun mecîd.”

“Allah’ım! İbrahim ailesine salat ettiğin gibi Muhammed’e ve onun zevcelerine ve zürriyetine de salat et! İbrahim ailesini mübarek kıldığın gibi Muhammed’i ve onun zevcelerini ve zürriyetini de mübarek kıl! Şüphesiz, Sen övgüye layık, şeref sahibisin.”

Buhari (3369), Müslim (407 Ebu Humeyd es-Sai’di radıyallahu anh’dan rivayet edilmiştir.

7 Namaz Kılan Kimsenin Selam Vermeden Önce Dört Şeyden Allah’a Sığınması Sünnettir:

Bu, Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’ın rivayet ettiği hadisten dolayı alimlerin çoğunluğunun görüşüdür. Ebu Hureyre *radıyallahu anh* şöyle demiştir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Sizden biri namazda son teşehhüdü bitirdiğinde (selam vermeden önce) dört şeyden: cehennem azabından, kabir azabından, hayatın ve ölümün fitnesinden ve Mesih Deccal’in kötülüğünden Allah’a sığınsın!” Buhari (832) Ayşe *radıyallahu anhâ*’dan da rivayet edilmiştir Müslim (588,589)

Sünnette burada (selamdan önce) başka dualar da bildirilmiştir. Namaz kılan kimsenin selamdan önce bu dualarla çeşitlilik yapması da sünnettir. Bunlar:

1 اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ من المأْثَمِ والمغْرَمِ

“Allahumme innî eûzü bike mine’l me’sem’i ve’l-mağrami”

“Allah’ım! Şüphesiz ben günahtan ve borçtan Sana sığınırım” Buhari (832), Müslim (589)

2 اللَّهُمَّ إنِّي أَسْأَلُكَ الجَنَّةَ وَأَعوْذُ بِكَ مِنَ النَّارِ

"Allhumme innî es'eluke'l-cennete ve eûzü bike minen-nâri."

"Allah'ım! Şüphesiz ben Senden cenneti isterim ve cehennemden Sana sığınırım."

Ebu Davud (792), el-Elbani isnadının sahih olduğunu belirtmiştir. Sahih'u Ebi Davud (3/377)

3 اَللَّهُمَّ إِنِّي ظَلَمْتُ نَفْسِي ظُلْماً كَثِيراً، وَلاَ يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلاَّ أَنْتَ، فَاغْفِرْ لِي مَغْفِرَةً مِنْ عِنْدِكَ وَارْحَمْنِي إِنَّكَ أَنْتَ الْغَفُورُ الرَّحِيمُ

"Allahumme innî zalemtu nefsî zulmen kesîran ve lâ yagfiru'z-zunûbe illâ ente fa'gfirlî magfiraten min 'indike ve'rhamnî inneke ente'l-gafûru'r-rahîm"

"Allah'ım! Ben nefsime çok zulmettim. Günahları ancak sen bağışlarsın. Katından bir mağfiretle beni bağışla ve bana merhamet eyle. Şüphesiz ki sen, çok bağışlayan ve çok merhamet edensin." Buhari (6326), Müslim (2705).

4 اَللَّهُمَّ أَعِنِّي عَلَى ذِكْرِكَ، وَشُكْرِكَ وَحُسْنِ عِبَادَتِكَ

"Allahumme a'innî 'alâ zikrike ve şukrike ve husni ibâdetike"

"Allah'ım! Seni zikretmek, Sana şükretmek ve Sana güzelce ibadet etmekte bana yardım et."

Ahmed (22119), Ebu Davud (1522) ve Nesai (1304) el-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. (Sahihu'l-Cami' 2/1320)

5 اَللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُبِكَ مِنَ الْبُخْلِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنَ الْجُبْنِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ أَنْ أُرَدَّ إِلى أَرْذَلِ الْعُمُرِ، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ فِتْنَةِ الدُّنْيَا و عَذَابِ الْقَبْرِ

"Allahumme innî e'ûzu bike mine'l-buhli ve e'ûzu bike mine'l-cubni ve e'ûzu bike min uradde ilâ erzeli'l umri ve e'ûzu bike min fitneti'd-dünyâ ve 'azâbi'l-kabri."

"Allah'ım! Cimrilikten Sana sığınırım. Korkaklıktan Sana sığınırım. Ömrümün sonunda güç ve takatten düşmekten Sana sığınırım. Dünya fitnesi ve kabir azabından Sana sığınırım." Buhari (6370)

6 اللَّهُمَّ حَاسِبْنِي حِسَابًا يَسِيرًا

"Allahumme hâsibnî hısâben yesîra"

"Allah'ım! Beni kolay bir hesaba çek!"

Ahmed (24215), el-Elbani sahih olduğunu belirtmiştir. (Tahkik'u Mişkati'l-Mesabih 3/1544)

Sonra selamında başını (sağa ve sola) döndürerek selam verir. Namazda (selam verirken) başı döndürmek sünnettir. Başını döndürmede mübalağa yapmakta aynı şekilde sünnettir. Çünkü Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* başını öyle döndürürdü ki yanağının beyazlığı arkasından görünürdü. Sâd b. Ebi Vakkas *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Allah Resulü *sallallahu aleyhi ve sellem*'i sağına ve soluna selam verirken görmüştüm. Öyle ki yanağının beyazlığını gördüm." Müslim (582)

8 Farz Namazın Selamından Sonra Meşru Kılınmış Zikirleri Yapmak Sünnettir:

Nevevi (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Alimler, namazdan sonraki zikirlerin müstehap olduğu hususunda icma etmişlerdir. Bkz. el-Ezkar (s.66)

Bu zikirde sesin yükseltilmesi İbn Abbas *radıyallahu anh*'ın hadisinden dolayı müstehaptır. O şöyle demiştir: "İnsanların farz namazı bitirince yüksek sesle zikretmeleri Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* zamanında vardı" Buhari (841), Müslim (583) Bir başka lafızda İbn Abbas *radıyallahu anhma* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in namazının bittiğini tekbirden anlardım." Buhari (842), Müslim (583)

Selamdan sonra yapılan zikirler şunlardır:

1. Üç defa
   أَسْتَغْفِرُ اللّٰهَ
   Estağfirullah diyerek bağışlanma diler. Sonra şöyle der:
   اَللَّهُمَّ أَنْتَ السَّلاَمُ، وَمِنْكَ السَّلاَمُ، تَبَارَكْتَ يَاذَا الْجَلاَلِ وَالإِكْرَامِ
   "Allahumme ente's-selâmu ve minke's-selâm, tebârekte yâ ze'l-celâli ve'l-ikrâm."
   "Allah'ım! Sen Selam'sın, selamet sendendir. Ey yücelik ve ikram sahibi! Senin bereketin pek çoktur!"
   Müslim (591) Sevban *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir.

2. لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ، لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ, وَلاَ نَعْبُدُ إِلاَّ إِيَّاهُ، لَهُ النِّعْمَةُ وَلَهُ الْفَضْلُ، وَلَهُ الثَّنَاءُ الْحَسَنُ، لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ مُخْلِصِينَ لَهُ الدِّينَ، وَلَوْ كَرِهَ الْكَافِرُونَ

“Lâ ilâhe illâ’llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu’l-mulku ve lehu’l-hamdu ve huve ‘alâ kulli şey’in kadîr. La havle ve la kuvvete illâ billah, lâ ilâhe illAllah, ve lâ na’budu illâ iyyâh, lehu’n ni’metu ve lehu’l fadlu velehu’s senâu’l hasen, lâ ilâhe illâllâhu muhlısîne lehu’d dîne velev kerihe’l kâfirun.

Allahumme lâ mâni’a limâ a’teyte ve lâ mu’tiye limâ mana’te ve lâ yenfe’u ze’l-ceddi minke’l-ceddi”

“Allah’tan başka (hak) ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk O’nundur. Hamd O’na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir. Güç ve kuvvet ancak Allah iledir. Allah’tan başka ilah yoktur. Sadece O’na ibadet ederiz. Nimet ve fazilet O’nun dur. Güzel övgüler O’na dır. Allah’tan başka ilah yoktur. Kafirler hoşlanmasa da dini O’na mahsus kılanlarız.”

Müslim (596), İbn Zübeyr *radıyallahu anh*’dan nakledilen hadiste o şöyle demiştir: “Allah Resulü *sallallahu aleyhi ve sellem* her namazın arkasında (bu zikirlerle) tehlil yapardı.” Tehlil yapmak: sesini yükseltmektir.

3 لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ، اللَّهُمَّ لاَ مَانِعَ لِمَا أَعْطَيْتَ، وَلاَ مُعْطِيَ لِمَا مَنَعْتَ، وَلاَ يَنْفَعُ ذَا الْجَدِّ مِنْكَ الْجَدُّ

“Lâ ilâhe illâ’llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu’l-mulku ve lehu’l-hamdu ve huve ‘alâ kulli şey’in kadîr. Allahumme lâ mâni’a limâ a’tayte velâ mu’tiye limâ men’ate velâ yengfeğu ze’l ceddi minke’l ceddi.”

“Allah’tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd O’na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir. Allah’ım! Senin verdiğine mâni olacak, senin mâni olduğuna da verecek hiç kimse yoktur. Makam sahibinin sahip olduğu şeyler, senin yanında kendisine hiçbir fayda vermez. Buhari (844), Müslim (593) Muğire b. Şu’be *radıyallahu anh*’den rivayet edilmiştir.

4 **Sonra varid olan tesbihleri söyler. Tesbihatın lafızları şu şekildedir.**

Birincisi:

Otuz üç kere

“سبحان الله”

“SubhânAllah”

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim”

Otuz üç kere

“الحمد لله”

“Elhamdulillâh”

“Hamd Allah’a mahsustur”

Otuz üç kere

“الله أكبر”

“Allahu Ekber”

“Allah en büyüktür”

“لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ”

““Lâ ilâhe illâ’llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu’l-mulku ve lehu’l-hamdu ve huve ‘alâ kulli şey’in kadîr.”

“Allah’tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd O’na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir” sözü ile yüze tamamlar.

Ebu Hureyre radıyallahu anh’ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Her kim her namazın ardından otuz üç kere Allah’ı tesbih eder, otuz üç kere Allah’a hamd eder ve otuz üç kere Allah’ı yüceltirse bu doksan dokuz eder. Ve yüze tamamlayarak

"لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ"

"Lâ ilâhe illâ'llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr."

"Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd O'na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir" derse, günahları, deniz köpüğü kadar da olsa bağışlanır". Müslim (597)

İkincisi: Ka'b b. Ucre *radıyallahu anh* hadisinden dolayı

Otuz üç kere

" سبحان الله"

"SubhânAllah"

"Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim"

Otuz üç kere

" الحمد لله"

"Elhamdulillâh"

"Hamd Allah'a mahsustur"

Otuz üç kere

" الله أكبر"

"Allah en büyüktür"

O şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Muakkibat vardır ki, her farz namazın ardından bunları söyleyen veya yapan kaybetmez. Otuz üç kere Allah'ı tesbih etmek, otuz üç kere Allah'a hamd etmek ve otuz üç kere Allah'ı büyüklemek." Müslim (596)

Üçüncüsü:

Yirmi beş kere

" سبحان الله"

"SubhânAllah"

"Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim"

Yirmi beş kere

“ الحمد لله”

“Elhamdulillâh”

“Hamd Allah’a mahsustur”

Yirmi beş kere

“الله أكبر”

“Allah en büyüktür”

Ve yirmi beş kere

“ لا إله إلا الله ”

“Lâ ilâhe illâ’llâh”

“Allah’tan başka ilah yoktur”

Bu lafız, Tirmizi’de Abdullah b. Zeyd *radıyallahu anh* hadisinde gelmiştir. Tirmizi (3413) el-Elbani hadisin sahih olduğunu belirtmiştir (Tahkik’u Misbâhu’l-Mesâbîh 1/307)

Dördüncüsü:

On kere

“ سبحان الله”

“Subhânallah”

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim”

On kere

“ الحمد لله”

“Elhamdulillâh”

“Hamd Allah’a mahsustur”

On kere

“ الله أكبر”

“Allahu Ekber”

“Allah en büyüktür”

5 Ayet'el-Kursiyi okumak:

Ebu Umame *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Her kim her farz namazın ardından Ayet'el-Kursi'yi okursa onu cennete girmekten sadece ölüm engeller." Nesai Sünenü'l-Kübra'da (9928) rivayet etmiştir. Münziri kitabı et-Terğib ve't-Terhib'de sahih olduğunu belirtmiştir (2373), İbn Abdulhadi (el-Muharrar 1/198) ve İbn Kayyım (Zadu'l-Me'ad 1/303)

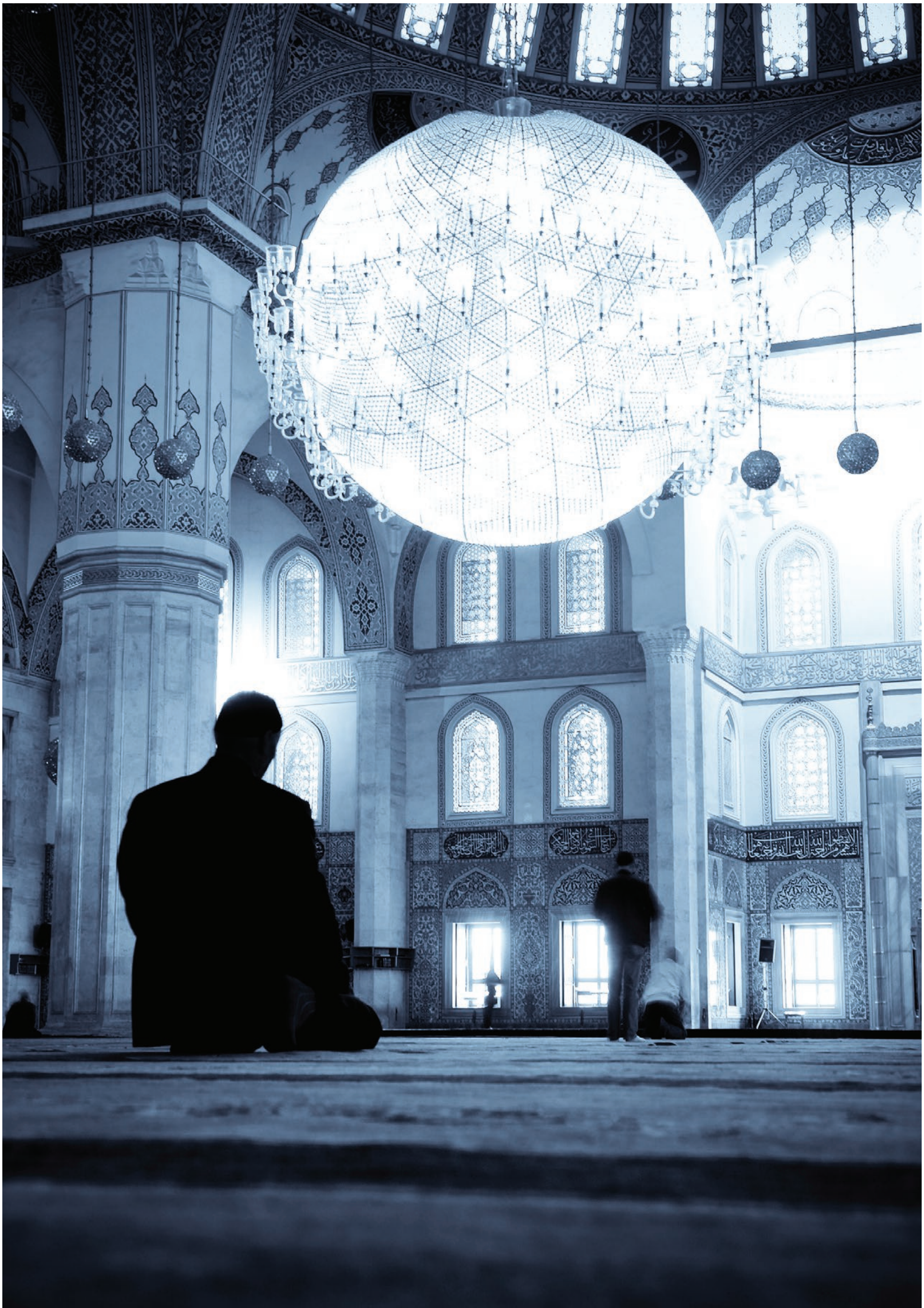
6 Muavvizeteyn'i (Felak ve Nas) surelerini okumak:

Ukbe b. Amir *radıyallahu anh*'den rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana her namazın ardından muavvizat'ı (İhlas, Felak ve Nas surelerini) okumamı emretti". Ebu Davud (1525), el-Elbani "derim ki isnadı sahihtir" demiştir. İbn Huzeyme ve İbn Hibban da sahih olduğunu belirtmişlerdir. Sahih'u Ebi Davud (5/254)

Bunlar hadislerde sabit olup, namaz kılan kimseye müstehap olan, namazın sünnetleri cümlesindendir. Sabah namazı vakti hususunda yanılgıya düşmeyelim, hiç şüphesiz bu öne geçmek ve ihtiyaçlarımızın karşılanmasını celbetmek için bize sunulmuştur. Her durumda namaz için (bu hususiyet) vardır. Allah en iyi bilendir.

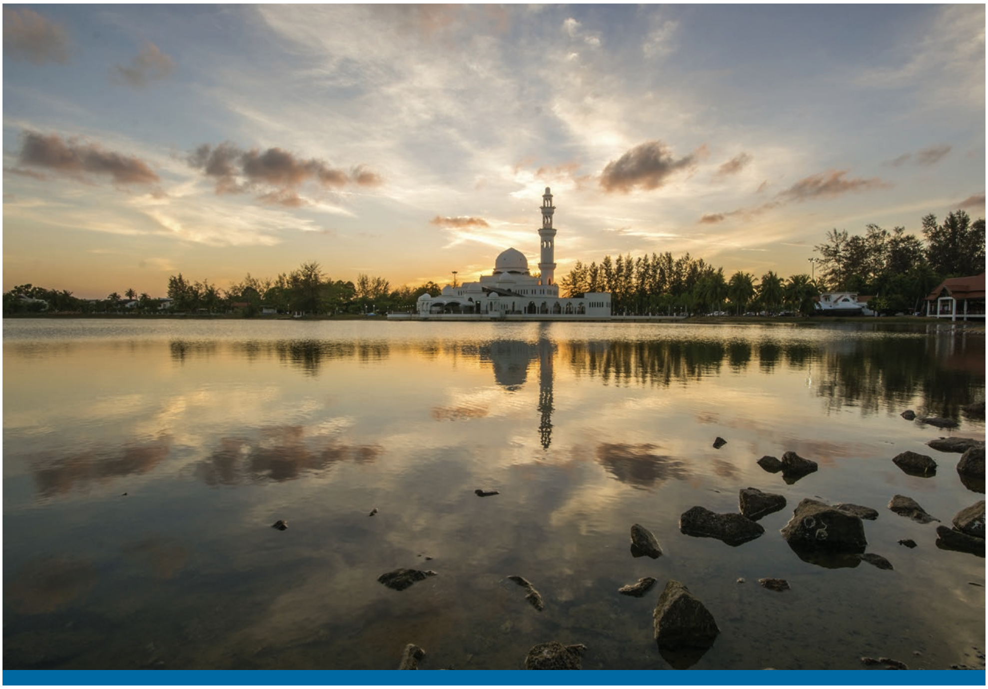
9 Sabah namazından sonra güneş doğuncaya kadar, namaz kılınan yerde oturmak sünnettir.

Cabir b. Semure *radıyallahu ahn*'den rivayet edildiğine göre: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, sabah namazını kıldığını vakit, güneş doğup yükselinceye kadar namaz kıldığı yerde otururdu." Müslim (670)

◆ Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “Allah kendi gölgesinden başka gölge bulunmayan o günde, yedi kişiyi gölgelendirir. Bu yedi kişiden bir tanesi camiye kalbiyle bağlanmış olan kişidir“

Sabah Zikirleri

Sabah zikirlerinin vakti güneşin doğuşundan başlar. Müezzin sabah namazı için ezan okumaya başlayınca sabah zikirlerinin vakti de başlamış olur. Şüphesiz zikirler kullar için dünyada sığınacakları korunaklı bir kale ve ahirette de onlar için büyük bir hazinedir. Sabah ve akşam zikirlerinin başlangıç ve bitiş vakti üzerine söylenecekleri, Yüce Allah'ın izni ile ikindi vakti hakkında bahsedeceğim zaman bildireceğim.

Sabah ve Akşam Zikirleri Şunlardır:

1 Her kim sabahladığında on kere

لاَ إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Lâ ilâhe illâ'llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve alâ kulli şey'in kadîr."

"Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk O'nundur. Hamd O'na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir" derse, ona yüz sevap yazılır, ondan yüz günah silinir, bir köle azad etmiş kadar sevap alır ve o gün akşama kadar korunur. Kim akşamlayınca bunu derse, onun içinde aynısı vardır."

Ahmed (8719) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet edilmiştir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) da isnadının hasen olduğunu belirtmiştir.

2 أَمْسَيْنَا وَأَمْسَى الْمُلْكُ لِلَّهِ ، وَالْحَمْدُ لِلَّهِ لاَ إِلَهَ إِلاَّ اللَّهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ مِنْ خَيْرِ هَذِهِ اللَّيْلَةِ وَخَيْرِ مَا فِيهَا، وَأَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّهَا وَشَرِّ مَا فِيهَا ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْكَسَلِ ، وَالْهَرَمِ ، وَسُوءِ الْكِبَرِ، وَفِتْنَةِ الدُّنْيَا ، وَعَذَابِ الْقَبْرِ

"Emseynâ ve emse'l mulku lillâh, ve'l hamdu lillâhi lâ ilâhe illâllâhu vahdehû lâ şerîke leh, Allahumme innî es'eluke min hayri hâzihi'l leyleti ve hayri mâ fihâ ve eûzu bike min şerrihâ ve şerri mâ fihâ, Allahumme innî eûzu bike mine'l keseli ve'l herâmi ve sûi'l kiberi ve fitneti'd dunyâ ve azâbi'l kabri."

"Akşamladık ve mülkde Allah'a ait olarak akşamladı. Hamd Allah'a mahsustur. Allah'tan başka ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Allah'ım! Senden bu gecenin ve bu gecede bulunan şeylerin hayrını isterim. Onun ve onda bulunanların kötülüğünden Sana sığınırım. Allah'ım! Ben tembellikten, elden ayaktan düşüren ihtiyarlık ve yaşlılığın kötülüğünden, dünyanın fitnesinden ve kabir azabından Sana sığınırım."

Sabahladığında da aynını söyler:

أَصْبَحْنَا وَأَصْبَحَ الْمُلْكُ لِلَّهِ... أَسْأَلُكَ خَيْرِ مَا فِي هَذَا الْيَوم وَخَيْر مَا بعدِه، وَأَعُوذُ بِك مِنْ شَرِّ مَا فِي هَذا اليوم وَشَر مَا بَعْدِه

"Esbehnâ ve esbehe'l mulku lillâhi... es'eluke hayri mâ fî hâze'l yevmi ve hayri mâ ba'dehu ve eûzu bike min şerri mâ fî hâze'l yevmi ve şerri mâ ba'dehu"

"Sabahladık ve mük Allah'a ait olduğu halde sabahladı… Senden bugünün ve bugünde bulunan şeylerin hayrını isterim. Bugünün, bugünde bulunanların ve bundan sonrakilerin kötülüğünden Sana sığınırım." Müslim (2723) İbn Mes'ûd *radıyallahu anh*'dan rivayet edilmiştir.

3 Seyyidu'l-İstiğfar (İstiğfarın efendisi)

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي، وَأَنَا عَبْدُكَ، وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدكَ مَا اسْتَطَعْتُ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ ، أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ,وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

"Allahumme ente rabbi lâ ilâhe illâ ente halakteni ve ene abduke ve ene alâ ahdike ve va'dike ma isteda'tu, eûzu bike min şerri ma sana'tu ebuu leke bini'metike aleyye ve ebuu bi zenbi fağfirli innehû lâ yağfezzunûbe illâ ente"

"Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka ilah yoktur. Beni Sen yarattın ve ben Senin kulunum. Gücüm yettiğince Sana verdiğim söz (ulûhiyetini ve vahdâniyetini itiraf etme sözü) üzereyim. Yaptığım şeylerin kötülüğünden

Sana sığınırım. Üzerimdeki nimetini itiraf ediyorum. Günahımı da itiraf ediyorum. Beni bağışla! Şüphesiz Senden başka günahları bağışlayabilecek yoktur." Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Kim bunu gündüzleyin içtenlikle inanarak söyler de o gününde akşama ermeden ölürse o cennetliktir. Kim de bunu geceleyin içtenlikle inanarak söyler de sabaha ermeden ölürse o cennetliktir." Buhari (6306) Şeddad b. Evs radıyallahu anh'den rivayet edilmiştir.

4 Sizden biri sabahladığı zaman şöyle söylesin

اللَّهُمَّ بِكَ أَصْبَحْنَا، وَبِكَ أَمْسَيْنَا، وَبِكَ نَحْيَا، وَبِكَ نَمُوتُ، وَإِلَيْكَ الْمَصِيرُ، وَإِذَا أَمْسَى فَلْيَقُلْ

"Allahumme bike esbehna we bike emseyna we bike nehya we bike nemutu we ileyke nuşur"

"Allah'ım! Seninle sabahladık ve seninle akşamladık. Seninle yaşar ve seninle ölürüz ve dönüş Sanadır."

Ve akşamladığı zaman;

اللَّهُمَّ بِكَ أَمْسَيْنَا وَبِكَ أَصْبَحْنَا وَبِكَ نَحْيَا وَبِكَ نَمُوتُ وَإِلَيْكَ النُّشُور

"Allahumme bike emseyna we bike esbehna we bike nehya we bike nemutu we ileyke mesiir"

"Allah'ım! Seninle sabahladık ve seninle akşamladık. Seninle yaşar ve seninle ölürüz ve dönüş Sanadır."

Ebu Davud (5068), Tirmizi (3391), Nesai Sünenu'l-Kübra (9836) ve İbn Mace (3868) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet etmişlerdir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) da isnadının sahih olduğunu belirtmiştir.

5 اللَّهُمَّ فَاطِرَ السَّمَوَاتِ وَالْأَرْضِ ، عَالِمَ الْغَيْبِ وَالشَّهَادَةِ ، لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ رَبَّ كُلِّ شَيْءٍ وَمَلِيكَهُ ، أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ نَفْسِي وَمِنْ شَرِّ الشَّيْطَانِ وَشِرْكِهِ ، وَأَنْ أَقْتَرِفَ عَلَى نَفْسِي سُوءًا أَوْ أَجُرَّهُ إِلَى مُسْلِمٍ

"Allahumme fâtırı's semâvâti ve'l ardi, âlimi'l gaybi ve'ş şehâdeti lâ ilâhe illâ ente rabbe kulli şey'in ve melîkehu, eûzu bike min şerrî nefsî ve min şerri'ş şeytâni ve şirkihi ve en ektârife alâ nefsî sûen ev ecurrehû alâ muslimin"

"Göklerin ve yerin yoktan yaradanı, görüneni ve görünmeyeni bilen Allah'ım! Senden başka ilah yoktur. Sen her şeyin Rabbi ve sahibisin! Nefsimin kötülüğünden, şeytanın ve şirkinin kötülüğünden ve nefsime kötülük etmekten veya o kötülüğü bir Müslümana götürmekten Sana sığınırım."

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Bunu sabahladığında, akşamladığında ve yatağına yattığında söyle!" Ahmed (6597), Ebu Davud (5076), Tirmizi (3529) ve Nesai (7699) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'den rivayet etmişlerdir. Ebu Bekir es-Sıddık *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Ey Allah'ın Rasûlu bana sabahladığımda ve akşamladığımda söyleyebileceğim kelimeleri bildir." Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona yukarıda geçen zikri öğretmiştir. Bu hadisi aynı şekilde Buhari (Allah ona rahmet etsin) Edebu'l-Mufred'de (1/412/1202) rivayet etmiştir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) da sahih olduğunu belirtmiştir.

6 Bir kul her günün sabahında ve her gecenin akşamında üç kere:

بِسْمِ اللَّهِ الَّذِي لَا يَضُرُّ مَعَ اسْمِهِ شَيْءٌ فِي الْأَرْضِ وَلَا فِي السَّمَاءِ وَهُوَ السَّمِيعُ الْعَلِيمُ

"Bismillâhillezi lâ yedurru mea ismihi şey'un fi'l ardi ve lâ fi's-semâi ve huve's-semi'ul alim"

"İsmi ile gökte ve yerde hiçbir şeyin zarar veremeyeceği Allah'ın adıyla, O işitendir, bilendir" derse hiçbir şey ona zarar veremez." İmam Ahmed (446), Tirmizi (10179) ve İbn Mace (3869) Osman b. Affan *radıyallahu anh*'den rivayet etmişlerdir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Tirmizi hasen sahih demiştir ve bu hadis onun (Tirmizi'nin) (Allah ona rahmet etsin) dediği gibidir."

7 Müslüman bir kul sabahladığında ve akşamladığında üç kere:

رَضِيتُ بِاللَّهِ رَبًّا ، وَبِالْإِسْلَامِ دِينًا ، وَبِمُحَمَّدٍ صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ نَبِيًّا

"Radîtu billâhi rabben ve bi'l islami dinen ve bimuhammedin sallâllahû aleyhi ve selleme Rasûlullahyyen"

"Rab olarak Allah'tan din olarak İslam'dan ve peygamber olarak Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*'den razı oldum" derse kıyamet günü onu razı etmesi Allah üzerine bir haktır." İmam Ahmed (18967), Tirmizi (3389) ve İbn Mace (3870) Sevban *radıyallahu anh*'den rivayet etmişlerdir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) hasen olduğunu belirtmiştir. Müslim'in Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh*'den rivayetinde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Kim Rab olarak Allah'tan, din olarak İslam'dan ve peygamber olarak Muhammed'den razı olursa cennet ona vacip olur." Müslim (1884)

8 Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabahladığı ve akşamladığı zaman şu duaları mutlaka okurdu:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ فِي الدُّنْيَا وَالْآخِرَةِ، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَفْوَ وَالْعَافِيَةَ فِي دِينِي وَدُنْيَايَ، وَأَهْلِي وَمَالِي، اللَّهُمَّ اسْتُرْ عَوْرَاتِي، وَآمِنْ رَوْعَاتِي، اللَّهُمَّ احْفَظْنِي مِنْ بَيْنِ يَدَيَّ وَمِنْ خَلْفِي ، وَعَنْ يَمِينِي وَعَنْ شِمَالِي ،وَمِنْ فَوْقِي، وَأَعُوذُ بِعَظَمَتِكَ أَنْ أُغْتَالَ مِنْ تَحْتِي

“Allahumme innî es’eluke-l-afwa we-l-âfiyete fi d-duniyâ we-l-âhirati. Allahumme innî es’aluke-l-afwa we-l-âfiyata fî dînî, we dunyâya, we ahlî, we mâlî. Allahum-mestur awrâtî, we min awrati. Allahumma hfaznî minm bayna yadeyye, wa min halfî, we en yamînî, wa an şimâlî, wa min fawqî. Wa euzu bi azametike an ugtele min tahtî.”

“Allah’ım ! Dünya ve ahirette Senden sağlık dilerim. Allah’ım! Dinim ve dünyam, ailem ve malım hakkında Senden af ve esenlik dilerim. Allah’ım! Ayıplarımı gizle. Korkularımdan emin kıl. Allah’ım! Beni önümden ve arkamdan, sağımdan ve solumdan ve üstümden koru. Altımdan helak edilmekten de Senin yüceliğine sığınırım.” İmam Ahmed Müsned’de (4785) tahric etmiştir. Ebu Davud (5074), Nesai Sünen’i-Kübra (10401) ve İbn Mace (3871) Abdullah b. Amr radiyallahu anh’dan rivayet etmişlerdir. Hakim de sahih olduğunu belirtmiştir.

9 أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

“Eûzu bi kelimâtı Allah-i at tammati min şerri ma halak”

“Yarattıklarının kötülüğünden Allah’ın noksansız kelimelerine sığınırım” Ahmed (7898) ve Tirmizi (3437) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’den rivayet etmişlerdir. İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) hasen olduğunu belirtmiştir. Müslim Sahih’inde Havle binti Hakim *radıyallahu anh*â’dan, onun şöyle dediğini tahric etmiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’den onun şöyle buyurduğunu işittim: “Her kim bir konaklama yerine iner sonra:

أَعُوذُ بِكَلِمَاتِ اللَّهِ التَّامَّاتِ مِنْ شَرِّ مَا خَلَقَ

“Eûzu bikelimâtillahi’t-temmâti min şerri ma halak”

“Yarattıklarının kötülüğünden Allah’ın noksansız kelimelerine sığınırım” derse, o konaklama yerinden gidinceye kadar hiçbir şey ona zarar veremez.” Müslim (2708)

10 Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabahladığında şöyle söylerdi:

أَصْبَحْنَا عَلَى فِطْرَةِ الْإِسْلَامِ ، وَكَلِمَةِ الْإِخْلَاصِ، وَدِينِ نَبِيِّنَا مُحَمَّدٍ - صَلَّى اللَّهُ عَلَيْهِ وَسَلَّمَ - وَمِلَّةِ أَبِينَا إِبْرَاهِيمَ حَنِيفًا، وَمَا كَانَ مِنَ الْمُشْرِكِينَ

“Esbehnâ alâ fıtrati’l islâm ve kelimetihi’l ihlâs, ve dinî Rasûlullahyyinâ muhammedin *sallallahu aleyhi ve selleme* ve milleti ebînâ ibrâhime hânîfen muslimen ve mâ kâne mine’l muşrikîn”

“İslam fıtratı, ihlas kelimesi, peygamberimiz Muhammed *sallallahu aleyhi ve sellem*’in dini ve babamız İbrahim’in milleti üzere hanifler olarak sabahladık ve o asla müşriklerden olmadı.” Ahmed (15367, 21144) Abdurrahman b. Ebza radıyallahu anh’den rivayet etmiştir. Akşamlayınca ise şöyle denir:

أمسينا على فطرة الإسلام ...

“Emseynâ alâ fıtrati’l islâm” İslam fıtratı, … üzere akşamladık.” İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) isnadının hasen olduğunu belirtmiştir.

Geçen bu zikirlerin tümü Şeyh İbn Baz’ın (Allah ona rahmet etsin) “el-Ahyar bi Beyani Cumletin Nafi’atin mimma verade fi’l-Kitabi ve’s-Sunneti min’el-Ed’iyyati ve’l-Ezkar” risalesinde, sabah ve akşam zikirleri bölümünde geçmektedir. Ayrıca “Sabah ve Akşam Zikirleri” risalesinde Şeyh Ulvan (Allah onu korusun) İbn Baz’ın (Allah ona rahmet etsin) rivayetlerin sıhhati hakkında ki hükümlerinden döndüklerini ve sahih oldukalarını belirterek nakletmiştir ve bunlara iki zikir daha ilave etmiştir:

11 يَا حَيُّ يَا قَيُّومُ بِرَحْمَتِكَ أَسْتَغِيثُ أَصْلِحْ لِي شَأْنِي كُلَّهُ، وَلَا تَكِلْنِي إِلَى نَفْسِي طَرْفَةَ عَيْنٍ

“Yâ hayyu yâ kayyûmu bi rahmetike eslih lî şe’nî kullehû ve lâ teki’l nî ilâ nefsî tarfete aynin”

“Ey Hayy ve Kayyum (olan Allah’ım!) rahmetinle yardım dilerim. Tüm işlerimi düzelt ve beni göz açıp kapayıncaya kadar dahi nefsime terketme.” Nesai (10405) ve Bezzar (2/282) Enes *radıyallahu anh*’den rivayet etmişlerdir. İbn Hacer ve el-Elbani hasen olduğunu belirtmişlerdir. Bkz. Netaicu’l-Efkar (s.177) ve Silsiletu Ahadisu’s-Sahiha (1/449)

12 Her kim sabahladığında ve akşamladığında yedi kere:

حَسْبِيَ الله لاَ إِله إِلاَّ هُوَ عَلَيْهِ تَوَكَّلتُ وَهُوَ رَبُّ الْعَرشِ الْعَظِيمِ

“HasbiyAllahi lâ ilâhe illâ huve aleyhi tevekkeltu ve huve rabbu’l arşi’l azîm”

“Allah bana yeter. O’ndan başka ilah yoktur. O’na tevekkül ettim. O büyük arşın Rabbidir” derse, tasalandığı şey hususunda Allah ona yeter.” Ebu Davud (5081) Ebu’d- Derda radıyallahu anh’den rivayet etmiş ve (sıhhati hususunda) değerlendirmede bulunmamayı tercih etmiştir. Ravileri sikadır (güvenilir). El-Elbani Bkz. Silsile (11/449)

Üçüncüsü: Kuşluk Namazının Vakti:

Kulun kuşluk vaktinde duha (kuşluk) namazı kılması sünnettir.

Buna işaret eden rivayetler:

1. Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Dostum *sallallahu aleyhi ve sellem* bana üç şeyi: Her aydan üç gün oruç tutmayı, iki rekât kuşluk namazını ve uyumadan önce vitir namazını kılmamı tavsiyede bulunmuştur." Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* aynı şekilde Ebu'd- Derda *radıyallahu anh*'a da bunları tavsiyede bulunmuştur. Bunu Müslim (722) rivayet etmiştir. Yine Ebu Zerr *radıyallahu anh*'a da bunları tavsiyede bulunmuştur. Bunu Nesai Sünenü'l-Kübra'da (2712) rivayet etmiştir. El-Elbani (Allah ona rahmet etsin) da sahih olduğunu belirtmiştir (es-Sahiha 2166).

2 Ebu Zerr *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden birinizin her bir mafsalı için bir sadaka gerekir. Her bir tesbih (subhanallah demek) bir sadakadır. Her bir tahmid (elhamdulillah demek) bir sadakadır. Her bir tehlil (la ilahe illallah demek) bir sadakadır. Her bir tekbir (Allah'u ekber demek) bir sadakadır. İyiliği emretmek bir sadakadır. Kötülükten sakındırmak bir sadakadır ve kuşluk vakti kıldığın iki rekât tüm bunlara karşılık gelir." Müslim (720)

Sahih'i Müslim'de Aişe *radıyallahu anhâ*'dan gelen hadiste, her insan üç yüz altmış mafsal üzere yaratıldığı beyan edilmiştir. Bu sayıda sadakayı yerine getiren o gün nefsini cehennem ateşinden uzaklaştırmış olarak yürür gider. Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz Adem oğullarından her bir insan üç yüz altmış mafsal üzere yaratılmıştır. Kim bu üç yüz altmış mafsal sayısınca Allah'ı büyükler (tekbir getirir), Allah'a hamd eder, Allah'ı tehlil eder (la ilahe illallah der), Allah'ı tesbih eder, Allah'a istiğfar eder, insanların (gelip geçtiği) yoldaki taşı veya bir dikeni veya bir kemiği insanların yolundan uzaklaştırır, iyiliği emreder veya kötülükten sakındırırsa, o kimse o gün nefsini cehennem ateşinden uzaklaştırmış olarak yürür gider." Müslim (1007)

Kuşluk Namazının Vakti:

kuşluk namazının vakti güneşin yüksekliği bir mızrak boyu (40-45 dk) kadar olunca başlar. Yani kerahat vaktinin çıkmasından sonra başlar.

Bitişi: zevalden az bir zaman önce biter. Yani öğle namazı vaktinin girmesinden 40-45 dakika önce biter.

Bunun delili: Amr b. Abese *radıyallahu anh*'ın hadisidir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ona namazdan haber vererek şöyle buyurmuştur: "Sabah namazını kıl. Sonra güneş doğup ta ki yükselinceye kadar namaz kılmayı bırak. …Sonra ta ki gölge bir mızrak boyu yükselinceye kadar namaz kıl. Şüphesiz bu namaz şahitli ve kayıtlıdır. Sonra namaz kılmayı bırak. Çünkü o zaman cehennem tutuşturulur…" Müslim (832)

En faziletli vakti:

Son vaktidir. Bu da deve yavrularının ayaklarının sıcaktan yandığı vakittir.

Bunun delili: Zeyd b. Erkam *radıyallahu anh* hadisidir. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Evvabin namazı deve yavrularının (ayaklarının) sıcaktan yandığı vakittir." Müslim (748)

İbn Baz (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "(Sıcaktan yanmak diye tercüme ettiğimiz) "termedu" kelimesinin manası: yani güneşin sıcaklığının şiddetlenmesi demektir. (Deve yavruları diye tercüme ettiğimiz) "el-Fisal" kelimesi: deve yavruları demektir. Namazlar işte bu son vakitte kılınırsa daha faziletlisir." Bkz. Feteva'l-İslamiyye (1/515)

Rekâtlarının Sayısı

Kuşluk namazının en azı, Sahih Buhari ve Müslim'de geçen Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın hadisine dayanarak iki rekaattir: "Dostum *sallallahu aleyhi ve sellem* bana üç şeyi tavsiye etti... iki rekât kuşluk namazını, zikretti." Buhari (1981), Müslim (721)

Kuşluk namazının en fazlası konusuna gelince doğru olan: sekiz rekâtla sınırlamanın aksine, bir sınırının olmadığıdır. Aişe *radıyallahu anhâ*'nin hadisinden dolayı onu sekiz rekâtin üzerinde Yüce Allah'ın ihsan ettiği kadarıyla arttırmak mümkündür. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* dört rekât kuşluk namazı kılar ve Allah'ın dilediği kadar artırırdı.." Müslim (719)

Kuşluk namazının önemi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in, sahabesine bırakmış olduğu bir vasiyyetti.

Dördüncüsü: Öğle Namazının Vakti.

Bunda çeşitli hususlar vardır:

Birinci Husus: Öğle Namazından Önceki ve Sonraki Kılınan Sünnet Namaz.

Ratib sünnetler üzerine konuşurken önde gelen husus Aişe, Ummu Habibe ve İbn Ömer *(radıyallahu anhum ecmain)* hadislerinin buna işaret ettiği üzere öğle namazından önce dört rekât ve sonrasında iki rekâtin meşru kılınmış olduğudur.

İkinci Husus: Öğle Namazının İlk Rekâtini Uzatmak Sünnettir.

Ebu Said el-Hudri *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Öğle namazı için kamet getirilirdi de bir kimse Baki'ye gider, hacetini giderir sonra abdest alır sonra gelirdi de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uzattığından dolayı hala birinci rekâtte olurdu." Müslim (454)

Öğle namazının ilk rekâtinin uzatılması imam için sünnet olduğu gibi, tek başına namaz kılan kimse için de böyledir. Yine öğle namazını kılan kadın içinde böyledir. Bu unutulmuş sünnetlerdendir. Yüce Allah'tan bu sünneti en mükemmel şekilde tatbik etmeyi ve sıkıca sarılmayı dilerim.

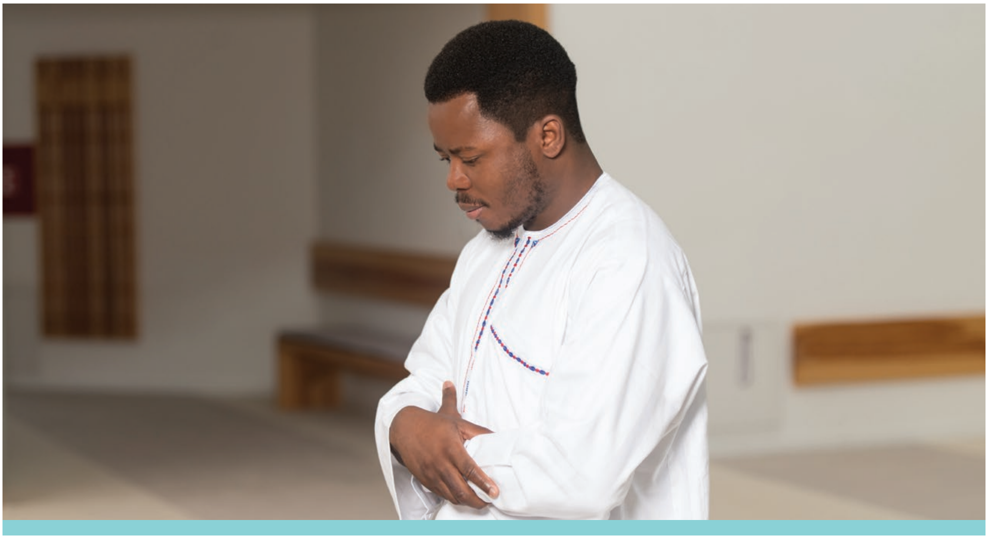
Üçüncü Husus: Sıcak Şiddetlendiğinde, Öğle Namazını, Sıcak Hafifleyinceye Kadar Geciktirmek Sünnettir.

Buna işaret eden rivayetler:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın merfü olarak rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Sıcak şiddetlendiğinde, namazı serinliğe bırakınız. Çünkü sıcağın şiddeti cehennemin kaynamasındandır." (Kaynama olarak tercüme ettiğimiz) "feyh" kelimesi: cehennemin fokurdaması, ateşinin yükselip yayılması, kor haline gelip şiddetinin artması demektir. Buhari (533, 534), Müslim (615)

Hocamız İbn Useymin (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "İnsanların önceden beri yaptıkları şey, güneşin zevalinden (tepe noktada oluşundan) yarım saat veya bir saat sonra namaz kılıp sonra şöyle derler: Serinliğe bırakmak budur. Oysa serinliğe bırakmak bu değildir. Bu sıcaklığın olduğu vakittir. Çünkü sıcaklığın en şiddetli olduğu vaktin zevalden bir saat sonrası gibi, olduğu, bilinmektedir. Eğer hesaplayacak olursak, örneğin yaz günlerinde güneşin zevali saat 12:00 gibidir. İkindi ise yaklaşık saat 16:30 gibidir. Serinliğe bırakmak yaklaşık saat: 16:00 gibi olur." Bkz. el-Mumti' (2/104)

Serinliğe bırakmak bir cemaatte namaz kılan kimse için geneldir. Tek başına namaz kılan kimse için doğru olan, hocamız İbn Useymin'nin (Allah ona rahmet etsin) tercih ettiği görüştür. Kadınlarda aynı şekilde buna dahildir. Onlar için de sünnet olan Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadisin genel hükmü kapsamında sıcaklık şiddetlendiğinde namazı serinliğe bırakmalarıdır.

◆ Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Namaz bir nurdur" Sana dünyada ve ahirette bir nurdur.

Beşincisi: İkindi Namazının Vakti.

Anmed b. Hanbel, Ebu Davud ve Tirmizi'den İbn Ömer *radıyallahu anh* şöyle dedi: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: "İkindiden önce dört rekât kılan kişiyi Allah bağışlasın" buyurdu. Gelen rivayetin derecesi hakkında alimler ihtilaf etmiştir. Dolayısıyla revatib sünnetlerinden değil nafile olarak kılıması tercih edilmiştir.

Şeyhu'l-İslam İbn Teymiyye (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "İkindi namazının öncesine gelince, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ikindi namazından önce namaz kılmakla alakalı zayıf rivayetler müstesna bir şey söylememiştir. Aksini söylemek yanlış olur." Bkz. el-Feteva (23/125)

Doğru olan –Allah en doğrusunu bilir- ikindi namazından önce mukayyed bir sünnetin olmadığıdır. Ancak dileyen kimse nafile namazların genel hükmü üzere, genel nafilelerden kılan kimse gibi, iki rekât veya daha fazla namaz kılabilir. Dolayısıyla ikindi namazından önce mukayyed bir sünnet değil nafiledir.

Sabah ve Akşam Zikirleri.

Sabah ve akşam zikirlerinin vakti ne zaman başlar?

Sabah Zikirlerinin Vakti:

Sabah namazının vakti olan, fecr-i sadığın (sabaha karşı doğu ufkunda yayılmaya başlayyan bir aydınlık) doğuşu ile başlar. Müezzin sabah namazı için ezan okuduğunda sabah zikirlerinin vakti başlamıştır. Bu alimlerin (Allah onlara rahmet etsin) genelinin görüşüdür.

Akşam Zikirlerinin Vakti:

Bu hususta en açık olan ise –Allah en doğrusunu bilir-: ikindi namazından sonra başlayıp, güneşin batışına kadar sürdüğüdür. Bu hususta da sabah zikirlerinin vakti hususunda söylenenler söylenmiştir. Hiç kimse güneşin batışından sonra bu zikirleri yapmaktan hiç kimseye engel olunmaz. Özellikle bir özre dayanarak yapamayan kimseye, çünkü güneşin batışından sonrası da akşam olarak isimlendirilir. Zira güneşin batışından sonrada olsa bu zikirler yapıldığında zikrin fazileti ve bereketi hasıl olmuş olur. Bu, günün kalan kısmında gafil bulunup onu terketmekten daha faziletlidir.

Altıncısı: Akşam Namazının Vakti

Bunda çeşitli hususlar vardır:

Birinci Husus: Akşam Namazından Önce Çocukların Dışarı Çıkmaktan Alıkonulması Sünnettir.

İkinci Husus: Akşam Namazından Önce Yüce Allah'ın İsminin Anılıp Kapıların Kapatılması Sünnettir.

Bu iki fiil; çocukları akşam namazından bir saat önce o vakitte yayılan şeytanlardan korumak için dışarı çıkmaktan alıkoymak ve aynı şekilde bu saatte Allah'ın isminin anılıp kapının kapatılması şeytanlardan ve cinlerden korunma adabından iki adaptır. Bundan dolayı şeytanlar bu vakitte nice çocuklara ve nice evlere nüfuz etmektedir. Bu yüzden İslam'a riayet çocuklarımız ve evlerimiz için ne kadar da önemlidir.

Buna işaret eden rivayetler:

Cabir b. Abdullah *radıyallahu anhm*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Gecenin karanlığı çöktüğünde veya akşamladığınızda çocuklarınızı dışarı çıkmaktan alıkoyunuz. Çünkü şeytan o zaman yayılır. Geceden bir saat geçince onları serbest bırakınız. Kapıları kapatınız ve Allah'ın ismini zikrediniz. Çünkü şeytan kapalı bir kapıyı açamaz." Buhari (3304), Müslim (2012) rivayet etmişlerdir. (Gece karanlığı şeklinde tercüme ettiğimiz) "Cunhu'l-leyl": güneşin batışından sonra (karanlığın) gelmesine denir.

Akşam namazından evvel çocukları (dışarı çıkmaktan) alıkoymak ve kapıları kapatmak müstehaplık babındandır. Bkz. Feteva'l-Lecnetu'd-Daime (Daimi Fetva Komisyonu Fatvaları) (26/317)

Üçüncü Husus: Akşam Namazından Önceki İki Rekaat Namaz.

Abdullah b. Muğaffel el-Muzeni *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, "Akşam namazından önce iki rekât namaz kılınız" buyurdu. Üçüncüsünde insanların bunu (müekked) bir sünnet edinmelerinden hoşlanmayarak "dileyen kimse içindir" buyurdu". Buhari (1183)

Yine her ezan ile kamet arasındaki iki rekât namaz kılmak sünnettir.

Bu iki rekât sabah ve öğle namazlarının iki rekaat ratibeleri gibidir. Çünkü bu iki rekât ratibe namazı olarak yeterlidir veya (bu iki rekât) sanki müezzinin ikindi namazı veya yatsı namazı için ezan okuyupta, mescidde oturan bir kimsenin kalkıp iki rekât namaz kılması babından sünnettir.

Buna işaret eden rivayetler:

Abdullah b. Muğaffel el-Muzeni *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* üç kere: "Her (iki ezan) ezan ile kamet arasında bir namaz vardır" buyurdu. Üçüncüsünde "Dileyen kimse içindir" buyurdu." Buhari (624) ve Müslim (838) rivayet etmişlerdir.

Hiç şüphesiz akşam namazından önceki veya her ezan ile kamet arasındaki iki rekât, ratibe sünnetlerinin kesinliği gibi değildir. Aksine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in –üçüncüsünde- "dileyen kimse içindir" buyurmasından dolayı bazen terk edilir. İnsanların bu namazları (sünnet-i müekkede) gibi algılamaları hoş görülmemiştir

Dördüncü Husus: Yatsı Namazından Önce Uyumanın Hoşnutsuzluğu:

Ebu Berze el-Eslemi *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatsı namazını geciktirmekten hoşlanırdı." Yine şöyle demiştir: "Yatsı namazından önce uyumaktan ve yatsı namazından sonra (oturup) konuşmaktan ise hoşlanmazdı." Buhari (599) ve Müslim (647) rivayet etmişlerdir.

Akşam namazı vakti, yani yatsıdan önce uyumanın hoş görülmemesinin sebebi, yatsı namazını kaçırmaya sebep olabileceğinden dolayıdır.

Gece ve gündüz tövbe etmek, kulun, Allah'a giden yolu düzeltmesindeki anahtarıdır. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Allah Azze ve Celle gece elini gündüzün günahlarını affetmek için gündüz de gecenin günahlarını affetmek için uzatır"

Yedincisi: Yatsı Namazının Vakti

Bunda çeşitli hususlar vardır:

Birinci Husus: Yatsı Namazından Sonra Toplanıp Konuşmanın Hoşnutsuzluğu:

Daha önce geçen Ebu Berze el-Eslemi *radıyallahu anh*'ın hadisinde, o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatsı namazından önce uyumaktan ve sonrasında oturup konuşmaktan hoşlanmazdı."

İnsanların yatsı namazından sonra oturup konuşmaları, ilim talebi için, Müslümanların yararına olan işler için, bir görev veya aile ve misafir sohbeti gibi hususlarda olursa bunda sakınca yoktur.

İkinci Husus: Cemaate, Bir Meşakkat Olmadığı Sürece, Yatsı Namazının Geciktirilmesinin Daha Faziletli Oluşu:

Buna işaret eden rivayetler:

Aişe *radıyallahu anhâ*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bir gece (namazı) gecenin çoğu geçinceye kadar geciktirdi. Öyleki mescide gelen cemaat uyudu. Sonra çıkıp namaz kıldırdı ve şöyle buyurdu: "Eğer ümmetime zorluk çıkaracak olmasaydım (yatsı namazının) vakti işte budur" Müslim (638) rivayet etmiştir.

Kadın hakkında da sünnet olan, eğer bu, üzerine bir zorluk yüklemiyorsa, cemaate katılamadığı zamanlar da yatsıyı geciktirmesidir. Aynı şekilde erkekte yolculukta olması gibi bir sebeple eğer cemaate katılamamışsa o da böyle yapar.

Her Gece İhlas Süresini Okumak Sünnettir

Ebu Derda *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "İçinizden bir gecede Kur'an'ın üçte birini okumaktan aciz kalan var mı?" Dediler ki "kim bir gecede Kur'an'ın üçte birini okuyabilir ki" " قُلْ هُوَ اللهُ أَحَدٌ Kul huva Allahu ahad (De ki: O Allah, birdir) Kur'an'ın üçte birine eştir" Müslim (811), Buhari bu hadisi Ebu Said *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiştir (5015).

Uyku Adabı İle Alakalı Sünnetler

Uyku adabı ile alakalı sünnetler pek çoktur:

1 Uyurken Kapıları Kapatmak.

Cabir *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Uyuyacağınız zaman kandilleri söndürünüz ve kapıları kapatınız ve kırbaların (su kabı, matara) ağzını bağlayınız yiyecek ve içeceği örtünüz." Buhari (5624) ve Müslim (2012) rivayet etmişlerdir.

Kapıların kapatılması emrinin sebebi: Cabir *radıyallahu anh*'ın hadisinin sonunda geldiği üzere şeytanların girmesini önlemektir:

"…kapıları kapatınız ve Allah'ın ismini zikrediniz. Çünkü şeytan kapalı kapıyı açamaz." Buhari (5623) ve Müslim (2012) rivayet etmişlerdir.

2 Uykudan Önce Ateşin Söndürülmesi.

Daha önce geçen Cabir *radıyallahu anh*'ın hadisinde şöyle rivayet edilmiştir: "Uyuyacağınız zaman kandilleri söndürünüz."

İbn Amr *radıyallahu anh*'ın hadisinde aynı şekildedir. O şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Uyuyacağınız zaman evlerinizde ateş bırakmayınız." Müslim (2015) rivayet etmiştir.

"Fasıkcık"tan maksat: faredir. O (hayvanlar içindeki) beş fasıktan biridir. Helal ve haram her durumda öldürülür. O, olur ki kandillerin fitilini çekebilir. Sonra ev halkını uyurlarken yakabilir. Bu yüzden de yangına sebebiyet verecek eşyaların ateşe yaklaştırılmamaları hususunda tedbirli davranılmalıdır. Bu gibi şeyler ateşin alevlenip tutuşmasına sebep olur. Ateş, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği gibi bir düşmandır.

Buna dayanarak: eğer uyuyan kimse bu ateş hakkında emin olursa ve ateş tesir edemeyecekse, çevresine yayılmasına sebep olmayacaksa, o zaman yanık kalmasında sakınca yoktur. Çünkü hüküm sebebin varlığıyla ve yokluğuyla beraber değişir.

3 Uykudan Önce Abdest Almak.

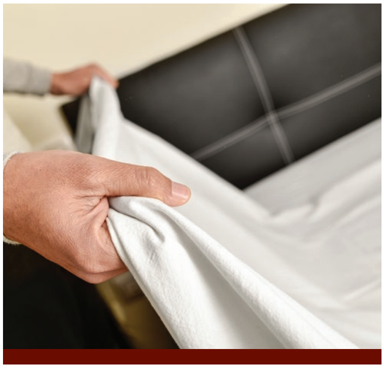
Bera' b. Azib *radıyallahu anh*'ın hadisinde geldiği üzere: "… Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Yatağına yatacağın zaman namaz için aldığın abdestin gibi abdest al. Sonra sağ yanın üzerine yat. Sonra şöyle söyle;

اللَّهُمَّ اني أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ

"Allahumme inni eslemtu vechiy ileyk"

"Allah'ım! Ben yüzümü Sana teslim ettim…" Buhari (247), Müslim (2710), rivayet etmişlerdir.

4 Yatmadan Önce Yatağı Silkmek.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh* hadisinde geldiği üzere: "… Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biri yatağına yatacağı zaman izarının iç kısmıyla yatağını üç kere silksin. Çünkü o kendisinden sonra yatağında ne kalmış olacağını bilmez. Sonra şöyle söylesin

بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي

"Bi ismi Rabbi vada'tu cenbi"

"Rabbim! Yanımı Sen'in adınla (yatağıma) koydum…" Buhari (6320), Müslim (2714), rivayet etmişlerdir.

Yukarıda geçtiği üzere besmele çekerek yatağını izarının iç kısmıyla üç kere silkmenin sünnet olduğu anlaşılmıştır.

En güzeli elbisenin kenarıyla silkmektir. Ancak ilim ehlinden bazısı önemli olanın yatağın silkilmesi olduğunu herhangi birşeyle silkilebileceğini söylemişlerdir. Şeyh İbn Cibrin de (Allah ona rahmet etsin) onlardandır. Şöyle demiştir: "Yatağı silkmek için illa izarın iç kısmını kullanmak şart değildir. Bilakis sarık ve benzeri her bir şeyle yatağı silkebilirsin. Maksat hasıl olmuş olur." Bkz. Şeyh İbn Cibrin'in fetvaları (2693) numaralı fetva.

5 Sağ Yan Üzerine Uyumak.

6 Sağ Elini, Sağ Yanağının Altına Koymak.

Bu iki sünnetin delili, Bera' b. Azib *radıyallahu anh*'ın hadisindir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Yatağına yatacağın zaman namaz için aldığın abdestin gibi abdest al. Sonra sağ yanın üzerine yat. Sonra şöyle söyle:

اللَّهُمَّ اني أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ

"Allahumme inni eslemtu vechiy ileyk"

"Allah'ım! Ben yüzümü Sana teslim ettim…" Buhari (2710), Müslim (247), rivayet etmişlerdir.

Huzeyfe *radıyallahu anh*'ın hadisinde ise o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* geceleyin yatağında yerini aldığında elini yanağının altına koyardı…" Buhari (6314) rivayet etmiştir. Bera *radıyallahu anh*'ın hadisinde ise o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına yattığında sağ elini yanağının altına koyardı." Bunu Ahmed (18672) rivayet etmiştir.

7 Uyku Zikirlerinin Okunması:

Bunlar Kur'an ve Sünnette geçen uyku zikirleridir:

1 Kur'an-ı Kerim'den Okunacak Dualar:

1 Ayete'l-Kursi'yi Okumak.

Uyuyacağı zaman Ayete'l-Kursi'yi okumak sünnettir. O sabaha kadar şeytandan koruyucudur.

Bunun delili: Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın zekat malından çalan hırsızla olan kıssasıdır. O hırsız her yakalandığında muhtaç oluşundan ve ailesinin durumundan yakınıyordu. Üçüncü defa yakaladığında Ebu Hureyre *radıyallahu anh* işi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e götürmeye kesin kararlıydı. Hırsız şöyle dedi: Beni bırak. Sana Allah'ın seni onlarla faydalandıracağı kelimeler öğreteyim. (Ebu Hureyre radıyallahu anh dedi ki) ona nedir onlar dedim. Dedi ki: "Yatağına yattığın zaman Ayete'l-Kursi'yi

اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

"Allahu lâ ilâhe illâ huve'l hayyu'l kayyûm"

"Allah ki, O'ndan başka ilah yoktur. O hayydır, kayyûmdur" kısmından sonuna kadar oku. Sabaha kadar Allah tarafından bir koruyucu seni korur ve şeytan sana yaklaşamaz." Bunun üzerine onu serbest bıraktım. Sabaha erdiğimde Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana "dünkü esirini ne yaptın?" diye sordu. Dedim ki: Ey Allah'ın Resulü! Allah'ın beni onlarla faydalandıracağı kelimeler öğreteceğini ileri sürdü bende onu serbest bıraktım. (Allah Resulü) "Nedir onlar?" buyurdu. Dedim ki bana şöyle söyledi: "Yatağına yattığın zaman Ayete'l-Kursi'yi ayetin başı olan

اللّٰهُ لَا إِلٰهَ إِلَّا هُوَ الْحَيُّ الْقَيُّومُ

"Allah ki, O'ndan başka ilah yoktur. O hayydır, kayyûmdur" kısmından ayetin sonuna kadar oku" ve yine bana dedi ki: "Sabaha kadar Allah tarafından bir koruyucu seni korur ve şeytan sana yaklaşamaz." (Allah Resulü) buyurdu ki: "O çok yalancı olduğu halde sana doğruyu söylemiş. Ey Ebu Hureyre! Üç geceden beri karşılıklı konuştuğun kimdi biliyormusun?" (Ebu Hureyre): "Hayır" dedi." (Allah Resulü): "O şeytandı" buyurdu. Buhari (2311) muallak olarak rivayet etmiştir. Nesai ise Sünenu'l-Kübra'da (10795) nakletmiştir.

2 Bakara Suresi'nin son iki ayetini okumak.

Ebu Mes'ud el-Ensari *radıyallahu anh* hadisinde geldiği üzere o şöyle demiştir: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Her kim geceleyin Bakara Suresi'nin sonundaki bu iki ayeti okursa ona kifayet eder". Buhari (4008) ve Müslim (807) rivayet etmişlerdir. Bakara Suresi'nin sonundaki bu iki ayet hususi olarak uyku zikirlerinden değildir. Çünkü geceleyin denmiştir. Ancak kişi bunu okuyacağı zaman geceleyin okumaz. Bilakis uyuyacağı zaman okur.

Bakara Suresi'nin sonundaki bu iki ayetin "okuyan kimseye kifayet etmesinin" anlamı üzerinde ihtilaf edilmiştir:

"Gece kıyamı olarak kifayet eder" dendiği gibi "şeytana karşı kifayet eder" de denmiştir.

Ve yine "afetlere karşı kifayet eder" de denmiştir. Nevevi'in (Allah ona rahmet etsin) de dediği gibi hepsi muhtemeldir. Bkz. Nevevi Müslim Şerhi (808), Fatiha ve Bakara Suresi'nin sonunun faziletleri babı.

3 **Üç kere İhlas Suresi, Felak ve Nas Surelerini okumak ve onları iki avuca üfleyip sonra elleri vücuda sürmek.**

Bunun delili:

Aişe *radıyallahu anhâ*'nin hadisinde geldiği üzere o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* her gece yatağına yattığında iki avucunu birleştirir sonra avuçlarına "Kul huvAllahu ahad" (İhlas), "Kul euzu biRabbi'l-felak" (Felak) ve "Kul euzu biRabbin'Nas" (Nas) surelerini okuyup avuçlarına hafifçe üfler. Sonra avuçları ile vücudundan erişebildiği yerlerini meshederdi. Buna başından, yüzünden ve vücudunun ön kısmından başlardı ve bunu üç kere tekrarlardı." Buhari (5017) rivayet etmiştir.

Geçen hadisin uygulanışı: Aişe *radıyallahu anhâ*'nin "her gece" sözünden de anlaşıldığı gibi Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu sünneti her gece uyguluyordu. Kim bu sünneti uygulamak isterse iki avucunu birleştirsin sonra İhlas, Felak ve Nas surelerini okuduktan sonra avuçlarına hafifçe üflesin ve daha sonra vücudundan erişebildiği yerleri başından, yüzünden başlayarak meshetsin ve bunu üç kere tekrarlasın.

4 **Kafirun Suresini Okumak.**

Urve b. Nevfel *radıyallahu anh*'ın babasından naklettiği hadiste geldiği üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Nevfel'e şöyle buyurmuştur: "Kul Ya eyyuhe'l-Kafirun'u" (Kafirun Suresini) oku sonra onu son sözlerin yaparak uyu. Muhakkak ki o şirkten kurtuluştur." Ahmed (21934), Ebu Davud (5055) ve Tirmizi (3403) rivayet etmişlerdir. El-Elbani (Allah ona rahmet etsin) hasen olduğunu belirtmiştir.

2 Sünnetten Bu Hususta Pek Çok Dua Bildirilmiştir: Bazıları şunlardır:

1 بِاسْمِكَ اللَّهُمَّ أَمُوتُ وَأَحْيَا

"Bismikellâhumme emûtu ve ehyâ"

"Allah'ım! Senin isminle ölür ve dirilirim." Bunu Buhari (6324) Huzeyfe *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiştir.

2 اللَّهُمَّ خَلَقْتَ نَفْسِي وَأَنْتَ تَوَفَّاهَا, لَكَ مَمَاتُهَا وَمَحْيَاهَا، إِنْ أَحْيَيْتَهَا فَاحْفَظْهَا، وَإِنْ أَمَتَّهَا فَاغْفِرْ لَهَا، اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْأَلُكَ الْعَافِيَةَ

“Allahumme halekte nefsî ve ente teveffâhâ leke memâtehâ ve mehyâhâ in ahyeytehâ fehfezhâ ve in emettehâ feğfir lehâ, Allahumme innî es’eluke’l âfiyete”

“Allah’ım! Nefsimi Sen yarattın ve onu alacak olanda Sen’sin. Onun ölümü ve yaşamı Sana aittir. Eğer onu yaşatırsan muhafaza eyle. Eğer öldürürsen onu bağışla. Allah’ım! Sen’den sıhhat dilerim”. Bunu Müslim (2712) İbn Umer *radıyallahu anh*’dan rivayet etmiştir.

3 اللَّهُمَّ رَبَّ السَّمَاوَاتِ وَرَبَّ الأَرْضِ وَرَبَّ الْعَرْشِ الْعَظِيمِ ، رَبَّنَا وَرَبَّ كُلِّ شَيْءٍ، فَالِقَ الْحَبِّ وَالنَّوَى ، وَمُنْزِلَ التَّوْرَاةِ وَالإِنْجِيلِ وَالْفُرْقَانِ , أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ كُلِّ شَيْءٍ أَنْتَ آخِذٌ بِنَاصِيَتِهِ اللَّهُمَّ أَنْتَ الأَوَّلُ فَلَيْسَ قَبْلَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الآخِرُ فَلَيْس بَعْدَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الظَّاهِرُ فَلَيْس فَوْقَكَ شَيْءٌ ، وَأَنْتَ الْبَاطِنُ فَلَيْسَ دُونَكَ شَيْءٌ ، اقْضِ عَنَّا الدَّيْنَ وَأَغْنِنَا مِنَ الْفَقْرِ

“Allahumme rabbi’s semâvâti ve rabbi’l ardi ve rabbi’l arşi’l azîm, Rabbênâ ve rabbe kulli şey’in fâlika’l habbi ve’n nevâ ve munzile’t tevrâti ve’l incîli ve’l furkân, Eûzu bike min şerri kulli şey’in ente âhizun bi nâsiyetihî, Allahumme ente’l evvelu feleyse kableke şey’un ve ente’l âhiru feleyse ba’deke şey’un ve ente’z zâhiru feleyse fevkake şey’un ve ente’l bâtinu feleyse dûneke şey’un, İkdi anna’d deyne ve eğninâ mine’l fakir”

“Allah’ım! Ey göklerle yerin ve büyük arşın Rabbi! Ey Rabbimiz ve her şeyin Rabbi! Ey taneyi, çekirdeği yaratan! Tevrat, İncil ve Furkan’ı (Kur’an’ı) indiren! Alnından tuttuğun her şeyin şerrinden Sana sığınırım. Allah’ım! Evvel sen¬sin, senden önce hiç bir şey yoktur. Âhir de sensin! Senden sonra hiç bir şey yoktur. Zahir sensin, senin üstünde hiç bir şey yoktur. Batın da sensin, senden öte hiç bir şey yoktur. Bizden borcu gider! Ve bizi fakir¬likten zengin kıl!” Bunu Müslim (2713) Ebu Hureyre radıyallahu anh’den rivayet etmiştir.

4 بِاسْمِكَ رَبِّ وَضَعْتُ جَنْبِي وَبِكَ أَرْفَعُهُ إِنْ أَمْسَكْتَ نَفْسِي فَارْحَمْهَا وَإِنْ أَرْسَلْتَهَا فَاحْفَظْهَا بِمَا تَحْفَظُ بِهِ عِبَادَكَ الصَّالِحِينَ

“Bismike rabbi veda’tu cenbî ve bike erfeuhû in emsekte nefsî ferhemhâ ve in erseltehâ fehfezhâ bi mâ tehfazû bihî ibâdeke’s sâlihîn.”

“Rabbim! Sen’in isminle yanımı koydum ve ancak Sen’in isminle kaldırırım. Eğer nefsimi tutacak olursan ona merhamet eyle. Eğer onu serbest bırakırsan salih kullarını koruduğun gibi onu da koru.” Bunu Buhari (6302) ve Müslim (2714) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’den rivayet etmişlerdir.

5 الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي أَطْعَمَنَا وَسَقَانَا، وَكَفَانَا وَآوَانَا، فَكَمْ مِمَّنْ لاَ كَافِيَ لَهُ وَلاَ مُؤْوِي

“Elhamdu lillâhillezî et’amenâ ve sakânâ ve kefânâ ve âvânâ, Fe kem mimmen lâ kâfiye lehû ve lâ mu’vî”

“Bizi yediren, içiren, koruyan ve barındıran Allah’a hamd olsun. Nice koruyanı ve barındıranı olmayan vardır.” Enes *radıyallahu anh*’ın hadisinde o şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yatağına yattığı zaman şöyle söylerdi:

الْحَمْدُ لِلَّهِ

“Elhamdulillah…”

“Allah’a hamd olsun…” Bunu Müslim (2715) rivayet etmiştir.

6 اللَّهُمَّ قِنِي عَذَابَكَ يَوْمَ تَبْعَثُ عِبَادَكَ

“Allahumme kınî azâbeke yevme tub’esu ibâdeke”

“Allah’ım! Kullarını tekrar dirilteceğin gün beni azabından koru.” Bunu Ahmed (18660) rivayet etmiştir. El-Elbani (Sahihu’l-Cami’ 2/869) de sahih olduğunu belirtmiştir. Bera *radıyallahu anh*’ın hadisinde o şöyle demiştir: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* uyuyacağı zaman sağ elini yanağının altına koyar ve söyle söylerdi…” El-Elbani bunun sahih olduğunu belirtmiştir. Bunu Ahmed ve Tirmizi, Huzeyfe *radıyallahu anh*’dan rivayet etmişlerdir. Ahmed (23244) numarada, Tirmizi (3398) rivayet etmiştir. El-Elbani (Sahihu’l-Cami’ 2/869) de sahih olduğunu belirtmiştir.

7 Otuz üç kere tesbih, otuz üç kere tahmid ve otuz dört kere tekbir getirmek.

Uyumak istediğinde otuz üç kere Allah’ı tesbih etmek (subhanallah demek), otuz üç kere Allah’a hamd etmek (elhamdulillah demek) ve otuz dört kere Allah’ı yüceltmek (Allahuekber demek) sünnettir. Bunun fazileti çok büyüktür ve bunu yapmak bedene günlük kuvvetini verir.

Bunun delili: Fatıma *radıyallahu anhâ* el değirmeni kullanmaktan dolayı elinde meydana gelen yıpranmadan şikayetçi oldu. O sırada Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’e kadın tutsaklar getirilmişti. Durumu Rasûlullah sallallallahu aleyhi ve sellem’e haber vermek üzere çıktı fakat O’nu bulamadı ama yolda Aişe *radıyallahu anhâ* ile karşılaştı ve durumu ona haber verdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* gelince Aişe *radıyallahu anhâ*,

Rasûlullah'a, Fatıma'nın geldiğini haber verdi. Ali *Radıyallahu anh* şöyle devam etti: Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize geldi. O sırada biz döşeklerimize yatmıştık. Hemen kalkmaya çalıştık. Rasûlullah salallahu aleyhi ve sellem "Yerlerinizde kalın" diye buyurdu ve aramıza oturdu. Öyleki ben O'nun ayağının soğukluğunu göğsümde hissettim. Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Size istediğinizden daha hayırlısını öğreteyim mi? Döşeklerinize yattığınız vakit Allah'a otuz dört defa tekbir (Allahu ekber), otuz üç defa tesbih (Subhânallah), otuz üç defa da tahmid (Elhamdulillâh) getirmelisiniz. Bu sizin için hizmetçiden daha hayırlıdır" buyurdular. Buhari (3705), Müslim (2727)

Bir rivayette Ali *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den işittiğimden beri bunu tekretmedim". Ona denildi ki: "Sıffın gecesi de mi?" Dedi ki: "Sıffın gecesi de (terketmedim)" Buhari (5362) ve Müslim (2727) rivayet etmişlerdir.

8 اللَّهُمَّ إِنِّي أَسْلَمْتُ وَجْهِي إِلَيْكَ ، وَفَوَّضْتُ أَمْرِي إِلَيْكَ , وَأَلْجَأْتُ ظَهْرِي إِلَيْكَ ، رَغْبَةً وَرَهْبَةً إِلَيْكَ. لاَ مَلْجَأَ وَلاَ مَنْجَا مِنْكَ إِلاَّ إِلَيْكَ، آمَنْتُ بِكِتَابِكَ الَّذِي أَنْزَلْتَ، وَبِنَبِيِّكَ الَّذِي أَرْسَلْتَ

"Allahumme innî eslemtu vechî ileyke ve fevvattu emrî ileyke ve elce'tu zahrî ileyke rağbeten ve rahbeten ileyke, Lâ melce'e ve lâ mencâ minke illâ ileyke âmentu bi kitabikellezî enzelte ve bi Rasûlullahyyikellezî erselte"

"Allah'ım ben yüzümü Sana teslim ettim. İşi¬mi Sana havale ettim. Senden ümid ederek ve korkarak sırtımı Sana dayadım. Sığınmak ve sakınmak ancak Sana yönelmekle olur. İn¬dirdiğin kitabına ve gönderdiğin Peygamberine iman ettim!" Buhari (247) ve Müslim (2710) rivayet etmişlerdir. Bera b. Azib radıyallahu anh'ın hadisinde geldiği üzere: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Yatağına yatacağın zaman namaz için aldığın abdestin gibi abdest al. Sonra sağ yanın üzerine yat. Sonra şöyle söyle:

اللَّهمَّ إنِّي أسلمت نفسي إليك

"Allahumme innî eslemtu vechî ileyke"

"Allah'ım! Ben yüzümü Sana teslim ettim…" hadisin sonunda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Bunları sözlerinin sonu yap. O gecende ölürsen, fıtrat üzere ölürsün." Müslim'in rivayetinde: "Eğer sabaha erişirsen, hayır üzere sabahlarsın."

Bu hadiste bir başka sünnetin beyanı vardır. Bu zikri uyumadan önceki sözlerin sonuncusu yapmaktır ve eğer o gecede ölüm takdir edilirse çok büyük bir mükafat vardır. O da kişinin fıtrat üzere ölmüş olmasıdır. Yani, Sünnet üzere, İbrahim aleyhi's-selam milleti üzere hanif olarak ölmüş olmasıdır ve eğer sabaha erişirse rızkı ve ameli hayır üzere sabahlamış olur. Bu öncekileri ve gayrısını kapsayan bir kelimedir. -Allah en iyisini bilir-

Ayrıca değerinden dolayı üzerinde durulup ikaz edilenlerden biri de şudur ki: Çok büyük bir zikirdir. Büyük faziletlere vesiledir. Aliyy ve Azim olan Allah bu vesileyle nimetlendirmektedir. Bu rivayet Sahih-i Buhari'de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den Şeddad b. Evs *radıyallahu anh*'ın rivayetiyle gelmektedir.

◆ Zikir sağlam, geçilmez bir kale gibidir ve kalbi canılı tutar. Bu sebepten dolayı zikir edenlerden ol. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Rabbini zikir edenler ve rabbini zikir etmeyenler arasındaki fark ölüyle dirinin arasındaki fark gibidir"

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "İstiğfarın efendisi şöyle söylemendir:

اللَّهُمَّ أَنْتَ رَبِّي لَا إِلَهَ إِلَّا أَنْتَ خَلَقْتَنِي وَأَنَا عَبْدُكَ وَأَنَا عَلَى عَهْدِكَ وَوَعْدِكَ مَا اسْتَطَعْتُ أَعُوذُ بِكَ مِنْ شَرِّ مَا صَنَعْتُ أَبُوءُ لَكَ بِنِعْمَتِكَ عَلَيَّ وَأَبُوءُ لَكَ بِذَنْبِي فَاغْفِرْ لِي فَإِنَّهُ لَا يَغْفِرُ الذُّنُوبَ إِلَّا أَنْتَ

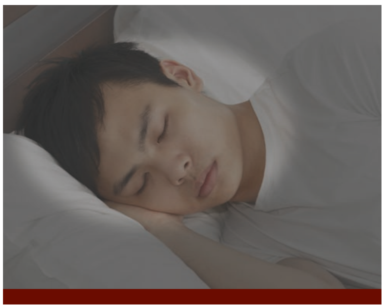
"Allahumme ente rabbi lâ ilâhe illâ ente halakteni ve ene abduke ve ene alâ ahdike ve va'dike ma isteda'tu, eûzu bike min şerri ma sana'tu ebuu leke bini'metike aleyye ve ebuu bi zenbi fağfirli innehû lâ yağfezzunûbe illâ ente"

"Allah'ım! Sen benim Rabbimsin! Senden başka ilah yoktur. Beni Sen yarattın ve ben Senin kulunum. Gücüm yettiğince Sana verdiğim söz (ulûhiyetini ve vahdâniyetini itiraf etme sözü) üzereyim. Yaptığım şeylerin kötülüğünden Sana sığınırım. Üzerimdeki nimetini itiraf ediyorum. Günahımı da itiraf ediyorum. Beni bağışla! Şüphesiz Senden başka günahları bağışlayabilecek yoktur." Buhari rivayet etmiştir. (6306)

Uykuda Görülen Şeylerle Alakalı Sünnetler.

Uyuyan kimsenin gördüğü şey Müslim'de Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan gelen hadiste belirtilen şu üç hâlin dışında olmaz:

1. Salih rüya; bu Allah Azze ve Celle'den bir müjdedir. Bununla alakalı açıklama ileride gelecektir.
2. Üzücü rüya; bu şeytandandır. İleride gelecek olan açıklamaya uyulduğu takdirde kula asla bir zararı olmaz.
3. Kişinin uykusundan önce meydana gelen olaylarla alakalı gördüğü şeylerdir ve bunun pek bir önemi yoktur.

Şu Hadislerde Gelmiş Olan Konularda Bu Babdaki Sünnetlerdendir:

Ebu Seleme *radıyallahu anh* şöyle demiştir: “Rüya görüyordum ve o rüya beni rahatsız ediyordu. (Bir gün) Ebu Katade ile karşılaştım. Dedi ki: Ben de Rüya görüyordum ve o rüya beni rahatsız ediyordu. Öyle ki Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*’in şöyle buyurduğunu işittim: “Salih rüya Allah’tan dır. Biriniz hoşlandığı bir şey görürse sevdiği kimseden başkasına bunu anlatmasın. Eğer hoşlanmadığı birşey görürse sol tarafına üç kere tükürsün, şeytanın ve o rüyanın şerrinden Allah’a sığınsın. O rüyayı kimseye anlatmasın. Böylece o rüya ona asla zarar veremez.”

Ebu Seleme dedi ki: “Ben bu rüyayı üzerime dağdan daha ağır görüyordum. Bu hadisi işittiğimden beri artık ona aldırmıyorum.” Bunu Buhari (5747) ve Müslim (2261) rivayet etmişlerdir. Bir rivayette: “Salih rüya Allah’tan dır. Hulm (kötü rüya) ise şeytandandır. Biriniz kendisini korkutan kötü bir rüya gördüğünde soluna üç defa hafifçe tükürsün ve o rüyanın şerrinden Allah’a sığınsın. Böylece o rüya ona zarar veremez”. Bunu Buhari (3292) ve Müslim (2261) rivayet etmişlerdir.

Müslim’de ki Cabir *radıyallahu anh*’ın rivayet ettiği hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Üç kere şeytandan Allah’a sığınsın ve bulunduğu yandan diğer tarafa dönsün.” Müslim (2262)

Buhari’den geçen, Ebu Said el-Hudrî *radıyallahu anh*’dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Sizden biri, hoşuna giden (güzel) bir rüya görürse o rüya Allah’tandır. Bundan dolayı Allah’a hamdetsin” Buhari (7045)

1 Az önce Geçen Hadislerden Anlaşıldığı Üzere Güzel Bir Rüya Görmüş Olan Kimsenin Şunları Yapması Sünnettir:

1-Allah’a hamd eder. Çünkü bu rüya Allah’tandır.

2-Bu rüyayı sadece sevdiği kimselere haber verir, anlatır.

2 Kim, hoşlanmadığı bir rüya görürse, o kimsenin şunları yapması sünnettir:

1-Sol tarafına üç kere hafifçe tükürür

2-Euzu billahi mine’ş şeytâni ve min şerrihâ” (şeytandan ve gördüğüm rüyanın şerrinden Allah’a sığınırım, der) Şeytandan ve gördüğü şeyin şerrinden Allah’ u Tealâ’ya sığınır.

3-Kimseye anlatmaz, bunu yaparsa tıpkı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in haber verdiği gibi ona zarar veremez.

4-Hangi yanı üzere uyumuşsa o yandan diğer yanına doğru döner. Şayet sırt üstü yatıyorsa yanı üzere döner.

5-Kalkar ve iki rekât namaz kılar.

Az önce geçen hadisten istifade edilen şudur: Müslümanın rüyası, peygamberlikten bir bölümdür. O, insanların içerisinde en doğru rüya gören kişisidir ve uyanıkken de en doğru sözlü olanıdır. Bu doğruluğun uykuda dahi müslüman üzerindeki bereketindendir.

Gecenin Bir Kısmında Uyanan Kimsenin Şu Zikir ve Duayı Yapması Sünnettir

Ubâde ibnu's-Sâmit'in rivayet ettiği hadiste geldiği üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Her kim gecenin bir kısmında dönüp uyanır ve sonra Lâ ilahe illellâhu vahdehû lâ şerike lehû, lehul-mülkü ve lehul-hamdu ve huve alâ külli şey 'in kadîr. Elhamdu lillâhi ve subhanallahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber ve lâ havle velâ kuvvete illâ billahi (Allah'tan başka hakkıyla ibâdete layık hiçbir ilah yoktur. O birdir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd O'nadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur ve Allah en yücedir. Güç ve kuvvet, ancak yüce ve büyük olan Allah'a aittir der ve sonra Allahummağfir lî (Yâ Allah, bana mağfiret eyle) sözünü söyler yâhud dua ederse, duasına icabet edilir. Eğer abdest alıp namaz kılarsa namazı kabul edilir." Buhari (1154)

Bu hadiste iki yüce müjde vardır. O da, uykusundan uyanan kimsenin uyandığında şu duayı yapmasıdır:

لَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ وَحْدَهُ لَا شَرِيكَ لَهُ ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ ، الْحَمْدُ لِلَّهِ
وَسُبْحَانَ اللَّهِ ، وَلَا إِلَهَ إِلَّا اللَّهُ ، وَاللَّهُ أَكْبَرُ ، وَلَا حَوْلَ وَلَا قُوَّةَ إِلَّا بِاللَّهِ

"Lâ ilahe illellâhu vahdehû lâ şerike lehû, lehul-mülkü ve lehul-hamdu ve huve alâ külli şey 'in kadîr. Elhamdu lillâhi ve subhanallahi ve lâ ilahe illallahu vallahu ekber ve lâ havle velâ kuvvete illâ billahi"

"Allah'tan başka hakkıyla ibâdete lâyık hiçbir ilah yoktur. O birdir ve ortağı yoktur. Mülk O'nundur ve hamd O'nadır. O, her şeye gücü yetendir. Allah'ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah'adır. Allah'tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur ve Allah en yücedir. Güç ve kuvvet, ancak yüce ve büyük olan Allah'a aittir"

Bu zikri iki şartla diyen için iki müjde vardır:

Birincisi: Eğer “Allahummağfir lî” “Allah’ım bana mağfiret et” derse veya dua ederse, muhakkak bu kimsenin duasına icabet edilir.

İkincisi: Eğer kalkar abdest alıp namaz kılarsa namazı kabul edilir. Bize böyle bir fazileti bahşeden Allah’a hamdolsun. Amellerimizin kabul edilmesini O’ndan dileriz.

Bununla, belirli vakitlerde yapılan sünnetler konusunu bitirmiş oluyoruz.

Bundan sonraki sünnetler, uyandıktan sonra yapılan sünnetlerdir ki biz bunların ilki olan misvak kullanmak ve “Bizi öldürdükten sonra dirilten Allah’a hamdolsun dönüş, yalnızca O’nadır” sözünü zikrederek başladık.

Yapılması belirli bir zamana bağlı olmayan sünnetler

Bu günlük sünnetlerin ikinci kısmıdır ve bu kısım oldukça geniştir. Bu sünnetlerden bazıları durumlara, vakitlere ve şahıslara göre deşiğiklik gösterir.

Allah Azze ve Celle'den yardımını ve başarılı kılmasını dileyerek gece ve gündüzde tekrar edilen bu sünnetleri anlatmaya gayret edeceğim.

Bu Kısımdaki İlk Sünnet:

Birinci: Yemekle Alakalı Sünnetler

1 Yemekten Önce Besmele Çekmek

Ömer b. Ebi Seleme *radıyallah anh*'dan rivayet olunduğuna göre o şöyle demiştir: Ben kücük bir çocuktum ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in terbiyesi altındaydım. (Yemekte) elim yemek tabağının içinde dolaşıyordu. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bana

يا غلام، سمِّ اللهَ، وكُلْ بيمينك، وكُلْ مما يليك

"Ey çocuk, besmele çek, sağ elinle ve önünden ye!" buyurdu. Bundan sonra yemeğime hep böyle yaparak devam ettim.Buhari (5376) Müslim (2022)

Müslüman için en ihtiyatlı olan, besmeleyi terketmemesidir. Şayet besmele çekmeyi unutacak olursa hatırladığında, "Bismillahi evvelihi ve ahirihi" "Başında ve sonunda Allah'ın adıyla" demesi Sünnettir.

Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biriniz yemek yiyeceği zaman Allah'ın adını zikretsin. Eğer yemeğe başlamadan önce Allah'ın adını zikretmeyi unutursa Bismillâhi evvelihi ve ahirihi, (başında ve sonunda Allah'ın adıyla) desin." Ebu Davud (3767) Tirmizi (1858) rivayet etmişler, El-Elbâni Sahihtir demiştir.

Böylece hadis kişinin yerken sağ eli ile yemesi ve şeytana benzememesine delil oluyor, besmele çekmediği zaman şeytanı yemeğine ortak ediyor, sol eli ile yediği ve içtiği zaman şeytana benziyor, çünkü şeytan solla yer ve içer.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Abdullah b. Ömer *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Biriniz yemek yediği zaman sol eli ile yemesin ve su içtiği zaman sol eli ile içmesin. Muhakkak ki şeytan, sol eli ile yer ve içer."

Nafi bu rivayete ek olarak dedi ki: "O (sol) eliyle almasın ve vermesin." Müslim (2020)

Şeytan evlere girip gecelemek, evin ehline yemek ve içmekte ortak olmak hususunda hırslıdır.

Cabir b. Abdillah *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir: "Bir adam evine gireceği vakit, girerken ve yemek yerken Allah'ı anarsa şeytan (yardımcılarına) sizin için ne geceleyecek yer var, ne akşam yemeği, der. Ama evine girerken Allah'ı anmazsa, şeytan, geceleyecek yere yetiştiniz, der. O adam yemeğine başlarken besmele çekmezse, şeytan, hem geceleyecek yere, hem akşam yemeğine yetiştiniz" der. Müslim (2018)

2 Önünden Yemelidir:

Ömer b. Ebî Seleme *radıyallahu anh*'dan rivayet olunan hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in "Önünden ye!" emri bunun delilidir.

3 Yere Düşen Lokmayı Alıp Ondaki Tozu Giderdikten Sonra, Yemek Sünnettendir:

Cabir b. Abdillah *radıyallahu anh*, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyurken işitmiştir: "Şüphesiz şeytan sizden birinizin yaptığı her işinde hazır bulunur. Hatta yemek yerken dahi yanında bulunur. Biriniz, lokması düştüğünde hemen onu alsın ve üzerindeki tozunu gidererek yesin, onu şeytana bırakmasın! Parmaklarını yalamadıkça elini mendille silmesin çünkü o, yemeğinin bereketinin nerede olduğunu bilemez." Müslim (2033)

Hadise dikkat eden kimse, şeytanın, insanın her işinde onun hayatındaki bereketi ortadan kaldırmak ve onun işlerinin çoğunu fesada uğratmak için yanında hazır olarak bulunduğunu görür. Şeytanın, kulun her işinde onunla birlikte olduğuna işaret eden delillerden biri de Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu sözüdür:

"Şüphesiz şeytan sizden birinizin her yaptığı işte hazır olur." Müslim rivayet etmiştir. Deliller, özellikle bu hususlardan bazılarını açıklayıcı şekilde gelmiştir. Az önce zikri geçen yemek yeme, geceleme sünnetleri gibi. Allah'ın izniyle, bunlar dışında diğer sünnetlerin açıklaması da gelecektir.

4 Parmakları Yalamak:

Parmaklarını dilinin bir kenarı ile yalar veya hanımına yalatır, bu sünnettir. Sünnet olan mendil ile silmeden önce parmaklarını yalamasıdır.

Buna az önce zikri geçen Câbir *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadis delildir.

Sahihayn'de (Buhari ve Müslim'in Sahihi) İbn Abbâs *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Biriniz yemek yediği zaman parmaklarını yalamadıkça veya yalatmadıkaça silmesin." Buhari (5456) Müslim (2033)

5 Yemek Tabağını (içindeki en küçük parçalara kadar yiyerek) Tertemiz Hâle Getiremesi de Sünnettendir.

Tabağı temizlemek ile kastedilen; tabaktaki yemek kalıntılarını yemektir. Örnek olarak tabağında hiçbir şey bırakmayacak şekilde pilav tanelerini yiyerek bitirmesi Sünnettir. Aynı şekilde başka bir yemek yiyorsa onu da silerek veya sıyıyarak yemek kabını temizler. Bereket, yemeğin bu kalan kısmında olabilir.

Buna, Enes *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadis delildir. Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"…ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bize, yemek sahanını (tabağını) silmemizi emretti." Müslim (2034)

Müslim'in, Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet ettiği hadiste ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Biriniz, sahanını silsin." Müslim (2035)

İbn Useymîn (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yemek sahanını silmeyi emretmesi ile kastedilen, yemek yiyen kimsenin yemeğini bitirdikten sonra parmaklarına yemekten bulaşan artığı yalayarak ve kapta kalan artığı da silerek temizlemesidir. Bu, üzülerek belirtelim ki insanların çoğunun ve hatta ilim talebelerinin kendisinden habersiz olduğu sünnetlerdendir. Bu kimselere bakacak olursak, yemek yeme işini bitirdikten sonra, yemeğin onların önüne gelen kısmında, daha yemek kaldığını görürüz. Bunu silmiyorlar ve parmaklarını da yalamıyorlar. Bu, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in emrettiğinin tersi olan bir durumdur." Bkz. Riyazu's-Sâlihîn Şerhi (1/892)

6 Üç Parmak İle Yemek:

Sünnet olan, hurma ve benzeri şeyleri üç parmak ile yemektir.

Buna, Ubey b. Ka'b *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadistir. Ubey *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* üç parmağı ile yerdi ve ellerini silmeden önce de yalardı." Müslim (2032)

7 Bir Şey İçerken Kabın Dışından Üç Kez Nefes Almak:

Bir içme kabından bir şey içerken üç defa da içmek ve her bir defadan sonra nefes almak Sünnettir.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (bir içme kabından) içerken üç defa nefes alır ve şöyle derdi: "Çünkü böyle yapmak; susuzluğu daha çok giderir,

içerken meydana gelebilecek eziyetten daha uzaktır (veya susuzluk acısını daha çok giderir) ve daha güzel yutulmasını sağlar." Enes *radıyallahu anh*'da şöyle demiştir: "Ben de bir şey içerken üç defa nefes alıyorum." Buhari (5631) Müslim (2028) Ebu Dâvud'un rivayetinde "Daha sağlıklı ve afiyetlidir." Şeklinde gelmiştir. (3727) Elbânî, hadise sahihtir demiştir. Bkz. Sahîha (387)

İçme kabından birşey içerken nefes almak ile kastedilen, içen kimsenin kabın dışında nefes almasıdır. Çünkü kabın içerisinde nefes almak mekruhtur. Sahîhayn'de, Ebu Katâde *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biri içtiği zaman kabın içinde solumasın (nefes almasın)." Buhari (5630) Müslim (267)

8 Yemek Yedikten Sonra Allah'a Hamd Etmek:

Bu sünnete şu hadis İşaret etmektedir.

Enes *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz ki Allah, her yediği yiyeceğin veya içtiği içeceğin üzerine (yedikten veya içtikten sonra) hamd eden kulundan razı (hoşnut) olur." Müslim (2743)

Hamd etmenin çeşitli söylenme şekilleri vardır, bunlar:

1. الْحَمْدُ لِلَّهِ كَثِيرًا طَيِّبًا مُبَارَكًا فِيهِ غَيْرَ مَكْفِيٍّ ، وَلَا مُوَدَّعٍ ، وَلَا مُسْتَغْنًى عَنْهُ رَبَّنَا

   "El-Hamdu li'llâhi hamden kesîran tayyiben mubâreken fîhi gayra mekfiyyin ve lâ muvedde'in ve lâ mustagnen 'anh rabbenâ."

   "Çok tertemiz, mubarek ve bolca hamd, yalnızca sonsuz ve terk olunmayan, kendisinden müstağni olunmayarak yapılan hamd, Rabbimiz Allah'adır."
   Buhari (5458) Ebu Umâme *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiştir.

2. الْحَمْدُ لِلَّهِ الَّذِي كَفَانَا وَأَرْوَانَا غَيْرَ مَكْفِيٍّ ، وَلَا مَكْفُورٍ

   "El-Hamdulillâhillezî kefânâ ve ervânâ gayra mekfiyyin velâ mekfûrin"

   "Yeterli, görülmeyerek ve inkar edilmeyerek yapılan hamd, bize yetecek derecede nimetler veren Allah'a mahsustur."
   Buhari (5459) Ebu Umâme *radıyallahu anh*'dan rivayet etmiştir.

9 Yemeği Birlikte Yemek:

Toplanıp yemeği birlikte yemek ve yemek yerken ayrılmamak sünnettendir.

Buna şu hadis İşaret eder:

Câbir b. Abdillah *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Bir kişinin yemeği iki kişiye, iki kişinin yemeği dört kişiye ve dört kişinin yemeği ise sekiz kişiye yeter." Müslim (2059)

10 Yemeği Beğendiğinde Övmek:

Yemek hoşa giderse, yemeği üzerinde barındırdığı özellikleriyle övmek Sünnettir.

Buna şu hadis işaret etmektedir:

Câbir b. Abdillah *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, aile fertlerine katıktan sordu. Onlar da; "Bizde, sirkeden başka birşey yok," dediler. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onu istedi ve onunla yemeye başladı o esnada şöyle diyordu:

"Sirke ne güzel katıktır, sirke ne güzel katıktır." Müslim (2052)

Sirke, katık türlerinden biridir. Hadiste zikri geçen sirke bizim günümüzdeki gibi ekşi değil tatlıdır.

İmam Nevevi (Allah ona rahmet etsin), Riyazu's Sâlihîn'de bu hadis üzerine şöyle bir başlık koymuştur: Yemekte kusur aramayıp yemeği beğendiğini söylemek babı.

İbn Useymîn (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir:

"Yediği yemeği beğendiğinde, yemeği övmek Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetidir. Aynı şekilde ekmeği beğendiyseniz "Filanca kimsenin ekmeği ne güzel" diye övebilirsiniz. Bu da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetindendir." Bkz Riyazu's Sâlihîn Şerhi (2/1057)

İnsanlardan pek çoğunun Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetini terketmekle yetinmeyip bir de yemeği ayıplayarak sünnete muhalefet etmektedirler. Bu, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine ters bir tutumdur.

Sahîhayn'de Ebu Hureyre *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kesinlikle hiçbir yemeği ayıplamamıştır. Bir şeyi arzu ederse yer, istemezse bırakırdı." Buhari (3563) Müslim (2064)

11 Yemek Sahibine Dua Etmek:

Buna, Abdullah b. Busr *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadis delildir. Abdullah şöyle demiştir:

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* babama misafir oldu. Biz de kendisine yemek ve çorba takdim ettik. Onlardan yedi. Sonra kuru hurma getirildi. Onu yiyor ve çekirdeğini iki parmağının arasına koyuyordu. Şehadet parmağı ile orta parmağı bir yere topluyordu. Sonra içecek getirildi, onu da içti ve sağındakine verdi. Babam Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in hayvanının geminden tutarak: Bize dua buyur, dedi. O da

اللَّهُمَّ بَارِكْ لَهُمْ فِي مَا رَزَقْتَهُمْ ، وَاغْفِرْ لَهُمْ ، وَارْحَمْهُمْ

"Allahumme bârik lehum fîmâ razaktehum va'gfir lehum ve'rhamhum."

"Allah'ım! Onlara rızık olarak verdiklerine bereket ver, onları bağışla ve onlara merhamet et, diye dua etti." Müslim (2042)

12 İçecek İkram Eden Kimsenin, Önce Sağ Tarafındakine Sonra da Sol Tarafindekine İkramda Bulunması Müstehabdır.

Bununla kastedilen şayet o içmiş ise onun, kendisinden sonra sol tarafındaki kimseden önce sağ tarafındaki kimseye vermesi sünnettir.

Buna Enes b. Mâlik *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen şu hadis delildir: Enes şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* evimize geldi. Az sonra su istedi. Biz de onun için bir koyun sağdık. Sonra o süte şu kuyunun suyundan (sütünden) kattım da Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e verdim. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (sütü) içti. Ebu Bekir solunda, Ömer karşısında, bir bedevi de sağında bulunuyordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* içmesini bitirdikten sonra, Ömer kendisine Ebu Bekir'i göstererek, işte Ebu Bekir ya Rasûlallah! dedi. Fakat Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bedeviye verdi. Ebu Bekir ile Ömer'i bıraktı ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* "Sağdakiler, sağdakiler, sağdakiler!" buyurdu. Enes: "Şu halde bu sünnettir; şu halde bu sünnettir; şu halde bu sünnettir!" demiştir. Buhari (2571) Müslim (2029)

13 Bir Topluluğa İçecek İkram Eden Kimse En Son İçer.

Bir topluluğa içecek ikram eden kimsenin onların en sonuncusu olarak içmesi sünnettir.

Ebu Katâde *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği uzunca hadis buna delildir.

"…Rasûlullah *sallallahu aleyhi* ve suyu dökmeye devam ediyor, ben de cemaata su vermeye devam ediyordum. Nihayet Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile ikimizden başka kimse kalmayınca suyu dökerek bana "İç!" dedi. Ben: "Sen içmedikçe içemem, Ey Allah'ın Rasûlu! dedim.

Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*: "Şüphesiz ki bir kavmin su ikram eden kimsesi suyu en son içendir." buyurdu. Bunun üzerine, ben içtim; Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* de içti…." Müslim (681)

Bir kimse süt içmişse, o kimsenin sütü içtikten sonra ağzını suyla çalkalaması Sünnettir. Bunu sütten ağzında kalan yağdan dolayı yapmalıdır. İbni Abbâs *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* süt içmiş sonra su isteyerek ağzını çalkalamış ve "Bunun yağı vardır." buyurmuştur. Buhari (211) Müslim (358)

14 Gecenin Vakti Girerken Kapların Ağzını Örtmek ve Bu Esnada Allah'ın Adını Zikretmek:

Ağızları açık olan yemek kaplarını örtmek, su kırbalarının ağzını bağlamak ve bunu yaparken Allah'ın adını anmak Sünnettir.

Bunun delili: Câbir b. Abdillah *radıyallahu anh*'ın işittiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Kabı örtün! Tulumu da bağlayın! Çünkü senede bir gece veba iner. Kapağı olmayan hiç bir kabın veya üzerinde bağı olmayan hiç bir tulumun yanından geçmez ki, içine bu vebadan bir şey inmesin" Müslim (2014)

Yine Câbir b. Abdillah *radıyallahu anh*'dan Buhari'deki rivayette ise Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur.

"Kırbalarınızın ağzını bağlayın. Allah'ın adını anın. Yemek kaplarınızın üzerini enlemesine bir şeyle de olsa örtün. Allah'ın adını anın." Buhari (5623)

İkinci: Selam Verip Alma, Karşılama ve Oturma ile Alakalı Sünnetler

1 Selam Vermek:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Müslümanın müslüman üzerindeki hakkı altıdır! Nedir onlar yâ Resûlallah? denildi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*:

"Ona rastladığın zaman selam ver, seni çağırırsa icabet et, senden nasihat isterse ona nasihat et, aksırır da Allah'a hamdederse ona yerhamukellâh (Allah sana merhamet etsin) de, hastalanırsa onu ziyaret et, öldüğü vakit de (cenazesinin) arkasından git." Müslim (2162)

Selamı almak ise vaciptir. Buna şu deliller işaret etmektedir:

Allah'u Tealâ şöyle buyurmuştur:

{وَإِذَا حُيِّيْتُم بِتَحِيَّةٍ فَحَيُّواْ بِأَحْسَنَ مِنْهَا أَوْ رُدُّوهَا إِنَّ اللّهَ كَانَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ حَسِيباً}

"ve izâ huyyîtum bi tahiyyetin fe hayyû bi ahsene minhâ ev ruddûhâ, İnnellâhe alâ kulli şey'in hasîbâ"

"Bir selâm ile selamlandığınız zaman, ondan daha güzeliyle selam verin, veya aynıyla mukabele edin. Şüphe yoktur ki Allah, her şeyin hesabını hakkıyla görendir." (Nisâ 86)

Emredilen hususlarda asıl olan emrin başka bir anlam içerdiğine dair bir delil olmadığı sürece vacip olduğudur. İcma da selama karşılık vermenin vacip olduğuna dair nakledilmiştir. Vacip olduğunu söyleyen ilim ehli arasında İbn Hazm, İbn Abdilber, Şeyh Takıyyuddîn (Allah onlara rahmet etsin) ve başkaları vardır. Bkz. el-âdâb'uş Şer'iyye (1/356) Müessesetu'r Risâle Baskısı.

Selamın en faziletli ve noksansız olan şekli:

السلام عليكم ورحمة الله وبركاته

"Esselâmu aleyhkum ve Rahmetullâhi ve berakâtuhû"

"Allah'ın selamı, rahmeti ve bereketi üzerinize olsun" dur.

İbn Kayyım (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in selamının sonu "ve berakâtuhu" ile sona ererdi. Onun yolu buydu." Bkz. Zâdu'l-Meâd (2/417)

Selamı Yaymak; sünnettir. Hatta yüce fazileti sebebi ile teşvik edilmiştir.

Ebu Hureyre'den (Allah ondan razı olsun) rivâyet olunan hadiste, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyrumuştur:

"İmân etmedikçe cennete giremezsiniz. Birbirinizi sevmedikçe de (tam anlamıyla) iman etmiş olmazsınız. Size, yaptığınız takdirde birbirinizi seveceğiniz bir şeyi göstereyim mi? Selamı aranızda yayın." Müslim (54)

2 İhtiyaç Varsa Selamı Vermeyi Üç Kere Tekrarlamak Müstehabdır:

Selam veren kimse, selamı alacak olan kimsenin ilk defada selamı işitmesinden süphe ederse, bu durumda onun, selam vermeyi ikinci kez tekrarlaması gerekir. Eğer bu kez de işitilmezse o takdirde üçüncü kez selam verir. Örnek olarak bir kimse bir topluluğun olduğu yere girerken ilk defa olarak selamını verir. Onu, toluluğun ön kısmında bulunan kimselerden başkası işitmez. Bu durumda o, üç kez selam vermeye ihtiyaç duyar. Bunu, selamının herkese ulaşması için yapar.

Buna şu hadis delildir: Enes *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre, o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, bir söz söylediği zaman, onunla ne kasdettiğinin iyice anlaşılması için sözünü üç defa tekrarlardı. Bir topluluğun yanına geldiğinde onlara üç defa selam verirdi" Buhari (95)

Enes radıyalllahu anh'ın hadisinden, ihtiyaç anında bir sözü üç kez tekrarlamanın sünnet olduğu hükmü elde edilir. Örnek olarak bir kimse seninle konuştuğunda onu anlamadıysan, söylediğini ikinci kez tekrarlar, hala anlamadıysan üçüncü kez tekrarlar.

3 Tanıdığına ve Tanımadığına Selam Vermek Sünnettir:

Abdullah b. Amr *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Bir adam, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e "İslâm'ın hangi haslet ve amelleri daha hayırlıdır?" diye sordu: Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu:

"Yemek yedirmen, tanıdığın ve tanımadığın herkese selam vermendir." Buhari (12) Müslim (39)

4 Selam Vermeye Başlamakta Sünnet Olan, Sünnette Geldiği Şekildedir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Binekli olan, yürüyene, yürüyen oturana, az olan (topluluk) çok olana (topluluğa) selam verir." Buhari (6233) Müslim (2160)

Buhari'deki rivayette ise "Küçük olan büyük olana, yürüyen oturana ve az olan (topluluk) çok olan (topluluğa) selam verir" buyurmuştur. Buhari (6234)

Selam vermede öncelik olanın tersi bir davranış, mekruh anlamına gelmez. Büyüğün küçüğe, yürüyenin binekli olana selam vermesi gibi durumlar, hadiste zikredilen daha iyi olan sıralamaya karşıdır.

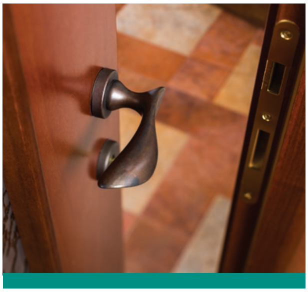
5 Çocuklara Selam Vermek Sünnettir:

Enes b. Malik *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadise göre o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* ile beraber yürüyordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* çocuklara uğradı ve onlara selam verdi." Buhari (6247) Müslim (2168)

Çocuklara selam vermek; insanın nefsini alçakgönüllülüğe sevkeder, çocukları İslam'ın bu şiarına alıştırır ve onların gönüllerini yeniden canlandırır.

6 Eve Girerken Selam Vermek Sünnettir:

Bu, Selamın genel hükmüne dahildir. Bu misvak kullandıktan sonradır. Çünkü eve girmeden önce ağzı misvaklamak sünnettir. Bu, misvak kullanmanın sünnet olduğu dördüncü yerdir.

Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet olunduğuna göre o, şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* evine girdiği zaman ilk işi misvak kullanmaktı." Müslim (253) Evine girdiği zaman ağzını misvaklar ve ev halkına selam verir. Hatta ilim ehlinden bazıları şöyle demişlerdir: Hangi eve girerse girsin ve evde hiç kimse olmasa dahi selam vermesi Sünnettir. Çünkü Allah şöyle buyurmuştur:

"Evlere girdiğiniz zaman, kendinizden olan içindekilere, Allah katından esenlik, bereket ve iyilik dileyerek selam verin." (Nûr 61)

İbn Hacer (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "İçerisinde hiç kimsenin olmadığı yere giren kimsenin kendisine selam vermesi de selamı yaymak hükmüne dahildir. Fethu'l-Bari (6235). Allah şöyle buyurmuştur:

{فَإِذَا دَخَلْتُم بُيُوتاً فَسَلِّمُوا عَلَى أَنفُسِكُمْ تَحِيَّةً مِّنْ عِندِ اللَّهِ مُبَارَكَةً طَيِّبَةً كَذَلِكَ يُبَيِّنُ اللَّهُ لَكُمُ الْآيَاتِ لَعَلَّكُمْ تَعْقِلُونَ}

"Feizâ dehaltum buyûten fesellimû alâ enfusikum tahiyyeten min indillâhi mubâreketen tayyibeh, Kezâlike yubeyyinullâhu lekumu'l ayâti leallekum ta'kilûn"

"Evlere girdiğiniz zaman, kendinizden olan içindekilere, Allah katından esenlik, bereket ve iyilik dileyerek selâm verin." (Nûr Suresi 61)

Az önce Zikri geçen delillerden anlaşıldığı üzere eve girerken yapılan sünnetler üçtür:

1. **Birincisi:** Özellikle geceleyin ve her zaman eve girerken Allah'ın adını anmak.

   Cabir b. Abdillah *radıyallahu anhma*'dan rivayet olunduğuna göre o, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işitmiştir:

   "Bir adam evine gireceği vakit ve yemek yerken Allah'ı anarsa şeytan (yardımcılarına) sizin için ne geceleyecek yer var, ne de akşam yemeği! der. Ama evine girerken Allah'ı anmazsa, şeytan; geceleyecek yere yetiştiniz, der. O adam yemeğine başlarken besmele çekmezse, şeytan; hem geceleyecek yere, hem akşam yemeğine eriştiniz, der." Müslim (2018)

2. **İkincisi:** Misvak kullanmak. Aişe *radıyallahu anhâ* hadisinde ki gibi.
3. **Üçüncüsü:** Ev Halkına Selam Vermek.

7 İçlerinde Uyuyan Kimselerin Olduğu Bir Topluluğa Kısık Sesle Selam vermek Sünnettir:

El-Mikdâd b. El-Esved *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste geldiği üzere Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* böyle yapardı. Mikdâd *radıyallahu anh* şöyle demiştir:

"…Süt sağıyorduk ve bizden her insan nasibini içiyordu. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in nasibini de takdim ediyorduk. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, geceleyin gelerek öyle bir selam veriyordu ki uyuyanı uyandırmaz, fakat uyanık olan işitirdi…" Müslim (2055)

8 Bir Başkasının Selamını Ulaştırmak Sünnettir.

İlim ehli arasında ihtilaf olsa da "Filan kimseye benim selamımı ulaştır" şeklinde selamı ulaştırmak sünnettendir.

Buna şu hadis işaret etmektedir: Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet olunduğuna göre (bir gün) Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Aişe *radıyallahu anhâ*'ya; "Cebrail (aleyhi's selam) sana selam ediyor" dedi. Bunun üzerine Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi, ben de; Allah'ın selamı ve rahmeti onun üzerine olsun dedim." Buhari (3217) Müslim (2447)

Hadiste tıpkı Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in Cebrail aleyhi's selam'ın selamını Aişe *radıyallahu anhâ*'ya ulşatırarak yaptığı gibi selamı ulaştırmak vardır. Bu hadisten aynı zamanda biriyle selam göndermenin sünnet olduğu elde edilir.

9 Bir Meclisten Ayrılırken ve Oraya Tekrar Döndüğünde Selam Vermek:

Ebu Hüreyre *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu "Sizden biriniz bir meclise vardığında selam versin. Oturduğu meclisten kalkmak istediği zaman da selam versin. Önce verdiği selam, sonraki selamından daha üstün değildir."

Ahmed (9664) Ebu Dâvud (5208) Tirmizi (2706) Elbâni sahih demiştir. Bkz. Sahihu'l Câmi' (1/132)

10 Karşılaşma Esnasında Selam Vermeyle Birlikte El Sıkışmak Sünnettir.

İşte, sahabelerin ameli buna işaret etmektedir. Katâde şöyle dedi:

Ben Enes *radıyallahu anh*'ya: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in ashabı arasında el sıkışmak var mıydı? iye sordum. O da evet, diye cevap verdi." Buhari (6263)

11 Din Kardeşinle Karşılaştığında Ona Tebessüm Edip, Onu Güler Yüzle Karşılaman Sünnettir:

Ebu Zer *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Din kardeşini güler yüzle karşılaman bile olsa iyilikten hiçbir şeyi küçük görme!" Müslim (2626)

Tirmizi'de yine Ebu Zer *radıyallahu anh*'den rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Kardeşinin yüzüne tebessüm etmen senin için bir sadakadır." Tirmizi: 1956, Elbâni sahih demiştir. Bkz. Sahîha (572)

12 Güzel Bir Söz Söylemek Sadakadır:

Karşılaşma esnasında veya birlikte otururken veya da herhangi bir durumda iken güzel söz söylemek sünnettir. Çünkü güzel söz söylemek sadakadır.

Buna şu hadis işaret etmektedir: Ebu Hureyre radıyallahu anh'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Güzel bir söz söylemek sadakadır." Buhari (2989) Müslim (1009)

İnsanların dillerinde çoğunlukla güzel sözler dolaşır. Eğer bu sözleri söylerken Allah'tan sevap istemiş olsalardı bu sözleri karşılığında bolca hayır kazanırlardı.

İbn Useymîn (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: "Güzel bir söz söylemek ile kastedilen senin, bir kimseye; "Nasılsın, kardeşlerin, annen baban nasıllar ve bunun benzeri gibi sözleri söylemendir. Çünkü bu sözler ve sorular, arkadaşının kalbinde sevinç ve mutluluk meydana getirir. Söylediğin her bir güzel söz senin için Allah katında bir sadaka ve bir sevaptır."

Bkz. Riyâzu's Sâlihîn Şerhi, (2/996), Karşılaşma Esnasında Güzel Söz Söylemek ve Güzler Yüz Gösterip Tebessüm Etmek Babı.

13 Meclislerde Allah'ı Zikretmenin Müstehablığı:

Meclislerde (oturumlarda) Allah'ı zikretmeye teşfik eden ve zikretmenin fazileti hakkında bir çok hadis vardır. Bu hadislerden biri de Ebu Hreyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği şu hadistir. Ebu Hureye *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Şüphesiz Allah'ın yollarda gezip dolaşan ve zikir (ilim) ehlini arayan (insanları korumakla görevli olan Hafaza meleklerinin dışında) birtakım melekleri vardır. Allah'ı zikreden bir topluluk buldukları zaman: Aradığınız (istediğiniz) şey buradadır, hemen gelin, diye birbirlerini çağırırlar. Melekler gelip onların etrafını kanatlarıyla kuşatarak (birbirlerinin üstünde) dünya semasına ulaşıncaya kadar, arayı (yerle gök arasını) doldururlar.

Allah'u Tealâ, kullarının durumlarını, meleklerden daha iyi bildiği halde meleklere sorar:

Kullarım ne diyorlar?

Melekler: "Seni tesbih ediyorlar (seni her türlü noksanlıktan tenzih ediyorlar) Senin için, Allah uludur diyorlar, Sana hamd ediyorlar ve Seni yüceltiyorlar, derler.

Allah'u Tealâ: "Onlar (kullarım) beni gördüler mi? diye sorar."

Melekler: "Hayır! Allah'a yemin ederiz ki onlar seni görmediler, diye cevap verirler."

Allah'u Tealâ: "Ya beni görselerdi ne yaparlardı (zikirdeki halleri nasıl olurdu)? diye sorar.

Melekler:

“Eğer seni görselerdi, Sana daha çok ibadet ederler, Seni daha çok yüceltirler, Sana daha çok hamd ederler ve seni daha çok tesbih ederlerdi, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

“Onlar benden neyi istiyorlar? diye sorar.”

Melekler:

Onlar, senden cenneti istiyorlar, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

Onlar, cenneti gördüler mi? diye sorar.

Melekler:

Hayır! Ey Rabbimiz! Allah’a yemin ederiz ki onlar cenneti görmediler, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

Ya onlar cenneti görselerdi ne yaparlardı? diye sorar.

Melekler:

Eğer onlar cenneti görselerdi, onu elde etmek için daha çok gayret ederler, onu daha çok isterler ve ona daha çok rağbet gösterirlerdi, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

Onlar hangi şeyden (bana) sığınıyorlar? diye sorar.

Melekler:

Cehennemden, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

Onlar, cehennemi gördüler mi? diye sorar

Melekler:

Hayır! Ey Rabbimiz! Allah’a yemin ederiz ki onlar cehennemi görmediler, diye cevap verirler.

Allah’u Tealâ:

Ya onlar cehennemi görselerdi ne yaparlardı? diye sorar.

Melekler:

Eğer cehennemi görselerdi ondan daha çok kaçarlar ve ondan daha çok korkarlardı, diye cevap verirler.

Bunun üzerine Allah'u Tealâ şöyle buyurur:

Sizi şahit kılıyorum ki, ben onların hepsini bağışladım

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sözüne devam ederek şöyle buyurdu: İçlerinden bir melek: Onların arasında onlardan olmayan falanca (çok günah işlemiş) bir kul da var. O başka bir maksatla, dünyalık bir ihtiyacı için onlara uğrayıp, yanlarına oturuverdi, der.

Bunun üzerine Allah'u Tealâ:

Onu da bağışladım, onlar öyle bir topluluktur ki, onlarla birlikte oturan kimse de o topluluk sebebiyle (ve onların bereketiyle) bedbaht olmaz, buyurur." Buhari (6408) Müslim (2689)

14 Meclislerin Sonunda Kapanış Duasını Okumak Sünnettir:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Kim bir mecliste oturur ve orada bir sürü faydasız ve manasız sözlerle vakit öldürür de, o meclisten kalkmadan önce,

"Subhâneke'llâhumme ve bi-hamdike eşhedu en lâ ilâhe illâ ente estagfiruke ve etûbu ileyke."

سُبْحَانَكَ اللَّهُمَّ وَبِحَمْدِكَ أَشْهَدُ أن لاَ إِلَهَ إلاّ أَنْتَ، أَسْتَغْفِرُكَ وَأَتُوبُ إِلَيْكَ

"Subhâneke'llâhumme ve bi-hamdike eşhedu en lâ ilâhe illâ ente estagfiruke ve etûbu ileyke"

"Allah'ım! Sana hamdederek, seni tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Senden başka ibadete layık hiçbir ilah olmadığına şehadet ederim. Senden bağışlanma diler ve Sana tevbe ederim" derse, o mecliste yapmış olduğu hataları bağışlanır.

Tirmizi (3433) Hadisi, Abdullab b. Amr *radıyallahu anh*'dan ve Nesâî ise Aişe *radıyallahu anhmâ*'dan rivayet etmiştir. İbn Hacer (Allah ona rahmet etsin), El-Feth isimli eserin şerhinde hadisin senedi kuvvetlidir, demiştir. Aynı şekilde İbn Salah'ın üzerine telif etmiş olduğu Nüket isimli eserinde de sahih denmiştir. Hadis rivayet yollarının toplamı ile kuvvetlidir. El-Elbânî Saîhu'l-Câmi (2/1065) adlı eserinde sahihtir demiştir.

Üçüncü: Giyim Kuşam İle İlgili Sünnetler

1 Ayakkabıları Giymeye Sağ Taraf İle Başlamak:

Müslümanın, ayakkabılarını giymek istediği zaman sağ ayakkabı ile başlaması ve çıkarmak istediğinde de önce sol ayakkabısını çıkarması sünnettir.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

"Biriniz ayakkabısını giyeceği zaman önce sağ ayakkabısından, ayakkabısını çıkaracağı zaman da önce sol ayağından başlasın. Böylece sağ ayak ilk önce giyilen ve en sonra çıkarılan ayak olsun." Buhari (5856)

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet olunduğuna göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Biriniz ayakkabı giydiği vakit sağdan başlasın! Çıkardığı vakit de soldan başlasın. Onları ya ikisini birden giysin yada ikisini birden çıkarsın." Müslim (2097)

Bu iki hadiste sünnet olan üç amel vardır:

1. Ayakkabıları giyemeye sağ ayak ile başlamak.
2. Ayakkabıları çıkarmaya sol ayak ile başlamak.
3. Ayakkabının ikisini birden giymek veya ikisini birden çıkartmak ve hadiste belirtildiği gibi ayakkabının tekini giyerek tek bir ayakkabı ile diğer ayakta ayakkabı olmaksızın yürümemek: “Biriniz, tek bir ayakkabı giyince yürümesin.”

2 Beyaz Renkli Elbise Giymek Sünnettir.

Bununla kastedilen rengi beyaz olan elbise giymektir. Bu sünnet olan amellerdendir. İbni Abbâs *radıyallahu anh*’dan rivayet edildiğine göre, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: “Beyaz renk elbiseler giyiniz; çünkü elbiselerinizin hayırlısı beyaz olanlardır. Ölülerinizi de beyaz kefene sarınız.” Ahmed (2219) Ebu Dâvud (3878) Tirmizi (994) Elbânî Sahîhu’l Câmî adlı eserinde (1/267) sahihtir demiştir.

İbn Useymîn (Allah ona rahmet etsin) şöyle demiştir: Bu hüküm beyaz olan bütün elbiseleri; gömlek, şal ve pantolonu içermektedir. Bütün bunların beyaz olması Müslümana yakışır. Bu daha faziletlidir. Ayrıca kadınlara has olan bir şeyin giyilmemesi şartıyla, başka bir renk giyilmesinde bir engel yoktur. Riyazu’s Salihîn şerhi, (2/1087)

3 Koku Sürmek Sünnettir:

Enes *radıyallahu anh* anlatıyor: “Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* buyurdular: “Bana, (dünyanızdan) koku ve kadın sevdirildi. Gözümün nuru ise namazda kılındı”

Müsned (12293) Nesâi (3940) Elbâni “Sahîh-i’n Nesâî’de hadis sahihtir demiştir.

Hadisin "Bana dünyanızdan üç şey sevdirildi." sözü ise zayıftır.

Enes *radıyallahu anh*'dan şöyle dediği rivayet edilmiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in elinden daha yumuşak ne bir yüne ne de bir ipeğe dokundum. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in kokusundan daha güzel bir kokuyu da koklamadım." Buhari (3561)

4 Sunulan Kokuyu Geri Çevirmenin Mekruh Oluşu

Şu hadis buna delildir:

Enes *radıyallahu anh*'dan rivayet edildiğine göre Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kokuyu geri çevirmiyordu.

5 Saçı Tararken Sağdan Başlamak

"Tercil" den maksat: Taraktır. Saçı tararken önce sağdan başlamak sonra soldan devam etmek sünnettir.

Şu rivayet buna delildir:

Aişe *radıyallahu anhâ* şöyle dedi: Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* temizlenmeye, taranmaya, ayakkabısını giymeye varıncaya kadar her işe sağdan başlamayı pek severdi. Buhari (168) Müslim (268)

Dördüncü: Aksırmak ve Esnemek İle Alakalı Sünnetler

Aksırmak İle Alakalı Sünnetler:

1 Aksıran Kimsenin "Elhamdulillah" Demesi Sünnettir.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste, o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Sizden biri aksırdığı zaman

الْحَمْدُ لِلَّهِ

"Elhamdulillah"

"Hamd Allah'a mahsustur" desin. Kardeşi veya arkadaşı da ona

يَرْحَمُكَ اللَّهُ

"yerhamukellah"

"Allah sana merhamet etsin" desin. Kendisine "Allah sana merhamet etsin" denildiğinde ise;

يَهْدِيكُمُ اللَّهُ ، وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

"Yehdîkumullâhu ve yuslih bâlekum"

"Allah sizi doğru yola iletsin ve halinizi düzeltsin" desin." Buhari (6224) rivayet etmiştir.

Bu hususta da çeşitlilik sünnettir. Bazen şöyle söylenir:

الحمد لله على كل حال

"Elhamdu lillâhi alâ kulli hâl"

"Her hal üzere Allah'a hamd olsun" Ebu Davud'un rivayetinde şöyle gelmiştir: "Sizden biri aksırdığında:

الحمد لله على كل حال

"Her hâl üzere Allah'a hamd olsun" desin." Ebu Davud (5031) rivayet etmiştir. İbn Kayyim de (Allah ona rahmet etsin) Zad'u'l-Me'ad (2/436) da bu hadis hakkında "isnadı hasendir" demiştir.

Aksırdıktan sonra hamd edene şöyle denir:

يرحمك الله

"yerhamukellah"

"Allah sana merhamet etsin" ve aksıranın da kendisine böyle karşılık verene şöyle demesi sünnetir:

يَهْدِيكُمُ اللَّهُ ، وَيُصْلِحُ بَالَكُمْ

"Yehdîkumullâhu ve yuslih bâlekum"

"Allah size hidayet etsin ve halinizi düzeltsin" tüm bunlara daha önce geçen Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın hadisi işaret etmektedir.

2 Aksıran Kimse Allah'a Hamd Etmediğinde Ona Teşmitte Bulunmamak (Allah sana merhamet etsin dememek) Sünnettir.

Aksıran kimse Allah'a hamd etmediğinde ona teşmitte bulunmak sünnetten değildir, bilakis sünnet olan Enes *radıyallahu anh*'ın hadisinden dolayı ona teşmidde bulunmamaktır. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanında iki kişi aksırdılar. Bunlardan birine teşmitte bulundu, diğerine teşmitte bulunmadı. Bunun üzerine adam şöyle dedi: Ey Allah'ın Resulü! Bu adama teşmitte bulundunuz, bana ise teşmitte bulunmadınız. (Allah Resulü) şöyle buyurdu: "Bu, Allah'a hamd etti. Sen ise Allah'a hamd etmedin." Rasûlullah salallahu aleyhi ve sellem'in bu hadisini Buhari (6225) rivayet etmiştir. Müslim'in Ebu Mes'ud *radıyallahu anh*'dan rivayetinde ise o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'i şöyle buyururken işittim: "Sizden biri aksırıp Allah'a hamd ettiğinde ona teşmitte bulununuz. Şayet Allah'a hamd etmezse ona teşmitte bulunmayınız." Bunu Müslim (2992) rivayet etmiştir.

Ancak konum babanın çocuğuna veya öğretmenin öğrencisine öğretmesinde olduğu gibi veya buna benzer bir öğretme konumu olduğunda durum başkadır, zira öğrenen kimseye sünnet hususundaki bilgisizliğini gidermek ve bu sünneti öğretmek için "Allah'a hamd olsun" denir.

Yine nezle olan kimse için de durum böyledir, üçüncü aksırmasından sonra ona teşmitte bulunulmaz. Üç aksırışında ona teşmitte bulunulur, üçüncüsünden sonra teşmitte bulunulmaz.

Bunun delili Ebu Davud'un Sünen'in de Ebu Hureyre radıyallahu anh'dan mevkuf ve merfü olarak rivayet ettiği hadistir. O şöyle demiştir: "Kardeşine üç kere teşmitte bulun, bundan fazla olursa o nezledir." Ebu Davud (5034) rivayet etmiştir. El-Elbani de (Allah ona rahmet etsin) mevkuf olarak da merfü olarak hasen olduğunu belirtmiştir. Bkz. Sahihu Ebi Davud (4/308)

Müslim'in Sahih'inde rivayet ettiği Seleme b. Ekva radıyallahu anh'ın hadisi de bunu desteklemektedir. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* yanında bir kimsenin aksırdığını işitti ve ona "yerhamukellah, Allah sana merhamet etsin" dedi. Sonra bir diğeri aksırdı. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* onun için ise: "Bu adam nezle olmuş" buyurdu." Müslim (2993) rivayet etmiştir.

Daha önce geçtiği üzere iki durumda, aksıran kimse için teşmitte bulunulmaz:

1. (Aksırıp) Yüce Allah'a hamd etmediği zaman.
2. Üç kereden fazla aksırdığı zaman, çünkü o nezle olmuştur.

Esnemekle Alakalı Sünnetler:

Esneyenin, Esnemesini Tutması veya Eliyle Geri Çevirmesi Sünnettir.

Bunun delili:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Şüphesiz Allah aksırılmasını sever, esnenmesinden ise hoşlanmaz. (Bir kimse) aksırıp Allah'a hamd ettiğinde, onu duyan bütün Müslümanların ona teşmitte bulunmaları üzerlerine bir haktır. Esnemeye gelince o şeytandandır, gücü yettiğince onu geri çevirir. Çünkü (bir kimse esneyip) "haa" dediğinde şeytan bundan dolayı ona güler." Buhari (2663) rivayet etmiştir.

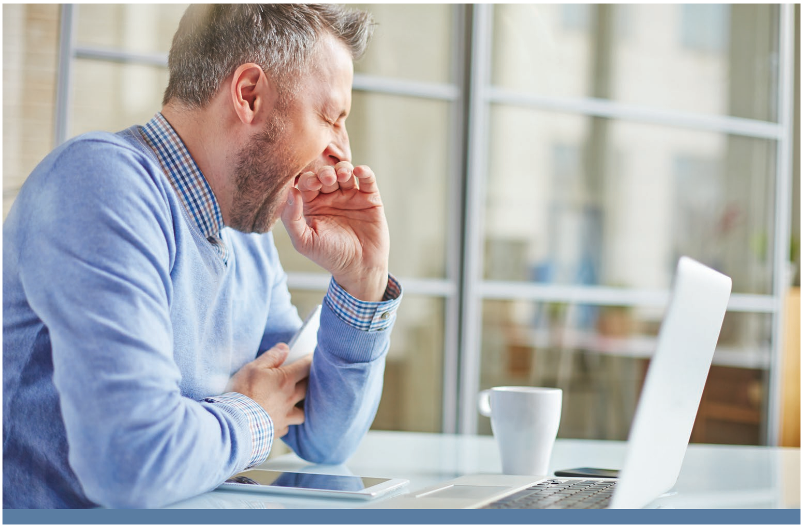
Müslim'de Ebu Said *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biri esnediğinde eli ile (ağzını kapatarak) onu tutsun. Çünkü (bu esnada ağzını kapamazsa) şeytan girer." Bunu Müslim (2995) rivayet etmiştir. Esnemenin tutulması ağzın kapatılması yoluyla olur. Bu açılmasını engellemek veya dişleri dudak üzerine bastırarak olur. Eli ağzın üzerine koymakta böyledir.

Esneyen kimse için en güzeli, (engel olamadığı) esnemekten kaynaklanan "haa" veya "aah" gibi seslerde sesini yükseltmemesidir. Çünkü bu şeytanın kendisine gülmesi için bir sebeptir (çağrıdır).

Bunun delili:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Esnemek şeytandandır. Sizden biri esnediği zaman gücü yettiğince onu geri çevirsin. Çünkü biriniz (esneyerek) "haa" dediğinde şeytan ona güler." Buhari (3298) Müslim (2994) rivayet etmişlerdir.

Tenbih: Bazı insanlar esnemekten dolayı şeytandan Allah'a sığınmayı (esneyince E'uzubillah demeyi) adet edinmişlerdir. Oysa bunun delili yoktur ve aksine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in sünnetine aykırıdır. Çünkü bu konuda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'den gelen zikirler az değildir (ve bunların içinde esnemeden dolayı sığınma yoktur.)

Beşinci: Diğer Günlük Sünnetler

Helaya Giriş ve Çıkışta Söylenen Zikirler:

Helaya giren kimse için Sahihayn'de geldiği üzere şöyle demesi sünnettir:

Enes *radıyallahu anh* şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* helaya girerken şöyle söylerdi:

اللَّهُمَّ إِنِّي أَعُوذُ بِكَ مِنَ الْخُبثِ وَالْخَبَائِثِ

"Allahumme innî eûzu bike mine'l hubsi ve'l habâis"

"Allah'ım! Kötülükten ve kötü kimselerden (şeytanların erkek ve dişilerinden) Sana sığınırım." Buhari (6322) Müslim (375) rivayet etmişlerdir.

Heladan çıkan kimse için şöyle demesi sünnettir:

Aişe radıyallahu anha'dan, Ahmed'in Müsned'i, Süneni Ebi Davud ve Tirmizi de gelen ve el-Elbani'nin sahih olduğunu belirttiği hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* heladan çıktığı zaman şöyle söylerdi:

غُفْرَانَكَ

"Ğufraneke"

"(Allah'ım!) Senden bağışlanma dilerim." Ahmed (25220) Ebu Davud (30) ve Tirmizi (7) rivayet etmişlerdir. el-Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir (Mişkatu'l-Mesabih Tahkiki 1/116)

Vasiyet Yazmak Sünnettir.

Vasiyet yazmak Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şu buyruğundan dolayı hasta ve sağlıklı her Müslüman için sünnettir. O şöyle buyurmuştur: "Müslüman bir kimsenin vasiyet etmek istediği şeyi yanında yazılı olmaksızın üzerinden iki gece geçmesi uygun değildir." Buhari (2783) ve Müslim (1627) İbn Ömer *radıyallahu anh*'dan rivayet etmişlerdir. Hadiste geçen iki gece zikri sınırlama için değildir. Bundan maksat vasiyeti yanında olmadan üzerinden geçen zamanın kısalığıdır (yani iki gece ile sınırlı olmaksızın kısa olması gerektiğidir) Çünkü insan ne zaman ölüneceğini bilemez. Bu sünnet bütün insanlar için geneldir.

Allah'ın haklarından olan, zekat, hac, keffaret veya kul haklarından olan borç ve emaneti yerine getirme gibi hususlardaki vasiyete gelince, bu sünnet değil vaciptir. Çünkü bunlar vacip olan hakların yerine getirilmesiyle alakalıdır. Özellikle bu haklar (vasiyet edecek kimseden başka) kimse tarafından bilinmeyen, (yetim malı gibi) haklardan olursa bu vacip olan vasiyettir.

Alış Verişte Yumuşak ve Hoşgörülü Davranmak

Her satıcı ve müşterinin, fiyatta pazarlık ve pazarlık anında tartışmak hususunda sert davranmayıp, hoşgörü ve satış anında yumuşak davranması gerekir. Müşteri fiyat hususunda satıcının gücünün üstünde veya zarara uğratacak tarzda bir indirim isteyerek satıcıya haksızlık etmez. Aynı şekilde satıcıda fiyatı aşırı pahalı tutarak veya müşterinin zarara uğramasına neden olabilecek buna benzer şeylerle müşteriyi zarara uğratmaz. İşin özü: her ikisinin de hoşgörülü ve yumuşak davranması gerekir.

Bunun delili:

Cabir *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Allah, alırken ve satarken, alacağını isterken ve borcunu öderken hoşgörülü davranan kimseye rahmet etsin." Buhari (2076) rivayet etmiştir.

Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in: "(ve iza ikteda) alacağını isterken ve borcunu öderken" sözünden dolayı, hakkını talep ederken, kolaylık göstermek ve yumuşak davranmak da böyledir.

Her Abdestten Sonra Kılınan İki Rekât Namaz.

Bu namaz, büyük faziletlerin sabit olduğu günlük sünnetlerdendir ve o cennete giriştir. Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* sabah namazında Bilal'e şöyle buyurmuştur: "Ey Bilal! Bana İslam'da en çok ümit beslediğin amelini söyle. Çünkü cennette önümde ayakkabılarının sesini işittim." (Bilal) dedi ki: "Ben gecenin veya gündüzün bir saatinde temiz olarak (abdest alarak) kılmam takdir edildiği kadar kıldığım namaz müstesna ümit beslediğim bir amel işlemedim." Buhari (1149) Müslim (2458) rivayet etmişlerdir. "Ayakkabılarının sesi" olarak tercüme ettiğimiz "deffe na'leyke" ayakkabılarının hareketi demektir.

Namazı Beklemek.

Namazı beklemek, büyük faziletleri olan sünnetlerdendir.

Bunun delili:

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden birini ailesine dönmekten namazda oluşundan başka bir şey alıkoymadığı müddetçe o namazda gibidir." Buhari (659) Müslim (649) rivayet etmişlerdir. Böylece o kimse bekleyişiyle namaz sevabını alır.

Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur: "Sizden biriniz, abdestini bozmadan namaz kıldığı yerde oturduğu müddetçe, melekler ona "Allah'ım! Onu bağışla, Allah'ım! Ona merhamet et diye dua ederler. Sizden birini ailesine dönmekten namazda oluşundan başka bir şey alıkoymadığı müddetçe o namazda gibidir." Buhari (659) ve Müslim (649) rivayet etmişlerdir. "Abdestini bozmadan" şeklinde tercüme ettiğimiz "ma lem yuhdis" abdestin bozulmasına sebep olacak bir şey olmadıkça demektir. Müslim'de ise şu şekilde gelmiştir:

"Ma lem yu'zi fihi (orada eziyet vermedikçe), ma lem yuhdis fihi (orada abdest bozmadıkça)" Müslim (649) Yani: bu ecir oturduğu yerde kimseyi bir eziyete sokmamak ve abdestini bozmamak ile elde edilir.

Misvak:

Misvak her vakitte yapılabilen genel sünnetlerdendir. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* buna çokça teşvik etmiş, o kadar ki şöyle buyurmuştur: "Misvakı sizlere tekrar tekrar söyledim." Buhari (888) rivayet etmiştir. Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur: "Misvak, ağızı temizleyici, Rabbi razı edicidir." Ahmed (7) rivayet etmiştir. Nesai (5) ise Aişe *radıyallahu anhâ*'dan rivayet etmiştir. el-Elbani de bu rivayetin sahih olduğunu belirtmiştir (el-İrva' 1/105)

Zikri geçen yerlerdeki, özellikle gece namazında, abdestte, her namazda ve eve girişte misvak kullandığı gibi gece ve gündüz tekrar edilmesi de misvak sünnetinin önemini ortaya koymaktadır. –Allah en doğrusunu bilir-

Her Namaz İçin Abdesti Yenilemek.

Müslümanın her namaz için abdestini yenilemesi sünnettir. Örneğin akşam namazı için abdest alıp sonra akşam namazını kılıp, yatsı namazı geldiğinde ise abdestli olsa bile tekrar abdest alması sünnettir. Bu şekilde her bir namaz için yeni bir abdest alması sünnettir.

Bunun delili:

Buhari'de gelen hadiste şöyle rivayet edilmiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* her namaz için abdest alırdı." Buhari (214) rivayet etmiştir.

Aynı şekilde insanın gün boyunca abdestli olması da Sevban *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadise binaen sünnettir o şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* bu hususta şöyle buyurmuştur: "Mü'minden başkası abdestini muhafaza etmez". Ahmed (22434), İbn Mace (277) ve Darimi (655) rivayet etmişlerdir. el-Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir (Sahihu'l-Cami 1/225)

Dua.

Müslümanın dua etmek istediğinde yapması sünnet olan ameller. Bu sünnetler şöyledir:

1 Abdestli olarak dua etmek.

Sahihayn'de gelen Ebu Musa *radıyallahu anh*'ın hadisi ve Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in onu, Evtas ordusuna kumandan tayin ettiği amcasıyla beraber gönderdiği kıssası. Hadiste: Ebu Amir öldürülür ve Ebu Musa'ya Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e selam söylemesini ve kendisine dua etmesini istediğini söylemesini vasiyet etmiştir. Ebu Musa şöyle demiştir: "Ona (Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e) durumumuzu haber verdim ve Ebu Amir'in dediklerini ve "Ona (Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e) deki benim için istiğfarda bulunsun" dediğini söyledim. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* su istedi ve onunla abdest aldı. Sonra ellerini kaldırdı. Sonra şöyle söyledi: "Allah'ım! Kulcağızın Ebu Amir'i bağışla!." Öyleki ben onun (Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in) koltuk altlarının beyazını gördüm. Sonra şöyle söyledi: "Allah'ım! Kıyamet günü

onu yarattıklarının –veya insanların- çoğundan üstün kıl!" Buhari (4323) ve Müslim (2498) rivayet etmişlerdir.

2 Kıbleye yönelmek.

Abdullah İbn Abbas *radıyallahu anh*'dan rivayet edilen hadiste o şöyle demiştir: "Ömer b. Hattab *radıyallahu anh* bana şöyle dedi: Bedir (savaşı) olduğu gün Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* müşriklere baktı. Onlar bin kişiydi. Ashabı ise üç yüz on dokuz kişiydi. Bunun üzerine Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kıbleye yöneldi. Sonra ellerini kaldırdı ve Rabbine yakarmaya başladı: "Allah'ım! Bana vadettiğin şeyi benim için gerçekleştir. Allah'ım! Bana vadettiğin şeyi bana ver. Allah'ım! Şayet İslam ehlinden olan bu topluluğu helak edersen, yeryüzünde Sana ibadet edilmez". Bu şekilde ellerini kaldırıp kıbleye yönelerek Rabbine yakarmaya (o kadar) devam etti ki ridası omuzlarından düştü. Ebu Bekir onu aldı ve (tekrar) omuzlarının üzerine koydu. Sonra arkasından ona sarılarak şöyle dedi: "Ey Allah'ın Rasûlu! Senin için Rabbine bu kadar yakarış yeter. Şüphesiz O sana vadettiği şeyi gerçekleştirecektir…" Müslim (1763) rivayet etmiştir.

3 Duada elleri kaldırmak.

Daha önce geçen İbn Abbas *radıyallahu anh*'ın hadisi buna işaret etmektedir. Orada şöyle rivayet edilmiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* kıbleye yöneldi. Sonra elllerini kaldırdı." Bu sünnet ile alakalı hadisler pek çoktur.

4 Duaya, Allah Azze ve Celle'ye Övgü ve Rasûlullah *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*'e Salat ile Başlamak.

Tirmizi'nin Fedale b. Ubeyd *radıyallahu anh*'dan rivayet ettiği hadis buna işaret etmektedir. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* aramızda ayakta olduğu halde bir adam girdi namaz kıldı ve şöyle dedi: "Allah'ım! Beni bağışla ve bana merhamet et" Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Ey namaz kılan! Acele ettin. Namaz kıldığın zaman (teşehhüde) oturduğunda (önce) Allah'a O'na layık olduğu şekilde hamd et ve bana salatta bulun sonra ona dua et." Tirmizi (3476) rivayet etmiştir ve yine onun rivayetinde: "Sizden biriniz namaz kıldığı zaman Allah'a hamd ederek başlasın ve ona övgüde bulunsun. Sonra Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e salatta bulunsun. Sonra dilediği şekilde dua etsin." Tirmizi (3476) rivayet etmiştir. El-Elbani de sahih olduğunu belirtmiştir. Sahihu'l-Cami (1/172)

5 Yüce Allah'a en güzel isimleri (Esmau'l-Hüsna) ile dua etmek.

Dua eden kişi Allah'ın en güzel isimlerinden duasına uygun olanları seçer. Duasında Allah Sübhânehû ve Tealâ'dan rızık istediğinde, "Ya Rezzak (Ey rızık veren)" der. Yüce Allah'tan rahmetini dilediğinde, "Ya Rahman, Ya Rahim (Ey sonsuz rahmet sahibi, Ey sonsuz merhamet sahibi)" der. Allah Azze ve Celle'den izzet istediğinde, "Ya Aziz (Ey izzet sahibi)" der. O'ndan şifa dilediğinde, "Ya Şafi (Ey şifa veren)" der.

Dua eden kişi, Yüce Allah'ın "En güzel isimler O'nun dur. O'na onlarla dua edin" (A'raf suresi 180) buyruğundan dolayı duasında bu şekilde isteklerine münasip olan isimlerle dua eder.

6 Duayı tekrar etmek ve duada ısrarcı olmak.

Daha önce geçen İbn Abbas *radıyallahu anh*'ın hadisi buna işaret etmektedir. Öyle ki "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* (duada bulunarak): "Allah'ım! Bana vadettiğin şeyi benim için gerçekleştir. Allah'ım! Bana vadettiğin şeyi bana ver" dedi. Bu şekilde Rabbine yakarmaya (o kadar) devam etti ki ridası omuzlarından düştü. Ebu Bekir onu aldı ve (tekrar) omuzlarının üzerine koydu. Sonra arkasından ona sarılarak şöyle dedi "Ey Allah'ın Rasûlullahsi! Senin için Rabbine bu kadar yakarış yeter." Müslim (1763) rivayet etmiştir.

Yine Sahihayn'de gelen Ebu Hureyre *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadiste, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* Devs Kabilesine dua ettiğinde şöyle söylemiştir: "Allah'ım! Devs'e hidayet et ve onları getir. Allah'ım! Devs'e hidayet et ve onları getir." Buhari (2937) ve Müslim (2524) rivayet etmişlerdir.

Yine Sahih-i Müslim'de gelen rivayette: "Bir adamın yolculuğu uzamış, saçları dağılmış, toza bulanmış bir halde ellerini semaya uzatmış Ey Rabbim! Ey Rabbim! (diye niyaz ediyor) Müslim (1015) rivayet etmiştir. Bu ise ısrarda bulunduğu bir tekrardı.

Sahihayn'de gelen İbn Mes'ud *radıyallahu anh*'ın rivayet ettiği hadisten dolayı, duayı üç kez tekrarlamak sünnettir. O şöyle demiştir: "Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, dua ettiğinde üç kere dua ederdi. İstediğinde üç kere isterdi. Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*, sonra üç kere şöyle söyledi: "Allah'ım! Kureyş'i Sana havale ediyorum." Buhari (240) ve Müslim (1794) rivayet etmişlerdir.

7 **Alçak sesle dua etmek.**

Yüce Allah'ın:

{ادْعُواْ رَبَّكُمْ تَضَرُّعاً وَخُفْيَةً}

"Ud'û rabbekum tedarruan ve hufyah"

"Rabbinize yalvararak ve yüksek olmayan bir sesle dua edin" (A'raf suresi 55) buyruğundan dolayı böyledir. Duayı alçak sesle yapmak ihlasa daha uygundur. Bundan dolayı Allah Azze ve Celle Zekeriyya aleyhisselam'ı överek şöyle buyurmuştur:

{إِذْ نَادَى رَبَّهُ نِدَاء خَفِيّاً}

"İz nâdâ rabbehû nidâen hafiyyâ"

"Hani o Rabbine yüksek olmayan bir sesle niyaz ettiğinde" (Meryem suresi 3) Bu ayet hakkında tefsir imamlarının sözleri: "ihlası talep ettiğinden dolayı" böyle olduğunda (yüksek olmayan bir sesle niyaz ettiğinde) birleşmiştir.

Kimi zaman bazıları: Duamda ne söyleyeyim? diye sorar.

Cevap: Dünya ve ahiret işlerinden dilediğini isteyerek dua et. Duanda kitap ve sünnetten gelen kapsamlı ve özlü ifadelere sarıl. Bunda dünya ve ahiret hayırlarını istemek vardır ve bu soru Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'e sorulduğunda verdiği cevaptaki Müslümanı, dünya ve ahiretini biraraya toplayan büyük kelimeleri düşün. Ne büyük müjdeler ve ne kadar bol bir bağış! Bu kelimelere yapış ve onları derinlemesine düşün.

Ebu Malik el-Eşca'i *radıyallahu anh*'ın babasından rivayet ettiği hadiste o şöyle demiştir: "(Babam) bir adamın ona (Allah Resûlu'ne) geldiğini ve şöyle dediğini işitmiştir: "Ey Allah'ın Resulü! Rabbimden istediğimde nasıl söyleyeyim? Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem*'in şöyle buyurmuştur:

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي، وَارْحَمْنِي، وَعَافِنِي، وَارْزُقْنِي

"Allahümmağfir lî verhamnî vehdinî ve âfinî verzuknî"

"Allah'ım! Beni bağışla, bana acı, bana sağlık ve esenlik ver ve beni rızıklandır" de!" buyurdu ve başparmağı hariç parmaklarını yumdu "Bunlar senin için dünya ve ahiretini toplar" buyurdu. Müslim (2697) rivayet etmiştir.

Onun başka bir rivayetinde şu şekildedir: "Bir kimse Müslüman olduğunda Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* önce ona namazı öğretirdi. Sonra şu kelimelerle dua etmesini ona emrederdi,

اللَّهُمَّ اغْفِرْ لِي وَارْحَمْنِي ، وَاهْدِنِي ، وَعَافِنِي ، وَارْزُقْنِي

"Allahümmağfir lî verhamnî ve âfinî verzuknî"

"Allah'ım! Beni bağışla, bana acı, bana hidayet bahşet, bana sağlık ve esenlik ver ve beni rızıklandır" Müslim (2697) rivayet etmiştir.

- İnsanın din kardeşinin arkasından gıyabında dua etmesi sünnettir. Bu, Yüce Allah'ın izni ile dua eden kimse için büyük faziletleri olan makbul bir duadır. Müslim'in Sahih'inde Ebü'd-Derdâ *radıyallahu anh*'dan rivayet ettiği hadiste, Rasûlullah *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle şöyle buyurmuştur: "Müslüman kimsenin (din) kardeşinin arkasından onun için gıyabında yaptığı dua makbuldür. Onun başında görevli bir melek, o kimse (din) kardeşi için her hayır dua edişinde: "Amin. Senin içinde bir benzeri olsun" der. Müslim (2733) rivayet etmiştir.

Gaflet ve yoğun meşguliyet anında nefsini hesaba çekip rabbini zikir etmenin eşi ve benzeri yoktur.

Günlük Zikirlerden Birisi de Allah'ı Zikretmektir

Onun en yücesi: Allah'ın kitabını okumak ve selefin kendisi ile sabahlayıp kendilerini uyutmadığı, Kur'an tilaveti ile Allah'a kendini adamak;

{كَانُوا قَلِيلاً مِّنَ اللَّيْلِ مَا يَهْجَعُونَ وَبِالْأَسْحَارِ هُمْ يَسْتَغْفِرُونَ}

"Onlar geceleri pek az uyurlar, seher vakitlerin de ile Allah'tan bağışlanma dilerler." (Zariyat:18) onlar gecelerinde Allah'ın kitabını okumayla beraber, Rasûlullah'tan gelen zikirleri de bir araya toplarlardı. Bizim hüsranımıza, ihmallerimize, gevşekliğimize, gecelerimize ve gündüzlerimize ne yazık! Umulur ki, Ancak rabbimizin rahmet ettiği kimse ona isyan etmekten kurtulur.

Hammad b. Zeyd den o da, Ata' b. Saib'den gelen nakilde Ebu Abdurrahman dedi ki: "Bizler Kur'an'ı öyle bir kavimden öğrendik ki, onlar bize kendilerinin Kur'an'dan on ayet ezberleyince içindekileri öğrenmeden ve onlar ile amel etmeden diğer on ayete geçmediklerini haber verdiler. Bizden sonra da öyle bir kavim gelecek ki, Kur'an'ı su içer gibi içecekler ama boğazlarından aşağı geçmeyecek." Bkz. Siye-i Âlami-n Nubela (4/269)

Zikir de Kalpler İçin Hayat Vardır:

Bizden birçok kimse özellikle bu zamanlarda, meşguliyetinden ötürü kalbinin pas tuttuğunu ve gafletini şikayet eder duruma gelmiştir. Kalbin hayatı ise zikir ile olur. Buhari'nin Sahihin'de Ebu Musa'dan gelen bir hadiste dedi ki: Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi: "Rabbini zikreden ile Rabbini zikretmeyen kimsenin misali, yaşayan ile ölü olan kimsenin misali gibidir." Müslim'in lafzında ise şöyle demiştir: "Kendisinde Allah'ın zikredildiği ev ile kendisinden Allah'ın zikredilmediği evin misali, yaşayan ile ölü olan kimsenin misali gibidir." Buhari (6407) Müslim (779)

Allah Kendisinin Zikredilmesini Birçok Yerde Teşvik Etmiştir. Bunlardan Bazıları Şunlardır:

1. Allah kulunu, zikrini arttırması için teşvikte bulunmuş ve şöyle buyurmuştur:

{يا أَيُّهَا الّذينَ ءامَنُواْ اذْكُرُواْ الله ذِكْراً كَثِيراً وَ سَبِّحُوْهُ بُكْرَة وَأَصِيْلاً}

"Yâ eyyuhellezîne âmenû'z kurullâhe zikrân kesîra, ve sebbihûhu bukraten ve asîlâ"

"Ey İman edenler! Allah'ı çokça zikredin. Sabah akşam onu tebih edin." (Ahzab: 41-42)

2 Allah kendisini zikreden erkek ve kadınlara mağfiretin, büyük ecir ve sevabın olduğunu vad etmiş ve buyurmuştur:

{وَالذَّاكِرِينَ اللَّهَ كَثِيراً وَالذَّاكِرَاتِ أَعَدَّ اللَّهُ لَهُم مَّغْفِرَةً وَأَجْراً عَظِيماً}

"Ve'z zâkirînellâhe kesîran ve'z zâkirâti eaddellâhu lehum ecran azîmâ

"Allah'ı çokça zikreden erkeklere ve çokça zikreden kadınlara mağfiret ve büyük bir ecir vardır." (Ahzab: 35)

3 Allah bizi, kendileri Allah'ı zikrettileri halde münafıkların sıfatlarına karşı uyarmıştır. Onların zikrinin mikdarını bir düşün! Allah Azze ve Celle şöyle buyurmuştur:

{ إِنَّ الْمُنَافِقِينَ يُخَادِعُونَ اللّهَ وَهُوَ خَادِعُهُمْ وَإِذَا قَامُواْ إِلَى الصَّلاَةِ قَامُواْ كُسَالَى
يُرَآؤُونَ النَّاسَ وَلَا يَذْكُرُونَ ٱللَّهَ إِلَّا قَلِيلًا }

"İnnel munâfikîne yuhâdiûnallahe ve huve hâdiuhum, ve izâ kâmû ilâs salat i kâmû kusâlâ yurâunen nâse ve lâ yezkurûnAllahe illâ kalîlâ"

"Münafıklar Allah'a tuzak kurmaya çalışırlar. Hâlbuki Allah onlara tuzak kurar. Onlar namaza kalktıkları vakit tembel bir şekilde kalkarlar, insanlara gösteriş yaparlar ve Allah'ı pek az zikrederler." (Nisa: 142)

4 Yine Allah, malların ve evlatların, Allah'ın zikrinden meşgul etmesine karşı bizi uyarmıştır. Şöyle demiştir:

{ يَا أَيُّهَا الَّذِينَ آمَنُوا لَا تُلْهِكُمْ أَمْوَالُكُمْ وَلَا أَوْلَادُكُمْ عَن ذِكْرِ ٱللَّهِ وَمَن يَفْعَلْ ذَٰلِكَ
فَأُوْلَٰئِكَ هُمُ الْخَاسِرُونَ }

"Yâ eyyuhâllezîne âmenû lâ tulhikum emvâlukum ve lâ evlâdukum an zikrillâh(zikrillâhi), ve men yef'al zâlike fe ulâike humul hâsirûn"

"Ey iman edenler! Mallarınız ve evlatlarınız sizi Allah'ın zikrinden alı koymasın! Her kim bunu yaparsa işte o, hüsrana uğrayanlardandır." (Münafikun: 9)

5 Hadi benimle beraber bu büyük fazileti ve yüce şerefi düşün! Allah şöyle buyurmuştur:

{فَاذْكُرُوْنِي أَذْكُرْكُمْ}

“Fezkurûnî ezkurkum”

“Beni zikredin ki, bende sizi zikredeyim” (Bakara: 152)

Kudsi hadiste de şöyle buyurmuştur: “Ben kulumun zannı üzereyim, beni zikrettiği zaman onun yanındayım. Beni kendi nefsinde zikrederse, bende onu kendi nefsimde zikrederim. Eğer beni bir topluluk ta zikrederse, bende onu ondan daha hayırlı olan bir topulukta zikrederim.” Buhari (7405) Müslim (2675) Ebu Hureyre *radıyallahu anh*’ın hadisinden.

Allah Rasûlu *Sallallahu Aleyhi ve Sellem*’in Sünnetinde Birçok Zikir Çeşiti Vardır. Bunlardan Bazıları Şunlardır:

1 Ebu Hureyreden gelen rivayette Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

{لا إِلٰهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ}

“Lâ ilâhe illâ’llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu’l-mulku ve lehu’l-hamdu ve huve ‘alâ kulli şey’in kadîr.”

“Allah’tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur. O tektir. Ortağı yoktur. Mülk Onundur. Hamd O’na mahsustur ve O her şeye gücü yetendir” derse on köle azat etmiş sevabı yazılır. Ona yüz hasene yazılır ve ondan yüz günah silinir. Gün boyunca, akşamlayana kadar şeytandan korunur. Kıyamet gününde kendisinden başkası, bunun üzerine ziyade etmez veya bunun aynısını demezse, daha faziletlisini getiremez. Her kim de günde yüz kere

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ

“Subhanallahi ve Bihamdihi”

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah’adır.”

“ derse, deniz köpürcükleri kadar dahi olsa onun hataları silinir.” (Buhari (3293) Müslim (2691)

2 Ebu Eyyüb'dan gelen rivayette, Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurmuştur:

Her kim on kere

لاَ إِلهَ إِلاَّ اللّٰهُ وَحْدَهُ لاَ شَرِيكَ لَهُ، لَهُ الْمُلْكُ وَلَهُ الْحَمْدُ وَهُوَ عَلَى كُلِّ شَيْءٍ قَدِيرٌ

"Lâ ilâhe illâ'llâhu vahdehû lâ şerîke leh, lehu'l-mulku ve lehu'l-hamdu ve huve'alâ kulli şey'in kadîr." derse ona, İsmailin evlatlarından dört kişiyi azat etmiş sevabı verilir." Buhari (6404) Müslim (2693)

3 Sa'd b. Ebi Vakkas'dan gelen rivayette, dedi ki: Biz Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*'in yanındaydık o, dedi ki: "Sizden biriniz, her gün bin hasene kazanabilir mi?" orada oturanlardan birisi sordu: Bizden birisi bin hasene nasıl kazanır? Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki: "Yüz kere tesbih getirir (subhanallah der) ona bin hasene yazılır veya ondan bin hata silinir." Müslim (2698)

4 Ebu Hureyreden gelen rivayette Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki: "Her kim günde yüz kere "Subhanallahi ve Bihamdihi" derse, deniz köpürcükleri kadar dahi olsa onun hataları silinir." Buhari (6405) Müslim (2692)

Müslim'in rivayetinde ise: "Her kim sabahladığı ve akşamladığı zaman yüz kere "Subhanallahi ve Bihamdihi" derse, kıyamet gününde kendisinden başkası, bunun üzerine ziyade etmez veya bunun aynısını demezse, daha faziletlisini getiremez." Müslim (2692)

Zikrin faziletine dair gelen hadisler ve bunların fazileti çoktur. (Yukarıda geçen) hadisler, faziletli zikir mevzusunda en meşhur ve en sahih olan hadislerdir. Yine Ebu Musa el-Eş'ari gelen hadiste Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* bana dedi ki: "Sana cennet hazinelerinden bir hazineyi göstereyim mi? Dedim ki: "Evet" dedi ki:

لاَ حَوْلَ وَلاَ قُوَّةَ إِلاَّ بِاللّٰهِ

"Lâ havle ve lâ kuvvete illâ billâh"

"Güç ve kuvvet ancak Allah iledir" Buhari (4202) Müslim (2704)

Ebu Hureyreden gelen rivayette Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: "Benim

سُبْحَانَ اللّٰهِ ، وَالْحَمْدُ لِلّٰهِ ، وَلاَ إِلَـهَ إِلاَّ اللّٰهُ ، وَاللّٰهُ أَكْبَرُ

“Subhanallahi velhamdulillahi vela ilahe illallahu vellahu ekber”

“Allah’ı tüm noksanlıklardan tenzih ederim. Hamd Allah’adır. Allah’tan başka hakkıyla ibadete layık hiçbir ilah yoktur ve Allah en büyüktür.” demem bana, güneşin üzerine doğduğu şerlerden daha sevimlidir.” Müslim (2695)

Aynı şekilde istiğfar da zikir çeşitlerindendir. El-Eğar el-Müzeninin hadisi daha önce geçmişti. Müslim’in hadisinde Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* dedi ki: “Muhakkak benim kalbime gına (bıkkınlık) gelir. Muhakkak ben günde Allah’a yüz defa istiğfar ederim.” Müslim (2702)

İşte bu, Allah Rasûlu’nün fiilidir. İstiğfara teşvik eden, Müslim’in Sahih’inde yine el-Eğar’dan geldiği üzere Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle buyurdu: “Ey insanlar! Allah’a tevbe edin. Muhakkak ben günde yüz defa O’na tevbe ederim.” Müslim (2702)

Buhari’de Ebu Hureyreden gelen hadiste ise şöyle demiştir: Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem*’i şöyle derken işittim: “Allah’a yemin olsun ki, ben günde yetmiş defadan fazla O’na tevbe ve istiğfar ediyorum.” Buhari (6307) Kul da Allah’ın zikrinden gafil kalmaması gerekir.

Zikirin sünnet oluşu ve diğer günlük zikirlerin tamamını, İbn Hacer’in “Buluğ-ul Meram” adlı kitabında, Sahihayn’den getirmiş olduğu yüce bir hadisi zikrederek sonlandırıyorum. Ebu Hureyre dedi ki: Allah Rasûlu *sallallahu aleyhi ve sellem* şöyle dedi:

سُبْحَانَ اللّٰهِ وَبِحَمْدِهِ، سُبْحَانَ اللّٰهِ الْعَظِيمِ

“Subhanallahi ve Bihamdihi, Sunhanallahi-l Azim”

“İki kelime vardır ki, dile hafif, mizanda ağır, Rahman’a sevimlidir” Buhari (6306) Müslim (2694)

Nimetiyle salih amellerin tamamına erdiren Allah’a hamd olsun

Turkish

Giriş

Sabah Namazından Önceki Sünnetler

Sabah Namazı Vaktindeki Sünnetler

Kuşluk Vaktindeki Sünnetler

Öğle ve ikindi Namazının Sünnetleri

Akşam Namazı Vaktindeki Sünnetler

Yatsı Namazı Vaktindeki Sünnetler

Yemek ile Alakalı Sünnetler

Selam Verip Alma, Karşılama ve Oturma ile Alakalı Sünnetler

Giyim Kuşam İle İlgili Sünnetler

Aksırmak ve Esnemek İle Alakalı Sünnetler

Diğer Sünnetler

“Peygamberimiz

Sallallahu Aleyhi ve Sellem’in

Sünnetleri ve Günlük Zikirler”

اللغة التركية
TURKISH LANGUAGE

جميع لغات المشروع
ALL LANGUAGES